

Kulture neuvrščenih

EL DORADO

Zlato iz Kolumbije od I. do XVI. stoletja

Slovenski etnografski muzej, Ljubljana
El Museo del Oro, Banco de la Republica, Bogota

Muzej Goričane, 1981

EL DORADO

Zlato iz Kolumbije
predšpanske kulture od I. do XVI. stoletja

Organizacijski odbor razstave
Dr. Boris Kuhar
Dr. Pavla Štrukelj
Irena Keršič
Mr. France Golob
Marjan Loboda, dipl. inž. arh.

Komisar razstave
Dr. Pavla Štrukelj

Likovna in tehnična oprema
kataloga in razstave
Marjan Loboda, dipl. inž. arh.

Prevod kataloga
Dr. Pavla Štrukelj
Prof. Sonja Gorše

Lektor
Janez Kališnik

Odgovorni urednik
Dr. Boris Kuhar

Izdal in založil
Slovenski etnografski muzej
Ljubljana, Prešernova 20

Tisk
Tiskarna Tone Tomšič, Ljubljana

Naklada
1500 izvodov

V našem ciklu razstav »Kulture neuvrščenih« odpiramo spet novo imenitno razstavo, ki prihaja iz prijateljske in neuvrščene Kolumbije, iz največjega muzeja zlata na svetu. Z več sto dragocenimi predmeti nam predstavi pri nas doslej še vse premalo znane indijanske visoke kulture tega območja Južne Amerike. To je umetnost, ki je živela in cvetela pred dva tisoč leti in vse do prihoda španskih zavojevalcev in ki bi prav gotovo doživela nadaljnji in povsem drugačen razvoj, še nove videze, oblike in tehnike, ko se ne bi pojavili evropski pohlepneži in prelili dragocenosti v zlate palice in dobesedno uničili umetnost domačinov, vso njihovo kulturo, predvsem še njihove bogove, katerim je bila namenjena večina umetnin. Zamrla je umetnost, razpadle so kulture in države. Ostali so le stari miti in legende o bogovih, ki so jih v predšpanskih obdobjih vrezovali s skrivnostnimi znaki v kamen ali samosvoje oblikovali v glini in zlatu. Ostali so le zakladi v grobovih, v porušeni templjih in globoko pod vodno gladino svetega jezera Guatavita, kjer je nastala znamenita legenda o El Doradu, o pozlačenem poglavarju Muiscov in o neslutinih zakladih zlata in dragocenih kamnov, ki so jih njegovi podaniki ob njegovem ustoličenju zmetali v jezero. Vse je prekrila skrivnostna plast stoletij.

V zadnjih desetletjih so na delu arheologi in etnologi in tem je uspelo prodreti v prve skrivnosti legend, v zapletenost verovanj starih indijanskih plemen, ki so živela na ozemlju današnje Kolumbije, v mnogotero oblik njihove umetnosti, v skrivnosti indijanskega mišljenja in v kulturo, ki jo današnji svet težko razume. Razstava v muzeju Goričane nam je pri tem lahko v veliko pomoč. Zgovorno s tristo petdesetimi predmeti v zlatu, glini in kamnu nam predstavi dvatisočletno zgodovino, razvoj umskega in umetniškega razvoja, zapletenost verovanja in načina življenja starih prebivalcev današnje Kolumbije.

Med razstavljenimi predmeti je precej takih, ki so jih odkrili šele v zadnjih letih in so prvič predstavljeni na razstavi, ki sedaj potuje po velikih muzejih sveta. Za to smo dolžni zahvalo vladi republike Kolumbije, ki je sprejela našo pobudo in uvrstila to reprezentativno razstavo v program kulturno-prosvetnega sodelovanja med Kolum-

bijo in Jugoslavijo. Zahvalo smo dolžni kolegom iz Muzeja zlata v Bogoti, ki so strokovno pripravili razstavo iz svojih zakladnic in so pomagali tudi pri njeni postavitvi v muzeju Goričane. Isto velja za veleposlaništvo republike Kolumbije v Beogradu na čelu z veleposlanikom g. Maurisiom Samperjem; veleposlaništvo se je aktivno vključilo v našo akcijo in nam pomagalo pri uresničitvi razstave. Nadalje smo dolžni zahvalo Kulturni skupnosti Slovenije in Ljubljanski kulturni skupnosti, ki sta sprejeli razstavo v svoj program akcij za leto 1981 in s finančno podporo omogočili Ljubljani in Sloveniji to veliko kulturno manifestacijo. Z njo in še z drugimi razstavami, ki bodo letos v muzeju Goričane bomo primerno proslavili dvajseto obletnico prve konference neuvrščenih držav v Beogradu.

dr. Boris Kuhar
ravnatelj
Slovenskega etnografskega muzeja

Fantastične legende, ki so nastale med osvajanji Južne Amerike, so govorile o bogatih krajih, o obljubljeni »Zlati deželi«, ki je zavzemala veliko območje med Orinokom in Amazonko.

V obilju legend je prav gotovo najbolj znana legenda o »*El Doradu*«, zgodba o »pozlačenem človeku« in o zlatem obredu na jezeru Guatavita, ki so jo priobčili mnogi zgodovinarji in kronisti XVI. stoletja. Opisani obred je vzbudil pohlep gusarjev in drugih ljudi, željnih zlata. Angleški Sir Walter Raleigh je zapisal leta 1596: »Kapitani in podoficirji . . . so našli mnogo bogatih in lepih mest, mnogo grobnic, prepolnih zlata . . .«

Prvi letopisci so zapustili zanimive podatke o nakitu raznih indijanskih plemen, ki so naseljevala območja Južne Amerike, Antilskih otokov, vzhodno obalo Srednje Amerike in jug Floride. Zlati predmeti teh plemen so bili večkrat slabše kakovosti, ker je bilo zlato pomešano s srebrom in bakrom.

Zlatarstvo iz časa pred Španci je že zelo staro, lahko ga uvrstimo že v prvo stoletje pred našim štetjem, nekaj najdb pa pomika to mejo celo tja do leta 1500 pred našim štetjem.

Predšpansko zlatarstvo, ki je imelo ob okrasnem tudi velik magijsko-verski pomen, je izumrlo s prihodom španskih osvajalcev v XVI. stoletju. Poznejše izkoriščanje zlata je bilo namenjeno samo španski kroni.

V tej vrsti umetniške dejavnosti so kolumbijski staroselci dosegli popolnost v reliefu in v vseh tehnikah obdelovanja zlata. Poznali so varjenje, pozlato, tanjenje zlata, vtiskovanje, navadno ulivanje in tehniko izginulega voska.

Po nekaj stoletjih nezadržnega ropanja je uspelo Muzeju zlata Narodne banke Kolumbije, da ustvari veliko zakladnico tega nepremljivega umetniškega bogastva z zbiranjem raztresenih predmetov predšpanskega kolumbijskega zlatarstva.

Žal so bili mnogi predmeti starega zlatarstva za vedno že izgubljeni in mnogi tudi pretopljeni. Iskalci zlata so v njih videli le čisto vred-

nost zlata in ne njihovega velikega umetniškega in arheološkega pomena.

Načrtno zbiranje in varovanje tega umetniškega bogastva se je začelo leta 1939. Predmete so odkupovali od »guaquerosov«, ljudi, ki so plenili indijanske grobnice, pa tudi od iskalcev zlata, odkupili pa so tudi posamezne zasebne zbirke. Tako je uspelo Muzeju zlata v Bogoti zbrati največjo zbirko na svetu, z več kot 20.000 zlatimi predmeti.

Kolumbijska vlada izrablja priložnost, da seznani slovensko javnost s to pomembno razstavo, ki predstavlja samo majhen del velikega nacionalnega bogastva. Želimo, da bi obiskovalci dobili pravo predstavo o našem umetniškem razvoju in o naši dolgi in zapleteni kulturni tradiciji.

Veleposlanik Kolumbije
Maurisio Samper

Med državami Južne Amerike se ozemlje Kolumbije posebno odlikuje s tem, da so njene obale odprte na dva velika oceana, medtem ko tri velike gorske verige ločujejo deželo v podolžne doline, po katerih tečejo bohotne reke. Proti vzhodu zavzemajo ravnine okrog reke Orinoko in pragozdovi okrog Amazonke prostor, ki meri čez 5000 kvadratnih kilometrov. Ta ozemeljska raznovrstnost je pripeljala do zelo pisane in različne flore in favne, predvsem še na območju Andov, kjer so velike razlike v temperaturi na raznih višinah – od vročih predelov na ničelni nadmorski višini, kar poznamo pod imenom »tierra caliente«, do mrzlih »paramosov« (»pustinj«) in predelov večnega snega na vrhovih čez 5000 metrov.

Arheološka raziskovanja zadnjih let so odkrila, da so bile v teh predelih človeške naselbine že pred dvanajst tisoč leti. Ta kulturni razvoj je še posebej izrazit na območju Andov in se ponaša z razvito družbeno-gospodarsko organizacijo, z zapletenim magijsko-verskim sistemom in bogato umetniško dediščino. Keramika, tekstil, kamnite skulpture in zlatarski izdelki pomenijo izredne kulturne dosežke ljudstev, ki so živela tu. Odkriti moremo sledove vplivov iz Srednje Amerike, morda pa tudi iz skupin okrog Amazonke. Toda ta ljudstva so hkrati širila tudi svoj vpliv na razne strani, predvsem še proti Panami in Venezueli.

Indijanci so močno izpopolnili tehniko obdelave zlata in so dosegli izredno lepoto oblik. Bogastvo najdišč zlata na območju Andov je mnogo pripomoglo k razvoju zlatarske obrti, kar se je pokazalo že v prvem stoletju pred našim štetjem. Dokaz za to so razne tehnike obdelave zlata, kot npr. kovanje – tanjenje izredno tankih zlatih lističev, ki so jih našli v arheološkem predelu okrog San Agustina na jugu države.

Zapisi iz časov španskih osvajanj iz XVI. stoletja so polni podatkov o obilju zlatega nakita, ki so ga nosili domačini; ti zapisi pa nam z mnogimi nadrobnostmi tudi pomagajo, da lahko razumemo, kako so Indijanci izrabljali rudnike in izdelovali razne predmete, ki so jim v glavnem rabili za okraševanje telesa. Ob tem pa so imeli ti predmeti tudi magijsko-verski pomen.

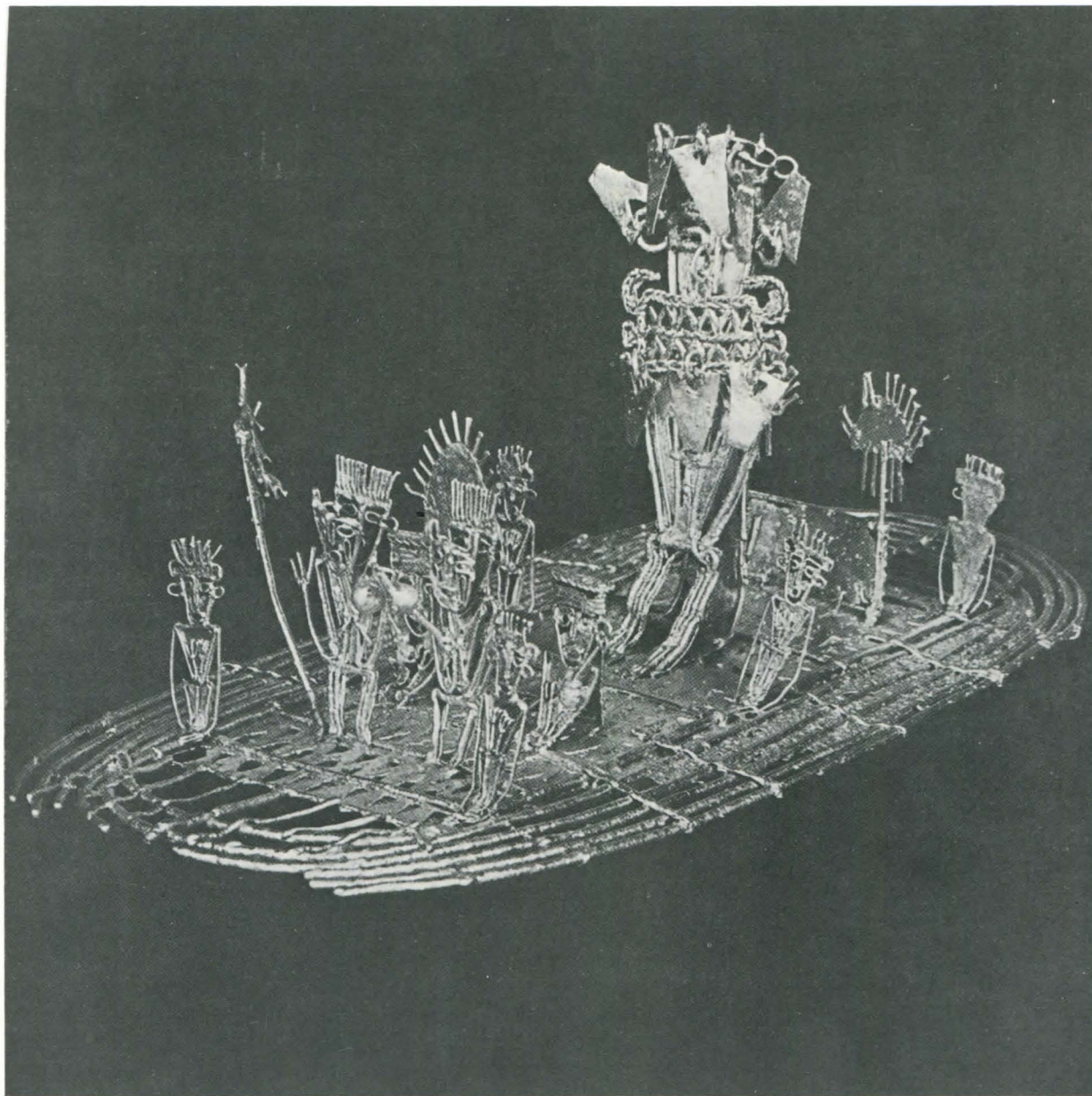
Narodna banka republike Kolumbije zbira te predmete že več kot tri desetletja. Sedaj je ta zbirka z več kot 26.000 predmeti največja kolekcija zlata iz časov pred prihodom Kolumba v Ameriko; nameščena je v lepih prostorih Muzeja zlata v prestolnici Bogoti.

Zaradi uresničitve načrta mednarodnega kulturnega sodelovanja je Muzej zlata dovolil, da to reprezentativno razstavo, ki predstavlja občudovanja vredno dediščino južnoameriških Indijancev, pošljemo v Jugoslavijo. Razstavljeno gradivo nam zgovorno kaže, do kolikšne stopnje je bila razvita tehnika obdelave kovin, govori nam o navdihu in izvedenosti ustvarjalcev. Obenem je prikaz teh uspelih stvaritev resen izziv za razmislek o kulturnih okoliščinah tistega časa.

Luis Duque Gomez
Direktor Muzeja zlata
Bogota

Jezero Guatavita, v bližini Bogote, je geografsko središče legende o El Doradu. Splav s poglavarjem Muiscov so veslači pripeljali v sredino jezera, da bi opravili slovesni obred ustoličenja. Ko je »Zlati mož« spral s sebe svojo »zlato kožo« iz smole in zatega prahu, so pripadniki njegovega plemena z obale začeli metati v jezero kot votivne darove zlato in smaragde. Razne pripovedke o tem obredu so živele med indijanskimi plemeni in dražile Špance v njihovi omami iskanja zlatá v Novem svetu. Fotografija je bila posneta okrog 17. ure, samo nekaj minut pred popolno zamačitvijo meseca na jezeru Guatavita, 12. oktobra leta 1977

Splav s predstavo svečanega obreda El Dorada

Lito zlato, viš. 10,2 cm, dolž. 19,5 cm

Kultura Muisca

Zlato Kolumbije pred prihodom Špancev

Clemencia Plazas de Nieto in
Ana Maria Falchetti de Saenz

Odkritje zlata v Novem svetu

Konec 15. stoletja je Evropa začela pomembno obdobje odkritij zunaj meja svoje celine. Tedanje gospodarske razmere so še bolj silile Evropejce k novim iskanjem in dejanjem, zato so začeli osvajati neznane dežele. Pokazalo se je tudi pomanjkanje dragocenih kovin, ki je že grozilo, da bo uničilo trgovino z Vzhodom, od koder so uvažali začimbe. Tako so ta dejstva še bolj spodbudila Evropejce; vznemirjale so jih tudi številne zgodbe, ki so se širile konec srednjega veka in govorile o bajnem bogastvu kitajskega in japonskega dvora. Očitno je bila želja po zlatem bogastvu eden poglavitnih vzrokov za pomorska potovanja še pred letom 1492; to leto je namreč odplul na dolgo pot genovski pomorščak Krištof Kolumb. Jadral je proti zahodu čez Atlantski ocean pod špansko zastavo in priplul na Antile v Karibsko morje ter skoraj po naključju odkril Novi svet.

Ko je ena njegovih ladij doživela brodolom in ko so Indijanci dali Špancem zlate predmete v zamenjavo za steklene bisere, obleko in drugo špansko blago, se je Kolumb razveselil – vendar neupravičeno, kot se je pozneje izkazalo – ko je mislil, da so zlati rudniki verjetno na otoku Hispaniola, »na tem najugodnejšem prostoru za zlate rudnike in za trgovino...« (Columbus, 1493).

Poročila Kolumbovega potovanja in pripovedovanje o bogastvu novo odkritih »indijskih otokov« so vzbudila željo drugih raziskovalcev, da so odpluli čez Atlantski ocean in na svojih navigacijskih kartah označili novo prostrano deželo, ki so jo začeli imenovati Novi svet (Mundus Novus) in Zlato deželo. Ker so si Španci želeli novih izvorov bogastva in da bi pridobili več kakor Portugalci, so se močno oborožili, odpeljali s seboj konje in goreče misijonarje ter tako nadaljevali osvajanje in koloniziranje obeh Amerik.

Najprej so Španci poskušali dobiti zlato z zamenjavo (rescartes) – Indijancem so dajali špansko blago za njihove zlate predmete, toda kmalu so si začeli čisto odkrito prisvajati krajevno bogastvo.

Ko so se španske ekspedicije utrdile na Karibih in raziskale obale Srednje Amerike, so začele prodirati v notranjost dežele, trdno odločene, da najdejo zlato. Vablivo upanje, da dobi osrednji zaklad v glavnem mestu velikega indijanskega cesarstva, je gnalo Hernána Cortésa, da je osvojil Mehiko leta 1519, ne da bi ga kdo oviral na poti; hitro je prispel na dvor velikega azteškega vladarja Moctezume, ga ujel in obdržal za talca. Osvajalci so naropali velike količine zlata, nakopičenega v vladarjevi zakladnici in pri azteških plemičih, toda zlatih rudnikov niso našli v tej deželi. Ko so pograbili vse zlato, so si ga razdelili med seboj in začeli iskati nove vire bogastva. Mehiško

srebro je bolj kakor zlato pripomoglo do velike bogatitve Španije, ko so se njeni ljudje naselili petnajst let kasneje na mehiških tleh in začeli izkoriščati rudnike srebra.

Španci so dobili največje zaklade zlata v Novem svetu, ko je leta 1532 Francisco Pizarro osvojil Peru in odkril mogočno in legendarno inkovsko kraljestvo, ki je imelo svetišča prekrita z zlatimi ploščami, skulpture iz čistega zlata in druge dragocene predmete, kakršne so osvajalci iskali s tolikšno slo.

Španci so ujeli inkovskega poglavarja Atahualpa in ga kasneje ubili, čeprav jim je bil dal odkupnino, katero so zahtevali – to je sobo, do polovice napolnjeno z zlatom in srebrom. Zlato so pretopili, ropanje zakladov inkovskega cesarstva pa je ostalo v zgodovini osvajanja Novega sveta brez primere.

V začetku 16. stol., ko je nastalo nekaj španskih naselij na atlantski obali Kolumbije, je dobilo iskanje zlata v notranjosti dežele nove oblike. Indijanski poglavarji v Kolumbiji niso imeli takih nenavadnih zakladov kakor npr. Moctezuma in Atahualpa, saj tudi njihove dežele niso bile tako mogočne kakor azteško in inkovsko kraljestvo. Toda pri Indijancih v Kolumbiji je bilo drugačno bogastvo: grobovi, ki so vsebovali številne zlate izdelke, ki so jih celi rodovi polagali k umrlim. Odkritje bogatih grobnic v pokrajini Sinú ob atlantski obali je vznemirilo pohlepnost Špancev in začeli so vročično iskati zlato v Kolumbiji. Pokrajina Sinú na ravninah vzdolž Atlantskega oceana je bila prva, v kateri so začeli pleniti grobove (guaqueria); to početje se je razširilo na druge pokrajine te dežele in se nadaljuje še danes.

Iz grobov v pokrajini Sinú so odnesli velikanske količine zlata; o tem govorijo tudi razni viri o izkopanih zakladih iz teh grobov. Po petih letih plenitve grobnic v pokrajini Sinú je osvajalec Vadillo zapisal:

»Dohodek iz te pokrajine, ko je bila urejena administrativna organizacija in je bil nameščen prvi blagajnik, v času med 15. januarjem 1533 in 11. decembrom 1534, je znašal 12.126 pesosov in štiri tominese finega zlata ter za 5.734 pesosov tri tominese in šest zrn manjvrednega zlata...«

Johan de Vadillo, 1537

Dve leti in pol kasneje so zabeležili te številke: »Od decembra leta 1534 do 31. julija 1537 je bilo 59.079 pesosov, šest tominesov in enajst zrn finega zlata, manjvrednega zlata pa je bilo 19.338 pesosov, tri tominese in enajst zrn...«

Ropanje grobov se je kmalu tako razširilo, da je španska krona izdala poseben zakon o »izkoriščanju zlata iz grobov«; ta zakon naj bi omejil ilegalno krajo iz grobov, hkrati pa je bil zavarovan kraljev delež (quinto ali »kraljeva petina«) najdenega bogastva.

Po osvojitvi Mehike in Peruja in po ropanju grobov v Kolumbiji so mnoge ekspedicije iskale nove kraje zakladov in bogastva. Začele so se širiti zgodbe o legendarnih *Doradosih* – o skrivnostnih krajih, polnih bajnega bogastva; nekateri so trdili, da so v Severni Ameriki (»Sedem mest Cibole«), drugi, da so v Guiani – angleški pustolovec Sir Walter Raleigh je mislil, da je odkril *El Dorado*, ko je prispel v Manoo.

Enega teh Doradov so izenačili s slovesnim obredom, ki so ga Indijanci Muisca opravljali na jezeru Guatavita, na osrednji visoki planoti Kolumbije:

*Rekel je, da je neki kralj nag
plul na splavu po jezeru,
da bi opravil žrtveno daritev,
ves je bil prevlečen s smolo,
in povrhu je bil posut z zlatim prahom*

....
Kot svetel sončni žarek

...
*Da tu prinese svoje darove,
zlati nakit in prelepe smaragde
in druge okrasne predmete*

...
*Bojevniki, srečni in veseli,
so ga klicali »El Dorado«*

Joan de Castellanos, 1589

Potem je *El Dorado* – dobesečno pomeni Pozlačeni – sčasoma postal splošni pojem, ki je označeval razne kraje, kjer naj bi bil morda zaklad; bil je privid, ki je mamil mnoge ekspedicije k nadaljnjemu osvajanju.

Ko so Španci oropali poveljavne vladarje in indijanske grobove, so iskali stalne izvore zlata. Začeli so izkoriščati rudnike zlata, v katerih so kopali staroselci že v davnini. Najprej so delali za Špance v teh rudnikih Indijanci, kasneje so pripeljali črne sužnje iz Afrike.

Potem so Španci zgradili topilnice v glavnih mestih Novega sveta, kjer so indijansko zlatnino in surovo zlato pretapljali v ingote in jih vozili v Španijo. Štiristo let so delale te topilnice, in štiristo let so plule ladje z zlatom, to je toliko, kolikor je trajalo špansko gospostvo v Srednji in Južni Ameriki.

Po uradnih poročilih španske kolonialne uprave so približno v enem stoletju od začetka osvajanja Amerike pripeljali v Španijo 181 ton zlata in 16.000 ton srebra. To veliko bogastvo je izzvalo tako inflacijo v Evropi, da je ni bilo mogoče primerjati s prejšnjimi; za špansko kraljestvo pa je bilo odločilni dejavnik, da so ustvarili enega najmočnejših imperijev v svetovni zgodovini.

Obdelovanje kovin v Ameriki je cvetelo na obsežnem ozemlju, ki je zajemalo andsko območje Peruja, Ekvadorja in Kolumbije, Panamo in Kostariko v Srednji Ameriki in nekaj mehiškega ozemlja.

Tradicija obdelovanja kovin v Ameriki se je razvijala trideset stoletij, od sredine drugega tisočletja pred n. š. pa do začetka 16. stoletja, ko je proizvodnja prenehala in so se kulture staroselcev začele razkrajati zaradi španskih osvajanj.

Najstarejši predmeti, znani danes, izvirajo iz leta 1500 pred n. š. našli pa so jih v pokrajini Andahuaylas na visoki planoti južnega Peruja. Majhni kovani zlati izdelki so bili najdeni v grobu poleg orodja, ki so ga po vsej verjetnosti uporabljali za izdelovanje zlatnine (Grossman, 1974).

Naslednji ugotovljeni datum je približno leto 800 pred n. š.; ta je povezan z izdelki kulture Chavin na severnem delu perujske obale. Skupina izdelkov kaže dobro razvito tehnologijo in obsega prsne plošče, ploščice za nos, krone in druge predmete.

Najzgodnejša dokazana doba obdelovanja kovin na ozemlju Kolumbije je prvo stoletje pred n. š. Tehniko obdelovanja kovin so poznali na srednje-ameriškem področju že od leta 300. Toda poveljavno obdobje proizvodnje

zlata v Kolumbiji in na srednjeameriški ožini obsega čas od leta 400 n. š. pa do španske osvojitve v 16. stoletju.

V Mehiki so začeli obdelovati kovino pozno, približno leta 700, tedaj je bila tudi že popolnoma razvita obrtna dejavnost, vendar niso zasledili takega zgodnejšega krajevnega razvoja. Zato nekateri menijo, da je bilo znanje obdelovanja kovin na nižji stopnji razvoja prineseno iz južnih krajev v Mehiko.

Vsako posamezno ameriško območje je razvilo v obdelovanju zlata svoj posebni stil in uporabljalo svojo vrsto tehnike. Kovani zlati izdelki ali narejeni v tehniki »repoussé« so prevladovali v Peruju in v Ekvadorju. Homogeno obdelovanje kovin tako v stilu kot v tehniki zasledimo na ozemlju srednjeameriške ožine in Kolumbije. Na obeh območjih so uporabljali, na primer, pri ulivanju zlitino zlata in bakra, imenovano tumbaga.

Mehiški način obdelovanja kovin se zelo razlikuje od tehnike v drugih ameriških območjih. Čeprav se je ta dejavnost razširila z juga, se zdi, da je – potem ko so jo sprejeli v Mehiki – tu kmalu razvila svoj značilni stil, krajevni in popolnoma določen stil. V tem splošnem okviru obsega današnja Kolumbija obširno območje, v katerem so razne indijanske kulture razvile različne tehnike in stile pri izdelavi zlatih predmetov. Kljub temu regionalizmu pa ameriške pokrajine, v katerih so obdelovali zlato, niso bile popolnoma ločene druga od druge; nasprotno, nekatere so imele številne medsebojne stike in so tako vplivale druga na drugo.

Zlatarstvo Kolumbije pred prihodom Špancev se je odlikovalo po raznovrstnosti v načinu obdelovanja zlata, saj so poznali kolumbijski Indijanci skoraj vse vrste tehnik, znane v Novem svetu; prav tako je bila vidna raznoličnost v stilu, ki ima tudi izrazite krajevene posebnosti. Te značilnosti so odsev različnih kultur med staroselskimi indijanskimi skupinami, raznovrstnosti, ki so jih povzročile zemljepisne in ekološke posebnosti kolumbijskega ozemlja.

Kolumbija kaže pravi mozaik ekoloških različnosti. Andsko pokrajino označuje valovit svet; na jugu Kolumbije se andski Kordiljeri razdelijo v tri smeri. Tu se visoke hladne planote in pušče vrstijo s toplimi dolinami, polnimi bogatega rastlinstva, obdajajo pa jih visoke gore; taki dolini sta Magdalena in Cauca, in to sta tudi imeni rek, najpomembnejših v deželi. Andsko območje označujejo velika nasprotja med obsežnimi tropskimi gozdovi in toplimi travnatimi dolinami, pampami, ki pokrivajo večji del vzhodne dežele ter ravnine ob pacifiški obali in Atlantskem oceanu.

Tako različne zemljepisne in podnebne razmere so vplivale na človeške skupnosti, ki so živele v različnih ekoloških razmerah in so se različno prilagajale svojemu okolju. Poleg tega je potrebno dodati še različen izvor staroselcev, ki je prav tako pomembno pogojeval medsebojno različnost. Spomniti se moramo tudi na celinsko lego Kolumbije in na to, da so po tem ozemlju potekala številna preseljevanja. Tako se je torej že v prazgodovinskem času začel proces različnega kulturnega razvoja in regionalizma, ki še traja in ga je mogoče opaziti tudi v drugih arheoloških pričevanjih.

Zlatarstvo je cvetelo med Indijanci, ki so dosegli določen kulturni in gospodarski razvoj, kakršen je obsegal tudi delitev dela. Te skupnosti so imele stalna naselja, gospodarstvo pa je temeljilo na intenzivnem poljedelstvu, v katerem je bila pglavitna kultura korusa. Razen tega so imeli tudi sorazmeroma zapleteno politično organizacijo družbe, ki je bila razdeljena na družbene plasti in je imela osrednjo oblast. Zlatarji so imeli izjemno velik ugled v okviru specializiranih skupin, ki so se razvile v teh staroselskih družbah.

V nekaterih pokrajinah so bila mesta, ki so jih naseljevali samo zlatarji; ti so izdelovali predmete za svojo skupnost kakor tudi za trgovino s sosednjimi plemeni. V pokrajini Sinú, na primer, je bilo mesto Cenú, katerega prebivalci so bili »zlatarji, ki so prav izvedeno obdelovali zlato . . . k njim so prihajali ljudje iz drugih krajev in so plačevali visoke cene za njihova dela« (Pater Pedro Simón, 1625).

»Bili so tudi potujoči zlatarji, kakor npr. tisti iz pokrajine Muisca, iz mesta Guatavita; hodili so iz kraja v kraj in ponujali svoje spretnosti in znanje« (Castellanos, 1589).

Analiza ohranjenega gradiva, dopolnjena z ustreznimi zemljevidi, kaže več zelo natančno določenih stilov zlatarstva v Kolumbiji.

Ugotovljeno je, da je bilo v Kolumbiji sedem velikih zlatarskih območij, ki označujejo »krajevne kulture« (stile): Calima, Muisca, Nariño, Quimbaya, Sinú, Tairona in Tolima. Ti »krajevni stili«, ali »lokalni stili«, kažejo izrazito standardizacijo v tehničnih in oblikovnih vidikih in odkrivajo skupne vzorce pri zlatarjih posameznih pokrajin. Omeniti je potrebno še štiri zlatarska območja: Tumaco, Cauca, Tierradentro in San Agustín; znana so, vsaj za zdaj, kot »manjša zlatarska področja«. To ne pomeni, da niso pomembna, le da niso tako znana, namreč, imamo le manjše število izdelkov iz teh krajev in niso še temeljito preučeni.

Ob teh »krajevnih stilih«, ki razodevajo izrazit regionalizem, se nekateri izdelki ponavljajo v različnih zlatarskih področjih. Ta pojav, izražen v teh zelo razširjenih podobnih predmetih, je za zdaj znan kot zlatarski »horizont«. Primerki, ki se pojavljajo v skoraj vseh kolumbijskih zlatarskih območjih, so: okraski za nos v obliki polmeseca, okrasek za nos v obliki obrnjene črke U in obročki za nos, narejeni iz žice.

Eden najbolj značilnih »horizontov« so obeski, po izročilu znani z imenom *Darien*; to so stilizirani človeški liki, ki so jih našli na mnogih kolumbijskih zlatarskih območjih, kakor tudi v nekaterih pokrajinah Paname, Kostarike in Mehike. Obravnavani so kot posebna skupina, kažejo pa veliko stilno različnost, toda nekatere različice je mogoče razporediti, tako se zdi, po določenih zemljepisnih področjih. Izmed obeskov, ki kažejo krajevne značilnosti, naj omenimo izdelke iz krajev Sinú, Tolima, doline srednjega toka reke Cauca in Panama (Falchetti, 1976). Ti izdelki predstavljajo krajevno interpretacijo osnovne skupne teme. Navzočnost te skupne teme kaže, da so bile zlatarske skupine iz različnih krajev povezane z istimi kulturnimi tokovi. Krajevne različice so posledica dolgotrajnega preizkušanja in izpopolnjevanja v posameznih pokrajinah. Tolikšne razširjenosti teh predmetov ni mogoče pripisati samo izmenjavi že narejenih izdelkov, marveč jo razlagamo z dosti bolj zapleteno kulturno izmenjavo, ki je dolgo trajala.

S preskusom z ogljikom 14 je ugotovljenih nekaj datumov, kdaj so nastali ti zlati predmeti, narejena je tudi splošna shema za kronologijo zlatarstva v Kolumbiji. Najzgodnejši ohranjeni predmeti izvirajo iz leta 50 pred n. š.; o teh menijo, da so nastali v pokrajini San Agustín na jugozahodu dežele (Dique Gómez, 1976). To so delci za ogrlice (kvadratni, okrogli in cevasti), okraski za nos v obliki polmeseca in dleto; vsi so kovani iz zelo kvalitetnega zlata. Drugi ugotovljeni časi so relativno kasnejši, od 2. do 16. stoletja n. š. V tem času je zlatarstvo cvetelo v pokrajinah Sinú, Tairona, Muisca in Nariño. Gotovo bo potrebno še več raziskav, da bo mogoče ugotoviti izvor in najzgodnejše stopnje razvoja v zlatarstvu, ki je doseglo največjo dovršenost v »krajevnih stilih«.

V Kolumbiji so ugotovljena nahajališča zlata v zahodnih in srednjih Kordiljerah, v andezitih – to je v kameninah vulkanskega izvora; tudi številne reke, ki se zlivajo s teh gorskih verig, prinašajo bogate naplavine zlata. Med pokrajine, najbogatejše z zlatom, spadajo gore Antioquia, doline ob srednjem toku rek Cauca in Magdalene, in kotline rek, ki se zlivajo v Pacifik.

Prebivalci, ki so živeli tod pred prihodom Špancev, so odkrili ta nahajališča zlata in postopno izoblikovali način, kako lahko rudo najbolj izkoriščajo. V nekaterih pokrajinah Kolumbije so se v pridobivanju zlata tako specializirali in so sčasoma tako izpopolnili postopke, da so dosegli visoko raven v organizaciji in v razvoju dela.

Najpomembnejše rudarsko središče je bilo Buriticá v gorah Antioquie; to je bilo nekaj naselij, katerih prebivalci so se ukvarjali samo z rudarstvom. Nekaj nahajališč zlata je bilo tudi v zasebni lasti, poglavarji pa so uporabljali za delo v rudnikih svoje podložnike. To je bila oblika davka ali tlake.

Španski letopisci pišejo:

»... Kraj, na vrhu visokega hriba, kjer je bilo nekoč mesto z visokimi hišami, zgrajenimi druga poleg druge; pripadale so rudarjem, ki so kopali zlato... Poglavarji pokrajine so prav tako imeli tu svoja bivališča, njihovi Indijanci pa so jim izkopali mnogo zlata...«

Pedro Cieza de León, 1554

V večini pomembnih rudarskih središč so delali na površinskih nahajališčih ali na rečnih naplavinah sužnji; navadno so bili to vojni ujetniki iz sosednjih plemen. Yameciesi, ki so živeli ob reki Nechi:

»... so imeli sužnje... da so delali zanje na njihovih poljih in v rudnikih; med njimi so bili sužnji iz plemen Pantágora, Aburrá, Guamoco in celo Malibú...«

Pater Pedro Simón, 1625

Največ zlata, ki so ga izkoriščala ta ljudstva pred prihodom Špancev, so dobivali s površinskim kopanjem rečnega dna; zemljo so razgrebli s palicami, konice teh so utrdili na ognju; te priprave so imenovali *macanas* ali *coas*. Ko so nagrebli zemljo, so to izpirali, da so dobili zlato usedlino, to so še naprej izpirali v plitvih lesenih posodah, imenovanih *bateas*.

Ta dela so opravljali navadno v sušnem obdobju:

»... Čakajo, da reke narastejo... in ko minejo poplave, reke usahnejo, rečna korita se osuše, na površini odkrijejo zlato, ki ga je voda nanesla s planin in bregov v velikih zrnih in kepah...«

Vasco Nuñez de Balboa, 1513

V deževni dobi so uporabljali mreže, da so dobili zlato iz rek in potokov, kakor je prikazano v temle opisu s precejšnjo domišljijo:

»... in kadar dežuje, razprostrejo mreže čez reko in ko se voda dvigne, prinese zlate kepe, velike kot jajca, ki jih ulovijo v mreže...«

Martin Fernández de Enciso, 1518

Indijanci so nabirali zlato tudi na poplavljenih terasah, razen tega so spreminjali rečne tokove, da so splakovali bregove, kjer se je zlato izpiralo in očistilo peska.

Iz zemlje so kopali zlato v določenih pokrajinah. Na severozahodu Antioquie so ostanki rudarskih jam, v katerih so Indijanci kopali kremenove žile in iz njih izločali zlato. Uporabljali so kamnito orodje in kopali zelo ozke jame, merile so približno en meter, včasih skopane pod kotom od 30° do 40°, da so prišli do kremenjaka. Največja globina teh rudnikov je bila od 20 do 27 metrov, toda vse kaže, da ni bilo niti komor niti podzemnih galerij (Robert White, 1884). Naslednji opis rudarskega jaška je iz pokrajine Marmato v območju Caldas:

»V razdalji puškinega strela od hriba v Marmato je še drug visok hrib, v katerem so s kopanjem jam prišli do zlata; te jame so kopali staroselci še v času, ko so sem prišli Španci.«

Francisco Guillén Chaparro, 1583

Neki drug vir prav tako omenja indijanske rudarske jame, najdene v kraju Marmato, kakor tudi orodje, narejeno iz zlitine zlata in bakra (Liborio Zerde, 1883).

Izkoriščanje zlate rude je včasih zahtevalo pripravo zemljišča okrog rudnika:

»Drugi način pridobivanja zlata je ta: počakajo, da se rastlinje na hribu posuši in potem ga požgejo; na požganem zemljišču iščejo zlato, in na visokih krajih, kjer menijo, da se nahaja; tako pridejo do velikih količin zlata v zelo lepih kepah...«

Vasco Nuñez de Balboa, 1513

Potem so rudo zdrobili v kamnitih možnarjih, zlato pa izločili z izpiranjem. Na rudarskih ozemljih v dolini srednjega toka reke Magdalene so Španci našli kamne, »velike kot mlinski kamni z mnogimi zlatimi očesi (sic); govorili so, da so tu drobili zlato« (Juan Rodríguez Freile, 1636). Dokazano je, da so v nekaterih rudarskih središčih surovo rudo topili in tako izločili čisto zlato, da so ga lažje prenašali. Indijanci so imeli vso potrebno opremo blizu rudnika. V Buritici so bile prenosne peči, kakor tudi talilne posode za topljenje zlata; imeli so tudi »majhne rimske tehtnice in uteži za tehtanje zlata« (Piedro Cieza de León, 1664).

Mogoče je, da so tako dobljeno zlato prenašali v obliki ingotov (*tejuelos*), majhnih okroglih kep, ki jih je še danes mogoče najti v mnogih pokrajinah, kjer so pridobivali zlato. Kakor so zapisali španski letopisci, so zlato tako prenašali iz kraja v kraj.

Na rudarskem področju Buriticá so tudi izdelovali *caricuries*; to so bili majhni, preprosti iz zlata uliti obročki za nos v obliki »zavite zlate paličice«. Na tem območju se je razvijalo rudarstvo in zlatarstvo, kar je morda posebnost Buritice, glede na to, da ti dve dejavnosti, rudarstvo in zlatarstvo, sicer nista bili vedno združeni.

Tu pretresamo dve različni dejavnosti, od katerih zajema vsaka celo vrsto posebnih tehničnih postopkov, kakor tudi lastno, čisto določeno specialnost. V mnogih kolumbijskih rudarskih središčih ni bilo zlatarjev in domači Indijanci so se ukvarjali samo s kopanjem ali izpiranjem zlata in ga potem prodajali; v drugih krajih ni bilo zlatih nahajališč, zlatarji pa so za svoje delo kupovali surovo zlato. Proizvodnja zlatih izdelkov je bila v rudarskih središčih postranska dejavnost in se je močno razločevala od specializacije in obsežne proizvodnje v poglavitnih zlatarskih središčih.

Obdelovanje bakra kaže drugačen problem, zelo pomemben glede na zlatarstvo pred prihodom Špancev. Le v dveh kolumbijskih pokrajinah, v Ca-

limi in Tolimi, so uporabljali visoko kakovostno zlato, medtem ko so v drugih krajih prevladovali zlitine zlata in bakra.

V vzhodnih Kordiljerah so bili bogati rudniki bakra, kakor tudi v nekaterih njihovih osrednjih delih, kjer je več plemen obdelovalo surovi baker (npr. Muisca, v rudnikih Monquirá in ljudstva Valledupara v severovzhodni Kolumbiji).

V nekaterih delih Južne Amerike oziroma v tistih, ki so danes v Boliviji, Argentini in v Čilu, so Indijanci kopali bakreno rudo, pomešano s karbonati ali sulfidi, in so jo potem predelovali, da so dobili čisto kovino. Na več krajih so našli orodje za drobljenje rude in ostanke talilnih posod, v katerih so topili rudo. Analiza nekaterih bakrenih predmetov s teh območij je pokazala, da je v njih žveplo, kar je dokaz, da so bili sulfidi v rudi (Rivet in Arsandaux, 1946). Torej pomeni proizvodnja bakra še bolj zamotan proces kakor proizvodnja zlata.

Mogoče je, da so tudi kolumbijski Indijanci proizvajali baker iz rude, vendar to ni še izpričano ne v arheoloških najdbah ne z analizo kovine.

TEHNOLOGIJA

Taljenje zlata

Zlato, dobljeno iz zlatih žil ali iz rečnih naplavin, je bilo pogosto že nekoliko obdelano, preden so ga prodajali ali izdelovali iz njega nakit.

Zlato so topili v majhnih keramičnih posodah; tako posodo iz Tumaca lahko vidimo v Muzeju zlata; narejena je iz gline, odporne proti visoki temperaturi. Tako glinasto posodo so postavili v talilno peč, ki je bila prav tako narejena iz gline, odporne proti ognju, imela pa je posebno obliko. Zgornji del peči je bil oblikovan tako, da so vanj lahko naložili oglje in postavili eno ali dve talilni posodi. V Kolumbiji je znan samo en tak primer, in sicer je to talilna peč iz Manizalesa, njen premer je 28 cm (Bruhns, 1970).

Temperaturo, ki je bila potrebna za taljenje zlata, so dosegli tako, da so pihali v keramično cev (Briht, 1972); na notranji strani se je cev zoževala, da je imel zrak ob odprtini večji pritisk.

Navedimo opis taljenja zlata iz 16. stol.:

»In potem so poglavar in Indijanci prižgali nekaj oglja na kosu žgane glinene tako, da so pihali v tri trstične cevi, potem so postavili nanj talilno posodo s koščkom rdečega korena (caricoli; lat. Carex), ki so ga prinesli s seboj, poleg pa manjšo količino zlata slabše kakovosti . . . Ko se je zlato stalilo, so vzeli talilno posodo ven in jo polili z vodo.«

Tamalameque, 1555. Archivo de Indias, Sevilla

Po končanem postopku je ostal na dnu talilne posode majhen gumb ali okrogla ploščica z različnim premerom (npr. povprečno 1,28 cm). Ena stran te ploščice (*tejuelo*) je navadno gladka, medtem ko kaže druga stran hrupav odtis dna keramične posode. Ti mali odlitki, majhni okrogli ingoti, so se razločevali po vsebnosti zlata, obliki in teži, kar utegne pomeniti, da v tej fazi predelave zlata ni bilo strogega nadzora.

Prečiščevanje

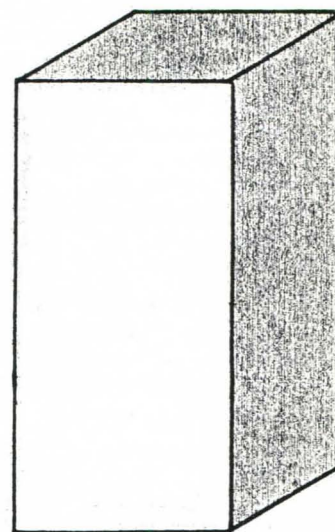
Naplavljenno zlato in zlate rudne žile v rudniku vsebujejo različne količine dodatnih kovin in nekovin (metaloide), npr. osmij, iridij, platino, bizmut, arzen, antimonij, železo, svinec, cink in srebro, ki različno vplivajo na zlato

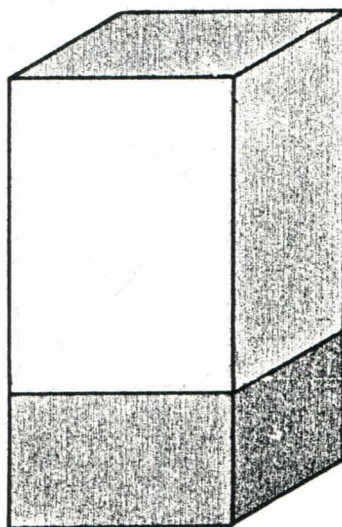
baker

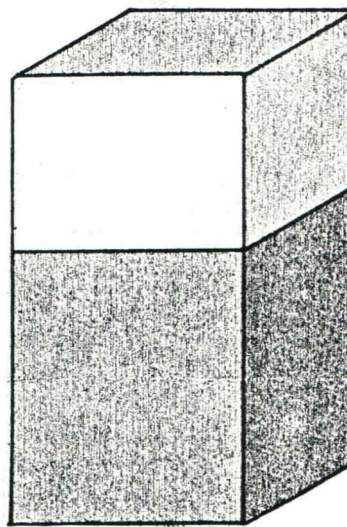
zlato

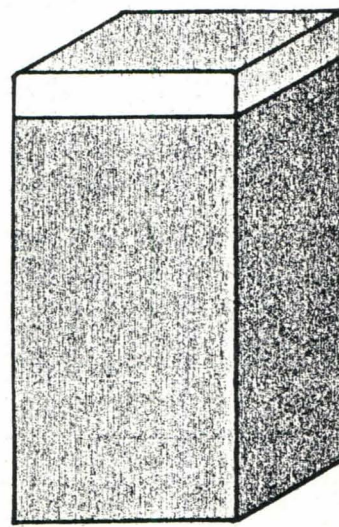
surovi baker

tumbaga
30 % zlata
7-karatni

mešanica z manjšim
odstotkom
zlata
60 % zlata
14 -karatni

visoko
kvalitetno zlato
90 % zlata
21-24-karatno

med njegovo predelavo. Zadostna količina teh nečistih primesi daje »grenko zlato«, ki ga je skoraj nemogoče obdelovati, v nasprotju s »sladkim zlatom« (mehkim).

Indijanci so pred prihodom Špancev verjetno prečiščevali zlato takole: zlati prah so segrevali toliko časa, da je zažarel, skupaj z navadno soljo in glino. V tem postopku so se silikati iz gline vezali z nečistočo in razvili kloride, ki so izpuhteli kot plini; tako je zrna prekrila plast finega zlata, ki se je debelila, čimdlje je postopek trajal in se je temperatura zviševala. Ta postopek, znan kot cementiranje, so uporabljali v kovnici Santa Fe de Bogota v letih 1627–1838, verjetno po indijanskem izročilu. Tako prečiščeno zlato so lahko kovali, tanili, upogibali in rezali.

Narava in količina nečistoče v zlatu je odvisna od geoloških tvorb, v katerih je bila dobljena ruda. To se zrcali v analizi kovine, iz katere so bili narejeni izdelki, je pa posledica različne kontrole pri prečiščevanju zlata pred prihodom Špancev.

Mnogo primerjalnih analiz kovine je potrebno opraviti, tako kovine v izdelkih kakor surovega zlata, preden je mogoče določiti izvor surovine za določeni predmet.

Kovine in zlitine

Zlatarji, ki so prebivali na kolumbijskem ozemlju, so večinoma delali z zlatom in bakrom, manj pa s srebrom in platino.

Visoko kakovostno zlato so zvečine uporabljali za izdelke, ki so bili kovani, medtem ko je bil baker namenjen za zlitine. Našli pa so tudi nekaj predmetov, kovanih ali ulitih iz skoraj čistega bakra.

Poglavitna tehnična značilnost v obdelovanju kovine v Kolumbiji, Panami in v Srednji Ameriki je uporaba *tumbage* – to je zlitine iz zlata in bakra, ta vsebuje le manjše količine nečistega surovega zlata.

Ko se zlato pomeša z bakrom v določenem razmerju (približ. 70 % bakra in 30 % zlata), se tališče kovine zniža za približno 250° C. Zlato se topi pri 1063° C, baker pri 1083° C, *tumbaga* pa pri 800° C. Če upoštevamo pogoje, ob katerih so predkolumbovski mojstri talili kovine, jim je to zmanjševanje temperature močno olajšalo delo. Razen tega so predmeti, uliti iz *tumbage*, posneli okrasne detajle v modelu dosti bolj natančno kakor predmeti, uliti iz skoraj čistega bakra ali zlata.

Indijanski zlatarji so zelo cenili lastnosti zlata, razteznost, kovnost in trdnost, kakor tudi njegov lesk in lep videz, zato so ga pogosto uporabljali za zlatenje površine izdelkov, narejenih iz *tumbage*. Razen pogostega zlatenja raznih predmetov so ti mojstri zelo cenili barvo bakra in različno obarvane zlitine, ker so učinkovale zelo dekorativno; v nekaterih primerih so bili izdelki iz *tumbage* prevlečeni s tanko plastjo srebra, v Peruju pa so jih celo barvali.

Količina uporabljenega zlata in bakra, velikost izdelkov in obdelovalne tehnike v posameznih pokrajinah so bile odvisne od razpoložljivih surovin na tistem ozemlju. Zlati nakit in drugi predmeti iz pokrajin Calime in Tolime, ki so bile naravno bogate z zlatimi nahajališči, so bili navadno kovani, veliki izdelki in narejeni iz visoko kakovostnega zlata. Nasprotno pa so bili izdelki iz pokrajin Muisca in Tairona večinoma uliti ali pozlačeni (*tumbaga*), manjši po velikosti in lažji od tistih iz Calime in Tolime. Zlata nahajališča so na teh območjih redka ali jih sploh ni, zato so zlatarji kupovali zlato v sosednjih pokrajinah.

Kolikor je znano, so srebro obdelovali le v pokrajini Nariño, na jugu Kolumbije. Izdelki s tega območja kažejo močne vplive tako po stilu kakor po tehniki obdelovanja kovin iz južnih pokrajin oziroma iz današnjega Ekvadorja in Peruja. Srebrni predmeti so drugod v Kolumbiji skoraj neznani.

V zbirki Muzeja zlata je ducat predmetov iz vzhodnih krajev dežele (pokrajine Chocó, Valle del Cauca in Nariño), narejenih iz zlitine, ki vsebuje različne količine platine. To so kovani obročki za nos, ki so jih pri obdelavi zaradi primesi zlata in bakra lahko segrevali toliko časa, da so postali mehki, ne da bi morali doseči visoko temperaturo, potrebno za taljenje platine (1780° C). Ti izdelki so obdržali svetlo barvo platine in prav tako njeno večjo težo in trdnost.

IZDELOVALNE TEHNIKE

Kovanje

Kovanje se šteje že od nekdaj za prvo stopnjo v razvoju zlatarstva in najpreprostejšo tehniko za izdelovanje zlatih predmetov.

Do neke mere je to morda res – če to pokaže analiza različnih faz v razvoju tehničnih postopkov pri obdelovanju kovine skozi stoletja – toda to ne pomeni nujno, da so vsi kovani izdelki nastali prej kot drugi, s tehniko ulivanja.

Argumente, na podlagi katerih je poskušal Root razložiti razvoj kolumbijskega zlatarstva z uporabo »čedalje bolj zapletenih tehničnih postopkov« (Root, 1964), je potrebno sedaj ponovno preveriti. Kasnejša nova nahajališča izdelkov, narejenih z na videz »enostavnim« tehničnim procesom, kakor je kovanje, so skupaj s predmeti, narejenimi s pomočjo tehnike, ki jo imenujemo »zapleteno«, to je z ulivanjem. Na nekaterih zlatarskih območjih so uporabljali oba postopka istočasno pri izdelavi enega in istega predmeta – na primer antropomorfne prsne okraske na območju Tolime.

Menili so, da je kovanje preprost postopek, vendar je potrebna za to večja ročna spretnost in večje znanje o lastnostih kovine v njeni celotni obdelavi, kakor pa pri ulivanju. To lahko vidimo na velikih prsniških oklepkih ali ploščah z območja Calime, ki so narejeni v tehniki, imenovani repoussé (z njo dosežejo večjo reliefnost), kakor tudi v tankih širokih zlatih listih, s katerimi so Indijanci iz pokrajine Sinú prekrivali svoje mrtve.

Te velike in tanke zlate liste so dobili tako, da so zlatarji položili zlate ingote na cilindrične kamne, po njih pa udarjali z majhnimi ovalnimi kladivi, narejenimi iz meteorskega železa. Tako so z ravnimi površinami kladiva tanjšali, tanili zlato na ravni podlagi nakovala, medtem ko so si z zavihanimi stranicami pomagali, da so dobili zaobljene površine. Tale opis se nanaša na Indijance iz Tamare, s kolumbijskega ozemlja, kjer se zlivata reki Cesar in Magdalena:

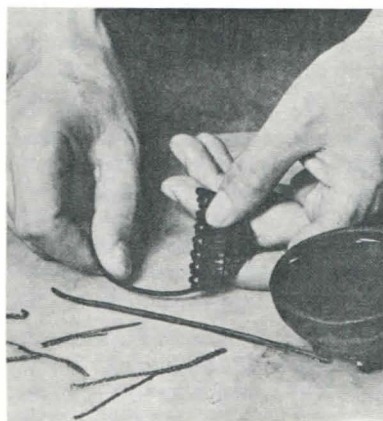
»... in ti imajo kovnice in nakovala in kladiva, katera so iz trdega kamna; nekateri pravijo, da so iz črne kovine, podobne korundu. Kladiva imajo velikost jajca, so tudi manjša, toda nakovala so velika kakor sir iz Majorke, ta pa so iz nekega drugega, zelo trdega kamna...«

Gonzalo Fernández de Oviedo, 1526

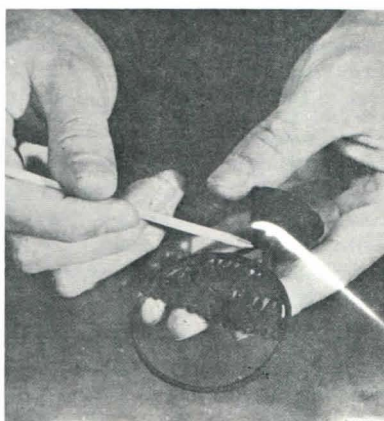
Kaljenje

Ko dolgo časa tolčejo zlati list s kladivom, postane ta krhek, zato pa, da ne bi popokal od tolikih udarcev, zlatarji spet segrevajo list toliko časa, da je

1

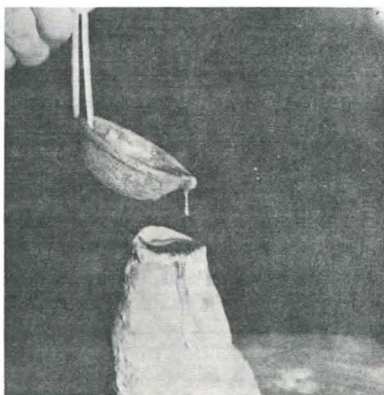
2

3

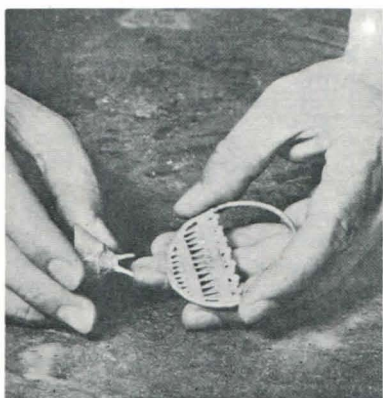
4

5

6

7

Ulivanje z voskom

Da bi ulili ploske predmete, kakor so *tunjosi* (votivne figurice iz pokrajine Muisca), uhane in okras za nos, so zlatarji uporabili ta postopek:

- 1 Iz voska so naredili niti, kite in vrvice, ki so jih kasneje uporabili pri obdelovanju različnih predmetov
- 2 Ko je bil vošчени model pripravljen, so mu dodali del v obliki lijaka in kanale, prav tako iz voska, da je tekoče zlato lahko teklo med ulivanjem
- 3 Vošчени model je bil sedaj pokrit z zapovrstnimi plastmi napol tekoče gline, ki je napolnila vse odprte dele tega modela
- 4 Nato so naredili model iz gostejše in bolj trdne gline, ki je pokrila

ves predmet. Model se je sušil nekaj dni, preden so ga dali v ogenj

- 5 Ko se je vosek segrel in stopil ter iztekel iz modela, je ostala odprtina, v katero so zlivali raztopljeno kovino
- 6 Ko se je model ohladil, so ga razbili in vzeli ven uliti predmet: tega so očistili vseh ostankov gline
- 7 Končno so obliko lijaka in cevi odstranili, skozi katere je bila ulita kovina, nato so predmet dokončali in ga dokončno oblikovali

razbeljen, potem ga hladijo s potapljanjem v vodi. Ta proces, ki mu pravijo kaljenje, omogoči, da lahko list kujejo dalje, dokler ne dosežejo zaželenih velikosti in debeline. Proces mora biti zelo natančen, in to so Indijanci resnično znali:

»... in tako, ko so dali zapestnico v ogenj, so jo vzeli ven in jo potopili v vodo, potem pa so jo spet z opisanim kamnom tolkli po nakovalu toliko časa, da se je zapestnica vsestransko povečala...«

Tamalameque, 1555. Archivo de Indias, Sevilla

Kovanje je bilo v kolumbijskih zlatarskih pokrajinah povezano s krajevnim izročilom, kakor tudi z zunanjimi kulturnimi vplivi in z obstojem zlatih nahajališč v posameznih pokrajinah. Najpogosteje so ga uporabljali v pokrajinah na jugu, zahodu in v osrednjem delu dežele oziroma v pokrajinah z bogatimi zlatimi nahajališči, te pa so bile poleg tega povezane s plemeni iz Ekvadorja in Peruja, z velikimi mojstri te tehnike.

Reliefno delo (repoussé)

Ko so končno dobili s tanjenjem, s kovanjem in kaljenjem, list enakomerne debeline, so na njegovi površini zarisali obrise zelenih motivov, potem so kovino pritiskali z narobne strani, da so dobili načrtani okrasek. To so delali s kovinskim orodjem, s kamnom ali s kostjo, z dleti, z gladilnim orodjem in z raznimi pripravami za vtiskovanje in vrisovanje vzorca, zlati list pa so položili na mehko površino, na primer na kožo ali na vrečo mivke.

Potem so obdelovali pravo stran z drugo pripravo, da so se vdolbine še bolj poglobile, izbokline pa še bolj poudarile. Tako so delali izmenično na pravi in narobni strani izdelka; toda če je ta postal krhek, ga je moral zlatar okaliti, preden je nadaljeval delo, da material ne bi začel pokati.

Spajanje izdelanih delov

Indijanski zlatarji so izpopolnili nekaj tehnik spajanja, da so naredili iz zlatih listov votle predmete, določene velikosti in zapletenih oblik. Najpreprostejša tehnika je bila ta, da so posamezne dele spojili z zlatimi zakovicami ali pa so s kovanjem spojili zapognjene »šive« dveh zlatih listov. Tako so včasih prekrili z zlatim listom predmete, ki niso bili kovinski in v pokrajini Calime so bili najdeni zlati predmeti, ki so imeli obliko školjke, piščalke, trobente in ceremonialnih palic; verjetno so bile znotraj nekoč prave školjke ali les, ki je sčasoma razpadel.

Bolj zapleten proces, imenovan »varjenje s taljenjem«, so uporabljali za spajanje majhnih zlatih kroglic, žic ali listov, da so naredili ali okrasili zelo fine predmete. To metodo, ki so jo etruščanski in grški zlatarji imenovali »granulacija«, so uporabljali tudi v Ameriki, posebno na jugu Kolumbije in na severovzhodu Ekvadorja. Po tej metodi sta se lahko spojila dva kovinska predmeta z različno vsebnostjo zlata. Če sta bila oba predmeta, ki ju je bilo potrebno spojiti, izdelana iz finega zlata (18–24 karatov), potem so kanili na mesto, kjer so se ti deli dotikali, kapljico raztopine bakrenega acetata, dobljenega z raztapljanjem bakra v kisu, dodali so tudi nekaj kapljic kleja. Sedaj so sestavne dele segrevali na blagem plamenu v reducirani atmosferi; zlatarji so po dolgih trstičnih ceveh pihali v ogenj tako, da bi dobili atmosfero brez kisika, kar je bilo nujno za ta postopek. Pri tem iznajdljivem postopku so gorele majhne količine kleja, toda kapljice raztopine bakrenega acetata so ustvarjale zlitino z zlatom; to je povzročilo na stiku izmenjavo molekul in spojitve dotikajočih delov. Toda za spajanje delov iz tumbage ni bila potrebna raztopina bakrenega acetata.

Ta postopek je bil zelo občutljiv, zanj so morali imeti visoko temperaturo, približno 25° C nižjo od tališča kovine; že majhna napaka je lahko povzročila, da je bil predmet uničen. Tako dosežen spoj je močan in ga skoraj ni mogoče opaziti s prostim očesom.

Postopek ulivanja z voskom

Verjetno je, da se je ulivanje z voskom – *cire-perdue* – začelo najprej na območjih Kolumbije in Severne Amerike. V teh deželah namreč prevladujejo predmeti, narejeni z ulivanjem, obenem pa je tu mogoče opaziti veliko raznovrstnost in prilagajanje tehnike. Čeprav naletimo na kovinske predmete, izdelane z ulivanjem, v vseh zlatarskih območjih Kolumbije, je mogoče trditi, da so dali največji poudarek tej tehniki prebivalci na srednjem in severnem območju dežele (v pokrajinah Quimbaya, Sinú, Tairona in Muisca). Ulivanje z voskom (pravzaprav »z izteklim voskom«) je standardna tehnika, ki jo je – ko se je ulivalec naučil – mogoče stalno ponavljati. Zlatar mora dobro vedeti, kako se posamezna kovina in zlitina obnašata pri taljenju, toda za to delo ni potrebna tolikšna ročna spretnost, kakršna je nujna, kadar se dela neposredno z zlatom.

Uspešno ulivanje je odvisno od mnogih dejavnikov: na primer od homogenosti zlitine, ki se uporablja, od oblike voščenega modela (oziroma modela, narejenega po voščnem modelu), ki mora biti tak, da se vsa potrebna tekoča kovina lahko vlije vanj, kakor tudi od hitrosti, ki je potrebna, da se kovina ne bi ohladila prej, preden ne zapolni vseh votlinic. Mnogi ohranjeni izdelki kažejo odlike oblik, ki so razen tega, da so dekorativne, pomagale hitreje vlititi kovino med ulivanjem – na primer udje skulptur iz pokrajine Muisca.

Zunanji model je bil narejen iz poroznega materiala in je dopuščal zraku in plinom, da so izpuhteli med procesom ulivanja. Zato ni bilo potrebno med izdelovanjem razmeroma majhnih predmetov dodajati voščenih cevi za sprostitev zraka, ko so v Kolumbiji ulivali zlate izdelke pred prihodom Špancev.

Glede na to, da je bilo ulivanje na ozemlju Kolumbije zelo razširjeno, upamo, da bodo arheologi našli kraje z velikim številom črepinj, katere bodo dokazovale, da so koščki lončenih modelov. Do sedaj sta znani samo dve taki najdišči modelov za ulivanje z voskom: v grobu v kraju Restrepo v pokrajini Calima je bilo najdenih devet modelov iz rdečkaste gline, v drugem grobu, blizu mesta Armenie v pokrajini Quimbaya, pa sta bila najdena med drugim tudi dva modela (Bruhns, 1972). V obeh primerih je bil vosek odstranjen iz modelov, toda ti očitno niso bili uporabljeni za ulivanje, ker niso bili razbiti, da bi iz njih dobili ulite predmete.

Ulivanje z voskom z jedrom v modelu

Ko so ulivali predmete, namenjene za shranjevanje tekočine in podobno, ali votle predmete, odprte na zadnji strani, kakršni so antropomorfni obeski iz Tairona, so te izdelovali z metodo ulivanja z voskom (*cire-perdue*) s samostojnim jedrom v modelu. Stopnje tega postopka so bile naslednje:

Jedro, narejeno iz mešanice gline in oglja, je oblikovalo želeni predmet, bilo pa je popolnoma ovito s plastjo čebeljega voska. V to plast so potem zabodli bambusove ali lesene zagozde do globine enega centimetra v notranje jedro, da se je to obdržalo med vlivanjem na mestu. Sedaj so vse to obdali z zunanjim glinastim modelom. Potem, ko je vosek iztekel, so zagozde držale jedro na mestu, ko so vlivali raztaljeno kovino.

Število teh klinov ali zagozd je bilo različno, tudi velikost je bila različna: za ulivanje nekaterih predmetov so zadoščale tri, za nekatere druge pa je bilo potrebnih tudi 36; kaže, da je bila uporaba zagozd precej odvisna od zlatarjeve spretnosti in previdnosti.

Ko je bilo ulivanje končano, so zunanje modele razbili, zagozde pa odstranili. Okrogle luknjice, ki so ostale za njimi, so zapolnili z debelo kovinsko žico, ki so jo namestili kot klin v odprtine. Črta, ki je ostala po takem načinu spajanja, je izginila z loščenjem teh mest. Na koncu so izpraskali jedro iz ulitega predmeta ali posode, ki je ostala votla.

Vse votle posode te vrste izvirajo iz pokrajine Quimbaya, kjer so zlatarji izdelovali nedvomno najbolj dovršene predmete v tej tehniki in so dosegli vrhunsko tehniko pri obdelovanju kovine. Primer takega dela, ki kaže tehnično izvedenost, dovršenost in prefinjenost, je igla iz Quimbaye. Uivali so jo tako, da so pri vsakem postopku uporabili drugo zlitino in tako so dosegli večbarvni efekt; naredili so iglo v različnih barvah.

Uporaba kamnitih matric za izdelovanje enakih predmetov

Kamnite matrice so izklesali iz mehkega kamna ali skrilavca, da so v njih dobili vzorec v globokem reliefu. Večinoma so ti najdeni matrični kamni oblikovani kot paralelogram z obiljem motivov na obeh straneh. Ko se je vzorec zaradi večkratne uporabe obrabil, so kamen ponovno izklesali na isti strani.

Motivi kamnitih matric so bili uporabljeni za to, da so jih vtisnili v mehko glino in so tako dobili želeno obliko. Ko se je glina osušila, so model napolnili z voskom, nato so kamnito matrico še enkrat vtisnili vanj. Tako so dobili vošчени model z vtisnjenim vzorcem na obeh straneh, s pozitivnim in negativnim odtisom, ki so ga uporabljali, ko so izdelovali v seriji večje število ulivanih enakih predmetov.

Vošчени modeli so bili uporabljeni posamezno, kadar so izdelovali sestavne dele npr. za ogrlice, in tunjose (zlate predmete, ki so jih polagali v grobnice); včasih so te dele spajali s tankimi listi voska, da so oblikovali večje kose z drugimi elementi, kot so bile okrasne ploščice za prsi ali obeski za ušesa. Kolikor je znano, so se le Indijanci iz Muisce ukvarjali s tehniko kamnitih matric.

Tehnike za dovršenost izdelkov

Postopki, ki so oblikovali površino zlatih predmetov, so se razločevali od ene pokrajine do druge in so bili pogosto odvisni od namembnosti predmeta. Razni predmeti, ki so jih izdelovali npr. za nakit, za posode in drugo, kar so lahko dolgo uporabljali, so bili loščeni, zglajeni in pogosto pozlačeni. Uti filigransko imitirani uhani iz pokrajine Sinú so izjema; čeprav so bili pogosto pozlačeni, niso bili nikoli loščeni.

Nasprotno pa predmeti, namenjeni za votivne darove – posebno *tunjos* iz Muisce – ne kažejo nikakršnih znamenj kasnejšega polepševanja.

Zlatitev

Stoletja so zlatarji v Kolumbiji pred prihodom Špancev pozlačevali svoje izdelke za razne namene, vštrevaje tudi zavarovanje izdelkov iz *tumbage* zoper hitro oksidiranje bakra. Zavojevalci so se motili, ko so mislili, da Indijanci spreminjajo površinsko barvo samo zaradi tega, da bi jih preslepili in zapeljali, da gre za čisto zlato. Pritoževali so se, da so izdelki, ki so jih je-

mali kot davek in tisti, ki so jih naropali, imeli videz čistega zlata, toda v resnici so bili izdelani iz bakrene zlitine – to je iz *tumbage*, ki je Španci niso cenili tako kot domačini.

Indijanski zlatarji so po dolgotrajnih poskusih dosegli različne tehnike zlatenja, ki so se spreminjale glede na zlitine ali primesi, ki naj bi bile pozlačene. Bili so tudi zmožni dosegati različne efekte pozlatitve na površini istega predmeta, da so dobili čimbolj dekorativen videz površine.

V kolumbijski Ameriki pred prihodom Špancev je bil najbolj znan od mnogih načinov zlatenja tako imenovani postopek *mise-en-couleur* tehnike (barvanje).

Ko se segreje zlitina zlata in bakra, baker oksidira in tako nastane na površini plast bakrovega oksida, ki ga je lahko odstraniti z raztopino kisline, tako da na površini ostane plast zlata, ki je lahko debelejša, če se isti postopek ponovi.

Za izdelovanje kisline so uporabljali v Ekvadorju in v Kolumbiji rastline iz družine *oxalis*; ta kislina, če so jo uporabili neposredno po segrevanju izdelka, je pospešila oksidacijo bakra.

Iz 16. stoletja je znana listina, v kateri je opisano, kako so Indijanci obdelovali izdelek iz *tumbage*:

»...dokler ni končan. . . in potem so prinesli zelišče, zaradi barvanja; liste so zmečkali na kamnu in ko so jih tako zdrobili, so jih dali v majhen lonec, ki so ga bili prinesli s seboj, dolili vodo in dodali zdrobljeno belo sol in potem so vse to skupaj mešali (potem so tisti izdelek loščili, ogrevali in ga večkrat potapljali v raztopini) . . . in tako je dobil barvo in je končno postal tak, kakor so želeli.«

*Tamalameque, 1555, Archivo de Indias,
Seville*

Če je bil predmet, ki ga je bilo treba pozlatiti, narejen iz zlitine dveh kovin, kot je *tumbaga* z visokim odstotkom zlata, je dala ta metoda dobre uspehe; če pa je bil ta narejen iz zlitine treh kovin – na primer zlata, bakra in srebra, z malo zlata in z visokim odstotkom bakra – je bila plast zlata na površini debelejša, če so uporabili metodo zlatenja, imenovano »površinska razdelitev«.

Proces »površinske razdelitve« je bil kakor *mise-en-couleur* odvisen od odstranjevanja manjvrednih kovin, da se je na površini pojavila plast čistega zlata; toda to so dosegli z uporabo korozivnega agensa mineralnega izvora, kakršen je železni sulfid, namesto organske kisline, dobljene iz rastlin *oxalis*.

V nasprotju z dokaj razširjenim mnenjem pa s takimi metodami zlatitve niso privarčevali mnogo zlata, saj opisani načini v resnici puščajo več zlata »skritega« v zlitini, iz katere je predmet narejen.

Loščenje

Zlatarji so uporabljali kovinsko, roženo, koščeno in kamnito orodje za loščenje kovanih ali ulitih izdelkov. S temi orodji so trli površino predmeta, da so jo zgladili, obenem pa naredili trdno jedrnato zunanjo plast, ki je delovala tudi kot varovalna prevleka.

Poliranje

Če so želeli dobiti homogeno in bleščečo površino, so izdelek polirali, tudi

pozlačenega; drgnili so ga z vodo, pomešano s kakim abrazivnim sredstvom, npr. z mivko:

... in potem so čistili ročno že omenjeno zapestnico (*manylla*) s peščico finega peska, ki so ga prinesli na koruznem listu in ga mešali z vodo ...»

Tamalameque, 1555. Archivo de Indias, Seville

Nekateri pozlačeni predmeti so bili okrašeni z različnimi površinskimi teksturami. Ko je bil izdelek pozlačen, je dobil moten videz zaradi uporabe korozivnih sredstev. Potem so zlatarji loščili nekatere površinske dele, da so ustvarili dekorativni vzorec.

Kovinska orodja

V zbirki Muzeja zlata je 152 kovinskih orodij, ki so jih uporabljali v različnih postopkih pri obdelovanju kovin. Na splošno jih lahko razdelimo na dve skupini: na orodje, ki so ga uporabljali za delo z voskom – npr. spatule (lopatice), in orodje, s katerim so neposredno obdelovali kovino. Mnoga orodja iz zadnje skupine so lahko uporabljali z obeh koncev. Večina orodja je bila narejena iz pozlačene *tumbage*; ta so najprej oblikovali s kovanjem, nato so jih utrdili s hladno obdelavo. Ta orodja so bila dovolj trda (3 do 5 po Brinelovi lestvici), da so z njimi lahko odrezali in prebodli zlati list.

Največ je bilo dlet; nekatera so bila oblikovana tako, da so mogli rezati kovino v ravni črti, ostrina je bila pod pravim kotom proti osi orodja; dleta za rezanje krivih (zaobljenih) črt pa so bila nastavljena tako, da je bila ostrina v topem kotu na os. Razen tega so Indijanci uporabljali šila za prebijanje luknjic v tanke ploščice, iz katerih so okraski na prsih ali obeski. Še drugo orodje različnih vrst ima okroglo, žogaste dele; to so uporabljali zlatarji za cizeliranje, za oblikovanje večjih reliefnih likov in različnih dekorativnih vzorcev.

TRGOVINA Z ZLATOM PRED PRIHODOM ŠPANCEV

Indijanci, ki so prebivali na ozemlju Kolumbije pred prihodom Špancev, so imeli zelo razvito trgovino z domačimi plemeni in sosednjimi deželami.

Surovo zlato je bilo med najpomembnejšimi artikli, s katerimi so trgovali, zato so rudarska območja postala središča, iz katerih so se trgovske poti širile na vse strani. Buriticá, v goratem delu Antioquie, je bila eno poglavitnih menjalnih trgovskih središč in križišče številnih trgovskih poti, ki so zajele del kolumbijskih Andov, območje Karibov in se nadaljevale v Srednjo Ameriko, Venezuelo in Ekvador.

Zlatarji iz Tairone in pokrajine Sinú v severni Kolumbiji so se oskrbovali predvsem iz tega območja:

»In gotovo je, da izvira iz tega hriba (*Buriticá*) največ bogastva, kar je bilo najdenega v *Cenúju*, v velikih grobnicah, ki so bile odkrite tukaj.«

Pedro Cieza de León, 1554

Dolina srednjega toka reke Magdalene, posebno tisti del, ki danes pripada ozemlju Tolime, je bila drugo pomembno središče trgovine z zlatom v notranjosti dežele. Ljudstvo Muisca na visoki osrednji planoti je bilo poglavitna skupina, ki se je okoriščala s tako menjalno trgovino; v zamenjavo so ponudili bombažne odeje, sol in smaragde, dobili pa so surovo zlato, ki ga sami niso imeli.

»V dežele teh ljudi (ob bregovih reke Magdalene) so (Muisci) prišli, da so trgovali . . . prinesli so veliko dobrih odej, soli in smaragde, katere so zamenjavali za velike količine taljenega zlata in nakita; to so dobili za svoje blago.«

Pater Pedro Simón, 1625

Naplavljeno zlato je bilo navadno prineseno neobdelano z nahajališč v obliki velikih zrn ali kep, ali pa v majhnih drobcih – letopisci so napisali »zlati prah« – ki je bil tu in tam najden tudi v indijanskih grobovih.

Zlato, dobljeno iz zlatih žil rudnika, so pogosto talili poleg nahajališča; od tod so ga prenašali v obliki majhnih, okroglih ulitih ingotov. Nekateri letopisci trdijo, da so Indijanci uporabljali te ingote kot denar (na primer pater Pedro Simón, 1625). Gotovo pa je, da so bili ingoti uporabljeni kot menjalno sredstvo ali kot plačilo Indijancev za davek svojim poglavarjem; nekateri posamezniki so jih tudi hranili, da so jim jih ob smrti dali v grob kot posmrtno premoženje. Take tenke okrogle ingote so našli na mnogih pokopališčih. Kar pa zadeva njihovo težo ali velikost, ne kažejo nikakršnega enotnega vzorca, zato sklepamo, da niso označevali kake določene vrednosti. Šele Španci so jih začeli uporabljati kot pravi »denar«, ko je njihova vlada odredila, da morajo na vse ingote, podobne gumbom, »vtisniti pečat in z njimi plačati kraljevo petino«; dalje naj bodo v obtoku kot novci z različnimi imeni in vrednostjo (Juan Rodríguez Freile, 1636).

Sistem v trgovini, ki so ga uporabljali Indijanci, je bil dejansko menjalna trgovina:

»Njihove kupčije in menjave so zelo preproste, ne da bi govorili, tiho zamenjujejo predmet za predmet in ne uporabljajo denarja.«

Gonzalo Fernández de Oviedo, 1526

V posameznih pokrajinah so se specializirali za »izvoz« čisto določenih izdelkov ali blaga, presežkov hrane, dokončanih izdelkov, pa tudi izdelkov iz določene skupnosti, ki so bili cenjeni pri drugih skupinah, kjer jih ni bilo.

Zlatarji posameznih skupin, kot so to bili Indijanci iz pokrajine Sinú, so zamenjavali že dokončane zlate izdelke in nakit za neobdelano zlato, ki ga v njihovem kraju ni bilo.

Zavojevalec Vadillo, ki je obiskal to območje leta 1537, opisuje trgovino med prebivalci Sinú in tistimi, ki so prišli iz bogatih krajev zlatih rudnikov Antioquia (Buriticá):

»Ljudstvo Cenú se dogovarja s temi (Indijanci iz Buriticá) od gornjega toka reke . . . in (oni) prinašajo odeje in sol, Indijanci pa predmete, izdelane iz zlata, v zamenjavo za caricuries in zlato za taljenje; lahko verjamemo, da je to resnično, ker so bili mojstri zlatarji v kraju Cenú in v njegovi soseščini, tam (Buriticá) pa je mogoče dobiti podobne predmete, kot so ti iz Cenúja . . .«

Johan del Vadillo, 1537

Prav tako je potrebno omeniti tkanine in keramiko, saj so bili to pomembni obrtni izdelki, s katerimi so trgovali. Prebivalci iz pokrajine Muisca iz mest Tinjacá in Ráquira, . . . so bili izredno dobri lončarji, to je posebna obrt, s katero se ti ljudje ukvarjajo in z izdelki trgujejo« (pater Pedro de Aguado, 1578).

V menjalni trgovini je imela sol najpomembnejše mesto; to je bila morska sol, ki so jo pridobivali obalni prebivalci; ali sol iz rudnikov in slanih izvirov; to so pridobivali prebivalci v notranjosti dežele, npr. Muisci z visoke

planote Cundinamarca-Boyacá in skupine iz doline srednjega toka reke Cauca:

»... sol, ki jo uživajo vsi Indijanci ob reki (Magdalena), dobijo z zame-njavo in jo od morja prinaša ena skupina do druge... razen te (70 milj od ustja reke) je najdena druga sol, toda ne v zrnih kot prejšnja, mar-več v kepah...« (kot kasneje sladkor).

Gonzalo Jiménez de Quesada, 1539

Indijanci iz tropskih nižin so trgovali z ribami, divjimi svinjami in s sužnji; tako so tudi razni predmeti in drugo blago z obale potovali od skupine do skupine v notranjost dežele, npr. morske školjke, ki so jih uporabljali za glasbila ali za ogrlice, ali pa so jih zdrobili in dobili lepljivo zmes, ki so jo skupaj z listom koke uporabili za žvečenje. Arheološke najdbe potrjujejo hipotezo o takem trgovanju, saj so na morske školjke pogosto naleteli v notranjosti dežele.

Ta sistem menjalne trgovine je deloval zato, ker je obstajala zamotana mreža poti – te so uporabljali predvsem posebni trgovci, ki so vodili trgovino – bile so tudi tržnice, kjer so se zbirali Indijanci z raznih krajev in v določenih časih. Taki trgovski kraji so bili navadno na mejah pokrajin, iz katerih so prihajali pripadniki posameznih skupin zamenjavat blago.

Španski letopisci so zapisali mnogo podatkov o indijanskih trgovcih iz 16. stoletja, oziroma o času, preden je ta trgovina propadla zaradi prihoda Evropejcev. Ta dejavnost je temeljila na globoko ukoreninjenem rodovnem izročilu, saj ga sledimo vsaj do 5. stol. n. š., je pa verjetno še zgodnejša.

Uporaba zlata

Vrednost, ki jo zahodni svet pripisuje zlatu kot simbolu materialnega bogastva, se nekoliko razločuje od vrednosti, ki so jo dali tej kovini Indijanci, še preden so prišli Španci. Vendar ne bi bilo prav, če bi mislili, da so vpeljali »materialno vrednost« zlata Španci, ker v opredeljenosti do zlata povezuje z bogastvom pri Indijancih ni manjkala; tudi oni so dobro razumeli fizikalne lastnosti te kovine. Barva in videz zlata, ki je redko izgubilo lesk ali ga je kaj razjedlo, so Indijanci cenili, saj so vedeli, kako lahko uporabijo te kvalitete pri izdelovanju lepega nakita. Videz zlatih predmetov je bil zelo pomemben, zato so zelo skrbeli, da so dovršeno izdelovali predmete, katere so uporabljali za osebni nakit. Najodličnejši člani plemenske skupnosti so zbirali in hranili zlato; natančno se je vedelo, koliko in kakšne kvalitete zlatih okraskov smejo imeti pripadniki posameznih družbenih plasti.

Nedvomno je bilo zlato razen materialne vrednosti pred prihodom Špancev zelo pomembno v indijanski družbi, ker so ga uporabljali ob raznih slovesnostih. Zlato so dajali bogovom kot votivne darove; pokopavali so ga z umrlimi; mnogo zlatih predmetov pa je imelo poseben simbolični pomen ob raznih obredih in slovesnostih indijanskih ljudstev.

Ta dvojna vrednost, religiozna in materialna, je jasno razvidna v različnih uporabah zlatih izdelkov, ki so jih razvili Indijanci.

UPORABA ZLATA OB SLOVESNOSTIH IN OBREDIH

Pogrebni darovi

Pogrebne šege Indijancev pred prihodom Špancev so bile povezane s plemenskim verovanjem v posmrtno življenje. Tako so mrtvim dajali v grob darove: hrano, nakit in mnogo reči, ki so pripadale ljudem, ko so bili še živi:

»... ko umre plemič, visoko v hribih izkopljejo zelo globok grob in potem ko se izjokajo, spustijo umrlega vanj, zavitega v mnogo odej, v najlepše, kar jih imajo, in na eno stran položijo njegovo orožje, na drugo stran pa mnogo hrane in velike vrče vina, njegova peresa in njegov zlati nakit, ob nogah pa mu pustijo nekaj živih žena... trdno verujejo, da bo oživel in uporabljal stvari, ki jih je vzel s seboj...

Pedro Cieza de León, 1554

Imeli so tudi jasno predstavo osebne lastnine, to misel potrjuje šega, razširjena med mnogimi indijanskimi plemeni, ki simbolično obstoji v »uničenju« pogrebnih dobrin, preden jih pokopljejo:

»... in če ima plemič veliko zlata, ga razen nakita, ki ga je nosil, s kamni vsega zdrobijo na drobne koščke in to dajo z njim v grob, kakor da hočejo reči: če je umrl on, naj umre še vse drugo...«

Jorge Robledo, 1541

Obredna uporaba zlata

V nekaterih arheoloških območjih so našli predmete iz upognjenega in kovane zlata kakor tudi keramične posode z majhnimi luknjami, namerno probodenimi.

Čeprav obstaja mnogo predšpanskih grobov na ozemlju Kolumbije, so bila pogrebna bogastva v zlatu najdena večinoma v treh vrstah grobov: v enostavnih izkopanih grobovih, ki so bili kvadratni, pravokotni in ovalni; druga vrsta so bile grobnice s stranskim prostorom - ta je imel pokončen vhod različne globine, na dnu te odprtine je bil izkopan grob, v katerega so položili umrlega; v tretjo vrsto so sodile pogrebne gomile (*tumuli*), ki sestavljajo umetno narejen hribček nad grobom.

Najbogatejši so bili grobovi poglavarjev:

»... on (indijanski poglavar) je bil popolnoma pokrit z zlatom, na glavi je imel zlato čelado in štiri ali pet ogrlic okrog vratu... in na rokah zlate trakove... in na prsih in hrbtu mnogo zlatih kosov in okroglih ploščic v obliki piastrov (osmerka) in zlat pas z visečimi zlatimi zvončki, in na nogah podobne zlate trakove...«

Gaspar de Espinosa, 1519

Mnoge indijanske skupine so poznale drugi pogreb; kosti ali telo so namreč položili v keramične žare, te pa so spravili v prostrane grobnice, zgrajene prav za ta namen.

V drugih primerih:

»... na nekaterih mestih, v določeni razdalji od bivališč, kjer so živeli, so bile najdene sobe, kjer so imeli kosti in pepel svojih prednikov, shranjen v žarah ali v velikih vazah iz žgane in poslikane gline...«

Gonzalo Fernández de Oviedo, 1526

V pogrebnih žarah so bili pogosto okraski za nos in drugi zlat nakit, ki je prej pripadal umrlemu.

V nekaterih pokrajinah, kot je Sinú, je bila šega, da so obešali zlate zvonce na drevesa blizu pokopališča in svetišč:

»... Blizu tega svetišča je bil hrib z različno vrsto dreves, nekatera so bila debela, druga tanjša; z vej vseh teh dreves so viseli zvonci iz finega

SLOVENSKI
ETNOGRAFSKI
MUZEJ
LJUBLJANA

zlata, precej preprosto oblikovani, saj so nekateri po obliki, drugi po velikosti spominjali na lekarniški možnar . . .»

Pater Pedro Simón, 1625

Take zvonce so našli v mnogih grobovih na območju Sinú.

Religiozni darovi

Zlato je bilo bistven element v votivnih darovih, ki so jih Indijanci prinašali svojim bogovom. Večina skupnosti je imela svetišča, v katerih so skupno darovali, darove pa so polagali v posebne posode; v drugih primerih so skupno prinašali darove na posvečene kraje v naravi. Tako so pripadniki Muisca dajali v keramične posode zlato, smaragde in druge darove:

»V svetiščih njihovih skupnosti so imeli dve vrsti posod ali loncev, v katere so polagali votivne darove. . . ena posoda je bila v obliki moža, narejena iz gline, brez nog, popolnoma votla, z odprtino na glavi, skozi katero so spuščali darove. . . druga posoda je bila zakopana v tla svetišča, toda tako, da se je še videla odprtina, v katero so polagali svoje dari«.

Pater Pedro Simón, 1625

Ko so bile te posode polne, jih je svečenik odnesel iz svetišča in jih zakopal na skritem mestu.

Najpogostejši votivni darovi so bile figurice plemena Muisca; to so bili človeški liki, znani z imenom *tunjos*, podobe živali ali drugi predmeti iz vsakdanjega življenja. Tunjosi so ploščati stilizirani človeški liki, uliti iz zlata ali iz tumbage. Ti liki dajejo mnogo etnoloških podatkov, ker so izdelani zelo detajlno; na njih se vidijo okraski, orožje in posode, ki so jih tedaj uporabljali. Stegnjene, ploščate oblike teh likov kažejo, da so bile postavljene pokonci, navadno v posodi za darove. Njihova površina ni bila nikoli dovršeno izdelana, niti zglajena, verjetno zaradi minljivega namena teh predmetov – torej drugače kot pri zlatnini, ki je bila namenjena stalni uporabi in je bila zato dokončno obdelana.

Po zapisih španskih letopiscev so staroselci iz pokrajine Sinú polagali svoje darove v mreže za počivanje, pripete na ramena lesenih božanstev, pokritih z zlatom; našli so jih v svetiščih.

Nekateri kraji v naravi, kakor so jezera, hribi, skale in votline, so bili Indijancem sveti. Najslavnejše indijansko svetišče v Kolumbiji je 50 km severno od Bogote. To je jezero Guatavita, na katerem so opravljali obred z El Doradom (»Pozlačenim«). Ko je poglavar Muisca *casique*, sredi jezera spral s sebe zlati prah, so njegovi pripadniki, zbrani na obali, začeli metati v vodo svoje darove – zlato, smaragde in keramiko.

Indijanci so darovali bogovom tudi posamezno, in sicer po svečeniku; odvisno od premoženja darovalca so bili liki »iz zlata, bakra, niti ali iz gline«; metali so jih v lagune, jih polagali v votline ali pa so ji zakopavali v zemljo.

Droge

Droge so bile zelo pomembne v življenju Indijancev pred prihodom Špancev; imele so magični in religiozni pomen, uporabljali so jih pri vedeževanju, na verskih zborovanjih in pri starodavnih obredih, povezanih z mitološkim izvorom plemena.

Koka je bila ena najbolj splošnih in uporabljanih drog in so jo pridobivali iz kokinega grma, ki zraste od enega do dveh metrov visoko; žvečili so pra-

žene liste, pripravljene z apnom, kemično pa so imeli ti listi narkotični učinek.

Indijanci so pripravili apno iz zdrobljenih morskih školjk in ga hranili v posodi, imenovani *poporo*. Apno so vzeli iz te posode, kadar so ga rabili, z lopatko ali paličico:

«. . . za večino je splošna navada,
da žvečijo te liste, imenovane coca . . .
zraven uporabljajo neki prah ali apno,
pripravljeno iz določene vrste polža;
to apno pa hranijo v posodi – poporo,
ki je buča in v katero
vtaknejo paličico in kjerkoli so,
ga mešajo v ustih s posušeno rastlino (coca).«

Juan de Castellanos, 1589

Koka ima zdravilne lastnosti in nekaj hranilne vrednosti; tudi poveča odpornost zoper utrujenost in je nedvomno zelo priljubljena med Indijanci, posebno med tistimi, ki živijo visoko v hribih. Ceremonialni pomen koke je prav tako precejšen, saj so rastlino uporabljali v kompleksu verskega simbolizma.

Med Indijanci Muisca na primer sta pomenila *poporo* in vrečka, v kateri so prinesli liste koke, simbol moči in modrosti domačih duhovnikov; ta pomen sta si predmeta pridobila med slovesnostjo umestitve novega duhovnika:

«. . . v hiši poglavarja, ki je vodil
slovesno umestitev duhovnika in ga obdaril,
s poporom in vrečko posušenih listov (koka) . . .
in dal mu je dovoljenje, da opravlja duhovniško službo
po vsej deželi . . .«

Pater Pedro Simón, 1625

Uporaba koke je še vedno zelo razširjena med indijanskimi skupinami v Kolumbiji in v drugih delih ameriške celine. *Poporosi* so danes narejeni iz buč; toda v predšpanskem času so bili *poporosi* po navadi iz zlata ali keramike. Ohranilo se je mnogo podob v zlatu in keramiki, ki predstavljajo človeka, da žveči koko, kakor tudi več primerkov človeških figuric s *poporom* v roki in z vrečko, obešeno čez ramena.

Druga droga, prav tako zelo razširjena tudi med današnjimi indijanskimi plemeni, je *yopo* (halucinogen), ki je pripravljena iz zdrobljenih semen stročnice *Anandenanthera peregrina*; ta se vdihava in njuha:

«. . . in našel sem v majhni vreči razne drobne reči (*paraphernalia*) za to rabo; bila je buča, v tej pa določeni listi, ki jih imenujejo *yopa*, od katerih nekateri niso bili zdrobljeni.«

Pater Pedro Simón, 1625

Indijanci, ki danes pripravljajo *yopo*, uporabljajo posebne naprave: majhen lesen pladenj, valj za drobljenje semen in pipe v obliki črke V ali Y, da vdihavajo pripravljeno vsebino. Iz predšpanske dobe so odkrili na ozemlju Muisca zlate pladnje in *tunjos*, ki drži podobne pladnje.

Zlati okraski

Kolumbijski Indijanci so uporabljali mnogo zlatih okraskov pred prihodom Špancev, toda kvaliteta in kvantiteta je bila različna od primera do prime-

ra, pomemben je bil družbeni položaj lastnika. Letopisci pogosto omenjajo, da so imeli poglavarji posebne pravice, da nosijo določene okraske, ki so bili prepovedani navadnim ljudem:

»Tisti, ki so plemiči, nosijo pasove iz belih chakirov (okrogli biseri) kakor tudi iz chakirov in zlatih cevastih biserov . . . Namesto teh pasov, ki jih nosijo plemiči, pa drugi, tisti, ki jih ne nosijo, ovijajo okoli pasu vrvico z večjimi jagodami, oni pa, ki nimajo niti teh, uporabljajo navadno vrvico . . . na isti način nosijo navadni ljudje ovratnice iz chaquirov, na spodnjem delu visi obesek, to je zlata žaba ali krastača . . .«

Jorge Robledo, 1541

Plemenski zlatarji so zelo skrbno in dovršeno izdelovali predmete, ki so jih uporabljali za okras. Oblike in značilnosti zlatih predmetov so bile različne od pokrajine do pokrajine, toda večina je kazala že določene znane vrste okrasov, kakor so čelade, diademi, okraski za nos, obročki za ušesa, okrasne ploščice za prsi, ovratnice in zapestnice.

». . . ko so šli v vojno, so nosili krone, okrogle diske na prsih in čudovita peresa in mnogo drugega nakita . . . Njihovi lasje so bili lepo počesani, okoli vratu so nosili zelo lepe in bogate ogrlice iz zlata, v ušesih pa so imeli nekaj obročkov; prebodli so nosni hrustanec, da so nosili majhne okrogle okraske iz finega zlata . . .«

Pedro Cieza de León, 1554

Eden najbolj priljubljenih okrasov za nos je bil nosni obroček, ki so ga nosili skoraj vsi prebivalci, preden so prišli Španci:

»Možje in žene so imeli prebodene nosove, skozi prebodeno luknjico so povlekli nekaj, kar oni imenujejo caricuries, ta je podoben upognjenim zlatim žebeljem, debel približno kot prst.

Pedro Cieza de León, 1554

Bombažne odeje, ki so jih nekatere skupine uporabljale kot obleke, so bile pogosto »okrašene z zlatom, katerega koščki so imeli okroglo obliko ali so bili kot majhne zvezdice . . .« (Pedro Cieza de León, 1554).

V Muzeju zlata hranijo majhne zlate ploščice raznih oblik, ki so jih šivali na tkanino.

Plemena toplih krajev, posebno tistih ob atlantski obali, so imela za pokrievanje penisa zaščitnik v obliki školjke:

». . . na svojih sramnih delih so privezovali vrvico školjk iz kosti ali iz finega zlata; videl sem nekatere, ki so bili težki od 40–50 pesosov . . .«

Pedro Cieza de León, 1554

Potrebno je omeniti okraske kot simbole visokega položaja, z zlatom prevlečene palice, znane na območju Calima, kakor tudi držala palice v obliki živali z območja Sinú.

Še druga raba zlata

Mnogo je poročil o uporabi zlatega jedilnega pribora, ki pa je bil izključna pravica poglavarjev (caciques):

». . . pili so iz zlatih skled, od katerih so bile nekatere težke tudi do 300 kastelanov . . . imeli so zlate žlice in posode . . .«

Jorge Robledo, 1541

Ti predmeti so bili najpogostejše najdeni na zlatarskih območjih Calima in Quimbaya.

Znana je cela vrsta priprav in orodja iz zlata, pincete za puljenje dlak, trnki, igle, šila in orodje za zlatarska dela. Zlato orožje – metalno kopje na primer – so uporabljale nekatere skupine na območju Muisca. Poleg tega so našli zlate *tunjose* (predmete iz indijanskih grobov) v obliki bojevnika; mnogi držijo v rokah metalno kopje.

Bojni prapori so bili pogosto okrašeni z zlatom:

»... zastava je bila kos dolge, ozke bombažaste tkanine, pritrjene na drog; prekrita je bila z majhnimi koščki zlata v obliki zvezdic...«

Pedro Cieza de León, 1554

Zlato so uporabljali tudi za okraševanje pročelij bivališč:

»... na zunanji strani hišnih vrat so visele plošče iz finega zlata, ki jih tu imenujejo *chagualas*... imeli so jih zato, ker so na njih radi opazovali odsev sonca, kako vzhaja in zahaja, in zaradi žvenketanja... ko so odpirali in zapirali vrata, so te plošče udarjale druga ob drugo.«

Pater Pedro Simón, 1625

Mnoga plemena so izdelovala zlata glasbila, med njimi zvonce, flavte, panove piščalke in trobente. Panove piščalke so bile posebno priljubljene na območju Narino in Tumaco na jugu dežele; verjetno so jih privzeli pod vplivom Indijancev iz Ekvadorja in Peruja. Šega, da so uporabljali morske školjke kot trobente, je bila zelo razširjena; Indijanci so jih pogosto prekrili z zlatimi ploščicami.

Našli smo tudi velike morske školjke, popolnoma prekrite s finim zlatom, in to so bile njihove trobente in pihala, na katera so igrali za veselje ali v krvavi vojni.«

Juan de Castellanos, 1589

GLAVNA OBMOČJA

Calima

To območje se razprostira na pacifiškem razvodju zahodnih Kordiljerov, skozi katera tečeta reki Calima in Dagua. Pred prihodom Špancev so se tod Indijanci ukvarjali s poljedelstvom; svoje hiše so gradili na umetno narejenih terasah. Mrtve so pokopavali v grobove in grobnice.

Zlatnina iz Calime je znana po večjih oblikah izdelkov in po visoki kakovosti zlata. Nakit in drugi predmeti so bili izdelani na tem območju s tehniko kovanja in izdelovanja v reliefu (*repoussé*); okrasni motivi imajo široke obraze, znani so viseči okraski za nos in ušesa, okrasni pasovi v geometričnem reliefu in stilizirane živali. Majhni zapleteni liki, ki so bili glavice zlatih igel, so resnična mojstrska dela v ulivanju z voskom.

Keramika iz Calime ima značilne poteze, na primer polikromno negativno slikanje na notranji strani sklede; so tudi dvojni vrči, povezani z držajem v obliki človeških in živalskih likov, s slikanimi barvnimi okraski, ter cilindrične posode z oblikovanimi človeškimi liki tako, kakor da nosijo na hrbtih te lonce.

Muisca

Indijanci Muisca živijo na hladni visoki planoti v raztresenih naseljih in hišah; ti kraji pripadajo danes področjem Cundinamarca in Boyacá.

Ukvarjali so se s poljedelstvom, predvsem s koruzo, ki je bila njihova poglavitna hrana in so jo gojili na umetnih terasah. Predli so bombaž in uporabljali pri delu kamnita spiralna vretena, tkali so blago na lesenih statvah in trgovali s tem tekstilom, kakor tudi s soljo in smaragdi v notranjosti in zunaj svojega ozemlja.

Večina zlatih predmetov Muisce je bilo narejenih iz *tumbage* ali v čistem bakru, toda za noben primerek ni znano, da bi bil dokončan v tehniki *mise-en-couleur*. Poglavitni ornamentalni značilnosti sta luknjičast vzorec in delo z ulitimi nitmi. Najbolj znani predmeti so *tunjosi*, ploski človeški liki, uporabljeni kot religiozni darovi. Značilnost tega področja je uporaba kamnitih matric, da so lahko naredili vrsto enakih predmetov – na primer zlatih biserov za ogrlice.

V keramiko Muisce sodijo antropomorfne žrtvene posode, sklede s podstavkom, okrašene z rdečo barvo in s kačo, oblikovano iz gline, in lonci z več ročaji.

Poglavitna zlatarska območja v Kolumbiji

Nariño

To območje se razprostira na visoki planoti na jugu Kolumbije in sega na področje Andov v severnem Ekvadorju.

Prebivalci so kopali v predšpanski dobi grobove in grobnice, včasih tudi v globino do 20 m. To so bila poglavitna najdišča zlatih in srebrnih predmetov, lončarstva, lesenih, kamnitih in koščenih izdelkov, školjk in tekstila.

Med zlatimi predmeti so povsod našli prsne okraske (diske), ploščice, ki so bile šivane na tekstil, okraske za nos in ušesa z geometričnimi ali stiliziranimi živalskimi motivi. Bilo je tudi mnogo ulitih in kovanih predmetov; nekateri so pozlačeni, vsi pa dobro zglajeni.

Človeški liki sedijo na stoli, čaše imajo podstavke, krožniki, piščalke in posode z zoomorfnó aplikativno dekoracijo so pogoste med Nariño keramiko, uporabljena je tudi polikromna pozitivna in negativna poslikava.

V vseh ohranjenih delih te kulture je mogoče odkriti močan vpliv medandskih kultur Ekvadorja in Peruja.

Quimbaya

To območje v dolini ob srednjem toku reke Cauca je dobilo ime po plemenu, ki je živelo na jugu današnje pokrajine Quindio. Za časa španskega osvajanja so mnoge staroselske skupine, bogate z zlatom, živele v toplih krajih in na bližnjih planinskih pobočjih v dolini srednjega dela reke Cauca.

Vendar pa vseh predmetov, ki so znani z imenom »zlato iz Quimbaya«, nikakor ne moremo pripisati tem indijanskim skupinam iz 16. stoletja. Številni in različni zlati predmeti, najdeni v teh krajih, so verjetno nastali v različnih časovnih obdobjih, o katerih še ni mnogo znanega. Mnogo je naturalističnih antropomorfnih *poporosov* ali posod za apno, potem pa čelad in igel (sponke); vsi ti predmeti kažejo visoko tehniko ulivanja in končnega finega obdelovanja predmeta.

Na tem območju so našli tudi določene okraske za nos in ogrlice z zoomorfnimi biseri, kar je verjetno vpliv drugih krajev. Razumljivo je, da so delovali taki vplivi že glede na osrednjo lego doline reke Cauca, ki je bila pomembna žila trgovskih izmenjav za zahodni del dežele.

Keramični izdelki iz Quimbaya so okrašeni z vrezanimi geometričnimi motivi ali z »negativnim« barvanjem črne na rdečo, podobno tehniki batika.

V grobovih in grobnicah so našli poleg keramike in zlatih in kamnitih predmetov še večje število spiralnih vreten in ostankov blaga, kar kaže o razviti tekstilni obrti.

Sinú

To ozemlje zajema obsežno pokrajino na severozahodu Kolumbije in vključuje dolino srednjega toka reke Sinú, spodnji tok reke San Jorge in Cauca ter sleme San Jacinto. Razen zadnjega območja, označujejo to ozemlje razsežne tropske savane, katere prečkajo mnoge reke in manjši potoki, preden se zlijejo v Atlantik.

Svetišča Sinú, okrašena z zlatimi božanstvi in grobovi, polni dragocenega imetja pod umetnimi gomilami, so bili izropani takoj, ko so prišli Španci.

Najbolj značilni zlatarski izdelki Sinú so uhani iz ulitega filigranskega zlata, okraski za nos z dolgimi stranskimi podaljški in glave palic. Našli so tudi

tanjene ploščice okrasa za prsi z reliefnimi vzorci in okraske za nos v obliki obrnjene črke U; slednje ni značilno za te kraje, čeprav so našli dosti primerkov.

Zlatarji Sinú so uporabljali različne tehnike: kovanje, repoussé, ulivanje z voskom in zlatenje; vendar pa je ulita filigranska tehnika najznačilnejša med vsemi drugimi tehnikami na območju Sinú.

Pokrajina Sinú je bila trgovsko povezana z gorskim predelom Antioquia, s pokrajino Tairona in s srednjo Ameriko.

Indijanci, ki so prebivali v teh krajih med 4. in 16. stol., so bili stalno naseljeni in so se prilagajali rečnim in močvirskim okoljem. Njihovo gospodarstvo je obsegalo gojenje koruze in manioka; v dolini spodnjega toka reke San Jorge so še vidni ostanki izpopolnjenega namakalnega sistema, ki so ga uporabljali pred prihodom Špancev na terasasto razporejenih poljih, velikih približno 100.000 hektarjev. Obsežno ozemlje označujejo grobne gome z bogatim zlatim imetjem, temelji hiš in terasasta polja pa govorijo o gosti naseljenosti.

Keramika, ki je povezana z zlatarstvom Sinú, ima različne oblike. Najbolj navadne so čaše z držalom in okrogle posode, okrašene z oblikovanimi človeškimi liki, krhki keramični liki, na katerih vidimo uhane, okraske za nos, okras za prsi istih oblik kakor so iz zlata, »sita« in piščalke v obliki raznih živali.

Tairona

Ta pokrajina zlatarske obrti leži na pobočjih Sierra Nevade, pogorja Santa Marta v severovzhodnem delu dežele.

Preden so prišli zavojevalci, so prebivalci teh krajev dosegli visok kulturni razvoj, ki odseva v organizaciji njihovega družbenega in političnega življenja. Ohranjeni ostanki indijanskih kamnitih del, kot so ceste, mostovi, stopnice in temelji hiš pričajo o obsežnem znanju v gradbeništvu in v arhitekturi.

Različno podnebje na pobočjih Sierra Nevade je bilo ugodno za razvoj poljedelstva, posebno za gojenje koruze, za katero so Indijanci naredili terase in namakalne kanale.

Z zlatarsko obrt iz Tairone je značilno veliko število osebnih okraskov, ulitih iz *tumbage* v postopku z voskom; predmete so potem pozlatili in polirali. Okras za prsi v obliki orla je najlepši med njimi, zanimive pa so tudi različne vrste okraskov za nos, zamaški za usta umrlih in tako imenovani *caciques* – to so zamotani obeski, ki kažejo osebnosti v popolni kraljevski opremi.

Keramika iz Tairone je različna: črno polirani vrči, velike pogrebne žare, piščalke v obliki živali, ki so posebnost te kulture. Zlati in keramični predmeti in številni primerki iz poldragih kamnov, kosti ali školjk pričajo o izredni tehnični spretnosti Indijancev iz Tairone.

Imeli so zamotan sistem mitoloških verovanj, ki so se ohranila do današnjih dni med indijanskimi skupinami na današnjem območju Sierre.

Tolima

To ozemlje se razširja v vročih dolinah rek Saldaña in Coello; ime je dobilo po današnjem okraju Tolima.

Gospodarstvo Indijancev, ki so prebivali v teh krajih v 16. stol., je temeljilo na poljedelstvu in rudarstvu oziroma na kopanju bogatih plasti zlata na tem ozemlju. Zlato je bilo osnova za trgovanje z Muisci in z drugimi sosednjimi indijanskimi plemeni.

Pripadniki te skupnosti so se ukvarjali z zlatarskim delom, vendar se vsi predmeti, ki izvirajo iz tega kraja, ne morejo pripisati prav njim, ker še niso popolnoma pojasnjene kulturne zveze in kronologija nastanka najdenih zlatih predmetov.

Predmeti iz Tolime so iz finega zlata, večina je narejenih s tehniko ulivanja z voskom. Stilizirani ptiči in netopirji so običajni, kakor tudi oglati, ploski narisani človeški liki.

Keramične žare, pogrebni stoli in posode v obliki sadežev so bili pogosti, okrašeni pa z geometričnimi polikromnimi risbami.

MANJŠA OBMOČJA

Tumaco

To področje se širi od pacifiške obale (Nariño) do pokrajine La Tolita v Esmeraldi, na ozemlju Ekvadorja.

Najbolj poudarjen vidik v keramiki na tem področju je realizem človeških in živalskih likov, ki kažejo sorodnosti z izdelki v Srednji Ameriki. Izdelki so zelo ornamentirani in nekoliko posnemajo indijansko umetnost v zlatu in srebru. Izdelovali so lonce, sklede, dvojne posode, povezane z ročajem, trinožne vrče in strgalnike. Najlepši okrasni motivi so bili na pečatih in na valjastih žigih.

Čeprav so našli mnogo zlatih in platinastih izdelkov v La Tolita v Ekvadorju, so bile tovrstne najdbe redke na ozemlju Kolumbije.

Cauca

To ozemlje je dobilo ime po sedanjem okraju Cauca in je osredotočeno na gornje pritoke rek Cauca in Patia.

Ta zlatnina obsega predvsem obeske in okrasne plošče za prsi, ki imajo obliko ptiča s človeškimi potezami; predmeti so večinoma narejeni v tehniki *tumbage* in potem pozlačeni. Kovane plošče in okraske za ušesa in nos, izdelane iz zavite žice, so prav tako našli v teh krajih.

Lončarstvo v teh krajih ni neposredno povezano z zlatarstvom, je pa značilno po okroglih posodah z majhnimi odprtinami, ki so na vratovih okrašene z obrazi, in po skledah na visokih podstavkih.

Okrasni motivi so navadno geometrični, v rdeči barvi na rumeno beli podlagi.

Tierradentro

To je pokrajina na vzhodu okraja Cauca, v goratem predelu se razprostira čez reki Páez in Ulluco.

Znani so ovalno začrtani grobovi s stranskimi vdolbinami (nišami) in z osrednjimi stebri. Stene so okrašene z geometričnimi motivi v rdeči in črni barvi na beli podlagi. Tu so tudi skupni grobovi, v katerih je mnogo velikih pogrebnih žar; vrezani geometrični okraski, ki imajo belo prevleko, in ži-

valske figure, posebno kače. Izdelovali so tudi trinožne posode, dvojne vrče, povezane z držajem, čaše na peclju in krožnike.

V novejših arheoloških raziskavah je ugotovljeno, da Tierradentro ni bil zlatarsko področje z določenim krajevnim stilom. Izdelki, ki so bili odkriti v teh krajih, so podobni izdelkom iz drugih območij dežele – na primer okrogle plošče, okraski za nos iz žice in okraski za ušesa iz ulitega filigrana.

San Agustin

Ta pokrajina leži na vzhodu južnega kolumbijskega gorskega masiva; kultura tega področja odlikuje nenavadno monumentalno kamnito kiparstvo.

Najbolj znani motivi so dvojne figure in bitja z živalskimi in človeškimi potezami. Bogastvo kipov in grobov v pokrajini San Agustin dokazuje pomembnost kraja kot obrednega središča. Odkrite razvaline bivališč in globoke kulturne usedline nakazujejo gosto populacijo in dolgo dobo bivanja v teh krajih.

Našli so le nekaj zlatih izdelkov v San Agustinu, toda, če sklepamo iz ornametov na kamnitih kipih, je moralo biti zlatarstvo pomembno opravilo. Izdelki so narejeni iz visoko kakovostne kovine, najpogosteje pa je bila uporabljena tehnika kovanja.

Na sanagustinski keramiki ne vidimo človeških in živalskih predstavitev, temveč so le velike pogrebne žare z vrezanimi geometričnimi risbami z belo prevleko, napol okrogle in dvojne posode, povezane z držajem, krožniki, sklede in trinožne posode na trdnem podstavku.

Muzej zlata

El Museo del Oro, Banco de la Republica

V obdobju, ko so Španci osvajali Ameriko, ni nikogar zanimala niti umetniška niti etnološka vrednost zlatih predmetov, katere so izdelovali Indijanci. Stoletja so osvajalci ropali grobove in nato zlate predmete topili v številnih topilnicah, ki so bile prav v ta namen zgrajene v Santa Fe de Bogota, v Cartageni, Popayanu, v Limi, Peruju, v Kitu v Ekvadorju in drugod.

Ko se je sredi 19. stol. znova začelo naseljevanje pokrajin Quimbaya in Calima, je nastopilo obdobje intenzivnega ropanja grobov (guaquería). To se je nadaljevalo in traja še danes – ko kakih 15.000 roparjev (guaquerosov) pleni grobove, brska po vseh nahajališčih, ki imajo količkej večji arheološki pomen. V zadnjih petnajstih letih je bila ta »dejavnost« večinoma osredotočena na pokrajine Tairona, Sinú in Nariño.

Narodna banka republike je nadzorovala trgovanje z zlatom v državi in zunaj nje, in to od ustanovitve leta 1923, ko so po vsej deželi poleg poglavitnih nahajališč odprli odkupne agencije.

Te agencije so kupovale zlate indijanske predmete in jih večinoma pretopile. Med temi predmeti je bilo dovolj velikih, zato so nekaj takih poslali v varstvo Narodni banki v Bogoto, kjer so jih hranili v dvorani za seje upravnega odbora.

Leta 1939 se je banka odločila, da odkupi te zlate predmete z namenom, da uredi muzej.

Poleg tega so odkupili tudi nekaj pomembnih zasebnih zbirk, ki so nastale na podlagi že omenjenega ropanja grobov.

Prva soba, v kateri je ta zbirka prikazana javnosti, je bila odprta leta 1946, ko je Narodna banka v Bogoti zagotovila in organizirala primeren prostor.

Ko so uradne prostore banke preselili v zgradbo, v kateri je tudi sedaj, so zbirko zlatih predmetov namestili v kletne prostore, posebej prirejene v ta namen.

Muzej zlata so leta 1968 premestili v novo zgradbo, ki je bila projektirana in zgrajena izključno za namestitev in razstavo te zbirke, ki je takrat obsegala deset tisoč zlatih predmetov in nekaj sto keramičnih izdelkov.

V Muzeju zlata je danes skoraj 26.000 zlatih izdelkov. Od tega je okrog 15.000 predmetov razstavljenih v treh nadstropjih, ki so urejena za obiskovalce, za varstvo teh razstavljenih eksponatov pa skrbi muzejsko vodstvo.

ZLATO

1
SPATULA ZA APNO ALI IGLA (št. 2975)

Ulito zlato
š – 2,1 cm, d – 27,7 cm
t – 58,59 g
Kultura: Calima

2
POGREBNA MASKA (št. 3307)

Kovano zlato
2r – 24,5 cm
t – 111,30 g
Kultura: Calima

3
ZAPESTNICA (št. 3310)

Ulito zlato
š – 18 cm, v – 23,9 cm
t – 105,30 g
Kultura: Calima

4
ZAPESTNICA (št. 3311)

Ulito zlato
š – 19,6 cm, v – 22 cm
t – 140,05 g
Kultura: Calima

5
SPATULA ZA APNO ALI IGLA (št. 3454)

Ulito zlato
d – 30,5 cm
t – 41,10 g
Kultura: Calima

6
SPATULA ZA APNO ALI IGLA (št. 3496)

Ulito zlato
š – 2 cm, d – 35 cm

t – 108,60 g
Kultura: Calima

7
OKRAS ZA NOS (št. 3533)

Ulito zlato
š – 20,4 cm, v – 15,2 cm
t – 82,05 g
Kultura: Calima

8
OBESEK (št. 3562)

Ulito zlato
š – 10,9 cm, v – 6,5 cm
t – 20 g
Kultura: Calima

9
OBESEK (št. 3563)

Ulito zlato
š – 11 cm, v – 6,6 cm
t – 20,02 g
Kultura: Calima

10
SPATULA ZA APNO ALI IGLA (št. 3669)

Ulito zlato
š – 3,9 cm, d – 13,7 cm
t – 66,80 g
Kultura: Calima

11
UHAN (št. 3806)

Ulito zlato
š – 6,5 cm, v – 5,6 cm
t – 34,05 g
Kultura: Calima

12
UHAN (št. 3807)
Ulito zlato

š – 6,4 cm, v – 5,7 cm

t – 36,90 g

Kultura: Calima

13

POGREBNA MASKA (št. 3948)

Kovano zlato

š – 19,2 cm, v – 15,3 cm

t – 50,05 g

Kultura: Calima

14

OGRLICA (39 delov) (št. 4243)

Ulito zlato

š – 0,7 cm, v – 2,4 cm (vsak del)

celotna t – 39,70 g

Kultura: Calima

15

OKRAS ZA PRSI (št. 4431)

2r – 3,9 cm

t – 44,5 g

Kultura: Calima

16

SESTAVNI DEL OGRVICE (št. 4808)

Ulito zlato

š – 1,8 cm, v – 3 cm

t – 21,40 g

Kultura: Calima

17

SESTAVNI DEL OGRVICE (št. 4809)

Ulito zlato

š – 3,1 cm, v – 3,9 cm

t – 16,40 g

Kultura: Calima

18

PRSTAN (št. 5294)

Ulito zlato

2r – 2,3 cm

t – 13 g

Kultura: Calima

19

OKRAS ZA NOS (št. 5403)

Ulito zlato

š – 16,5 cm, v – 14,8 cm

t – 53,60 g

Kultura: Calima

20

SPATULA ZA APNO ALI IGLA (št. 5410)

Ulito zlato

š – 0,8 cm, v – 32,05 cm

t – 27,80 g

Kultura: Calima

21

POSODA ZA APNO (št. 5422)

Ulito zlato

š – 3,6 cm, v – 6,8 cm

t – 58,80 g

Kultura: Calima

22

ČLOVEŠKA GLAVA (št. 5570)

Ulito zlato

š – 3 cm, v – 3,4 cm

t – 30,35 g

Kultura: Calima

23

PRSTAN – 5603)

Ulito zlato

2r – 2,4 cm

t – 9,50 g

Kultura: Calima

24

OKRAS ZA PRSI (št. 5607)

Ulito zlato

š – 31,5 cm, v – 25,5 cm

t – 293,50 g

Kultura: Calima

25

IGLA (št. 5670)

Ulito zlato

š – 0,9 cm, v – 30,8 cm

t – 34,95 g

Kultura: Calima

26

OGRLICA (št. 5679)

Ulito zlato

2r vsake zlate kroglice – 0,2 cm

celotna t – 41,35 g

Kultura: Calima

27

IGLA (št. 5759)

Ulito zlato

š – 2,9 cm, v – 26,5 cm

t – 129,7 g

Kultura: Calima

28

OKRAS ZA PRSI (št. 5849)

Ulito zlato

š – 28 cm, v – 21,5 cm

t – 227,20 g
Kultura: Calima

29
SVEČANI OKRAS (št. 6055)
Ulito zlato
š – 3 cm, v – 4,3 cm
t – 28,75 g
Kultura: Calima

30
UHAN (št. 6289)
Ulito zlato
š – 16,6 cm, v – 6 cm
t – 108,50 g
Kultura: Calima

31
UHAN (št. 6290)
Ulito zlato
š – 16,8 cm, v – 6 cm
t – 118,57 g
Kultura: Calima

32
OGRLICA (48 delov) (št. 6519)
Ulito zlato
v – vsakega dela – 5,4 cm
celotna t – 61,50 g
Kultura: Calima

33
OKRAS ZA NOS (št. 7517)
Ulito zlato
š – 6,9 cm, v – 5,1 cm
t – 14,60 g
Kultura: Calima

34
UHAN (št. 8241)
ulito zlato
š – 8,9 cm, v – 4,4 cm
t – 59,40 g
Kultura: Calima

35
UHAN (št. 8242)
Ulito zlato
š – 8,5 cm, v – 4,4 cm
t – 59,30 g
Kultura: Calima

36
OGRLICA (št. 14494)
Ulito zlato
š – 1 cm, v – 0,4 cm (vsak)

celotna t – 48,65 g
Kultura: Calima

37
DIADEM (št. 16796)
Ulito zlato
š – 56,6 cm, v – 13,8 cm
t – 252,50 g
Kultura: Calima

38
ČLOVEŠKI LIK (št. 79)
Ulito zlato
š – 6,8 cm, v – 7,5 cm
t – 31,30 g
Kultura: Muisca

39
ŽIVALSKI LIK (št. 165)
Ulito zlato
š – 2,2 cm, v – 5,7 cm
t – 11,49 g
Kultura: Muisca

40
ŽIVALSKI LIK (št. 167)
Ulito zlato
š – 5,3 cm, v – 2,9 cm
t – 12,15 g
Kultura: Muisca

41
ČLOVEŠKI LIK (št. 295)
Ulito zlato
š – 4,6 cm, v – 14,6 cm
t – 11,10 g
Kultura: Muisca

42
ČLOVEŠKI LIK (št. 297)
Ulito zlato
š – 2 cm, v – 15,1 cm
t – 10,71 g
Kultura: Muisca

43
ČLOVEŠKI LIK (št. 302)
Ulito zlato
š – 3,5 cm, v – 5,9 cm
t – 32,45 g
Kultura: Muisca

44
PRIPRAVA ZA PREMIKANJE (št. 313)
Ulito zlato
š – 1,7 cm, v – 13 cm

t – 13,24 g
Kultura: Muisca

45
SVEČANI OKRAS (št. 1148)
Ulito zlato
š – 1,4 cm, v – 12 cm
t – 8,70 g
Kultura: Muisca

46
SVEČANI OKRAS (št. 1149)
Ulito zlato
š – 1,9 cm, v – 14,6 cm
t – 13,24 g
Kultura: Muisca

47
PRIPRAVA ZA PREMIKANJE (št. 1247)
Ulito zlato
š – 2,5 cm, v – 16,9 cm
t – 54,36 g
Kultura: Muisca

48
ŽIVALSKI LIK (št. 1975)
Ulito zlato
v – 8 cm
t – 15,52 g
Kultura: Muisca

49
ŽIVALSKI LIK (št. 2138)
Ulito zlato
š – 5,8 cm, v – 2,4 cm
t – 7,22 g
Kultura: Muisca

50
PRIPRAVA ZA PREMIKANJE (št. 2168)
Ulito zlato
š – 1,6 cm, v – 13,5 cm
t – 30,20 g
Kultura: Muisca

51
SVEČANI OKRAS (št. 2169)
Ulito zlato
v – 12,7 cm
t – 12,76 g
Kultura: Muisca

52
ČLOVEŠKI LIK (št. 4444)
Ulito zlato
š – 2,9 cm, v – 11 cm

t – 16,75 g
Kultura: Muisca

53
ČLOVEŠKI LIK (št. 5324)
Ulito zlato
š – 3,3 cm, v – 5,9 cm
t – 13,30 g
Kultura: Muisca

54
MORSKA ŠKOLJKA (št. 6106)
Zlato
š – 3,6 cm, v – 14,3 cm
t – 81,70 g
Kultura: Muisca

55
POSODA ZA APNO (št. 6317)
Ulito zlato
š – 1,8 cm, v – 6,7 cm
t – 29,05 g
Kultura: Muisca

56
OKRAS ZA PRSI (št. 6355)
Ulito zlato
š – 11,1 cm, v – 13,4 cm
t – 50,30 g
Kultura: Muisca

57
ČLOVEŠKI LIK (št. 6360)
Ulito zlato
š – 3,7 cm, v – 10,9 cm
t – 45,20 g
Kultura: Muisca

58
ČLOVEŠKI LIK (št. 6363)
Ulito zlato
š – 3,5 cm, v – 11,8 cm
t – 30,85 g
Kultura: Muisca

59
ČLOVEŠKI LIK (št. 6726)
Ulito zlato
š – 2,6 cm, v – 11,6 cm
r – 12,15 g
Kultura: Muisca

60
PREDMET V OBLIKI ŽIVALI (št. 6730)
Ulito zlato
š – 4,9 cm, v – 7,1 cm

t – 17,40 g
Kultura: Muisca

61
ČLOVEŠKI LIK (št. 7329)
Ulito zlato
š – 1,8 cm, v – 7,9 cm
t – 8,05 g
Kultura: Muisca

62
UHAN (št. 7346)
Ulito zlato
š – 10,8 cm, v – 9,5 cm
t – 24,30 g
Kultura: Muisca

63
OKRAS (št. 7348)
Ulito zlato
š – 4,2 cm, v – 9,1 cm
t – 12,60 g
Kultura: Muisca

64
ČLOVEŠKI LIK (št. 7466)
Ulito zlato
š – 3,2 cm, v – 12,6 cm
t – 49,80 g
Kultura: Muisca

65
OKRAS ZA PRSI (št. 8234)
Ulito zlato
š – 10,9 cm, v – 10 cm
t – 40,90 g
Kultura: Muisca

66
OBREDNA POSODA (št. 8479)
Ulito zlato
š – 2 cm, v – 6,1 cm
t – 9,50 g
Kultura: Muisca

67
OKRAS ZA PRSI (št. 8511)
Ulito zlato
š – 15,9 cm, v – 18,3 cm
t – 39,70 g
Kultura: Muisca

68
OKRAS ZA PRSI (št. 8512)
Ulito zlato
š – 11,8 cm, v – 15,4 cm

t – 39,70 g
Kultura: Muisca

69
OGRLICA (65 delov) (št. 8578)
Ulito zlato
š – 1,2 cm, v – 2,7 cm (vsak del)
celotna t – 70,50 g
Kultura: Muisca

70
MORSKA ŠKOLJKA (št. 10586)
Ulito zlato
š – 2,7 cm, v – 7,1 cm
t – 41,50 g
Kultura: Muisca

71
ČLOVEŠKI LIK (št. 14286)
Ulito zlato
š – 2,4 cm, v – 8,8 cm
t – 19,80 g
Kultura: Muisca

72
ČLOVEŠKI LIK (št. 14287)
Ulito zlato
š – 2,1 cm, v – 7,5 cm
t – 11,15 g
Kultura: Muisca

73
OKRAS ZA PRSI (št. 16585)
Ulito zlato
š – 12,4 cm, v – 16,7 cm
t – 36,70 g
Kultura: Muisca

74
OGRLICA (13 delov) (št. 19546)
Ulito zlato
š – 3,1 cm, v – 3,7 cm (vsak del)
celotna t – 23,25 g
Kultura: Muisca

75
ČLOVEŠKI LIK (št. 21788)
Ulito zlato
š – 5,3 cm, v – 17,4 cm
t – 88,90 g
Kultura: Muisca

76
ČLOVEŠKI LIK (št. 23621)
Ulito zlato
š – 2,3 cm, v – 11,9 cm

t – 11,60 g
Kultura: Muisca

77
OKRAS ZA NOS (št. 16827)
Ulito zlato
š – 4,5 cm, v – 2,7 cm
t – 6,75 g
Kultura: Nariño

78
OBESEK (št. 17176)
Ulito zlato
2r – 6,5 cm
t – 10,20 g
Kultura: Nariño

79
OBESEK V OBLIKI ŽIVALI (št. 19656)
Ulito zlato
š – 8,9 cm, v – 4,6 cm
t – 25,50 g
Kultura: Nariño

80
UHAN (št. 21928)
Ulito zlato
š – 4,1 cm, v – 4 cm
t – 4,40 g
Kultura: Nariño

81
UHAN (št. 21929)
Ulito zlato
š – 4,2 cm, v – 3,9 cm
t – 4,45 g
Kultura: Nariño

82
OBESEK V OBLIKI ŽIVALI (št. 22024)
Ulito zlato
š – 4,4 cm, v – 5 cm
t – 19,90 g
Kultura: Nariño

83
OKRAS (št. 22032)
Ulito zlato
š – 2,9 cm, v – 4 cm
t – 5,50 g
Kultura: Nariño

84
OKRAS (št. 22033)
Ulito zlato
š – 2,9 cm, v – 4 cm

t – 5 g
Kultura: Nariño

85
LASNA IGLA (št. 22453)
Ulito zlato
š – 2,4 cm, v – 7,8 cm
t – 7,50 g
Kultura: Nariño

86
LASNA IGLA (št. 22454)
Ulito zlato
š – 2,3 cm, v – 7,9 cm
t – 7,50 g
Kultura: Nariño

87
VISEČI DISK (št. 22498)
Ulito zlato
2r – 14,7 cm
t – 103,60 g
Kultura: Nariño

88
OKRAS V OBLIKI ČAŠE (št. 24452)
Ulito zlato
š – 3,5 cm, v – 14 cm
t – 30,70 g
Kultura: Nariño

89
OBESEK (št. 25208)
Ulito zlato
š – 10 cm, v – 14 cm
t – 43,60 g
Kultura: Nariño

90
OBESEK (št. 25209)
Ulito zlato
š – 9,9 cm, v – 14,3 cm
t – 42 g
Kultura: Nariño

91
UHAN (št. 25210)
Ulito zlato
š – 10,4 cm, v – 13,2 cm
t – 32,50 g
Kultura: Nariño

92
UHAN (št. 25211)
Ulito zlato
š – 10,3 cm, v – 14,3 cm

t – 33,20 g
Kultura: Nariño

93
OGRLICA (150 delov) (št. 25221)
Ulito zlato
š – 6,3 cm, v – 1,2 cm (vsak del)
celotna t – 190,90 g
Kultura: Nariño

94
OBESEK ZA UHAN (št. 25271)
Ulito zlato
2r – 10,7 cm
t – 19,75 g
Kultura: Nariño

95
OBESEK ZA UHAN (št. 25272)
Ulito zlato
2r – 10,8 cm
t – 19,95 g
Kultura: Nariño

96
OKRAS ZA NOS (št. 25292)
Ulito zlato
š – 22,8 cm, v – 2,9 cm
t – 13,10 g
Kultura: Nariño

97
OKRAS ZA NOS (št. 25297)
Ulito zlato
š – 4,5 cm, v – 2,1 cm
t – 6,65 g
Kultura: Nariño

98
OBESEK (št. 25332)
Ulito zlato
š – 5,3 cm, v – 8,9 cm
t – 12,65 g
Kultura: Nariño

99
OBESEK ZA UHAN (št. 25338)
Ulito zlato
2r – 8,1 cm
t – 26,75 g
Kultura: Nariño

100
OBESEK ZA UHAN (št. 25339)
Ulito zlato
2r – 8,2 cm

t – 27,15 g
Kultura: Nariño

101
UHAN (št. 25336)
Ulito zlato
š – 10,7 cm, v – 5,4 cm
t – 29,50 g
Kultura: Nariño

102
UHAN (št. 25367)
Ulito zlato
š – 10,8 cm, v – 5,2 cm
Kultura: Nariño

103
OBESEK (št. 25393)
Ulito zlato
2r – 11,6 cm
t – 44,15 g
Kultura: Nariño

104
OBESEK (št. 25394)
Ulito zlato
2r – 11,5 cm
t – 43,75 g
Kultura: Nariño

105
OBESEK (št. 25395)
Ulito zlato
2r – 10 cm
t – 24,65 g
Kultura: Nariño

106
OBESEK (št. 25396)
Ulito zlato
2r – 10,1 cm
t – 20,35 g
Kultura: Nariño

107
OBESEK (št. 25408)
Ulito zlato
š – 11,4 cm, v – 6,1 cm
t – 32,25 g
Kultura: Nariño

108
OBESEK (št. 25409)
Ulito zlato
š – 11,3 cm, v – 6,4 cm
t – 35,45 g
Kultura: Nariño

109
OGRLICA (23 delov) (št. 64)
Ulito zlato
š – 6,2 cm, v – 4,2 cm (vsak del)
celotna t – 227,50 g
Kultura: Quimbaya

110
OKRAS ZA NOS (št. 129)
Ulito zlato
2r – 7,6 cm
t – 44,72 g
Kultura: Quimbaya

111
DEL OGRVICE (št. 347)
Ulito zlato
š – 3,6 cm, v – 5,3 cm
t – 17,05 g
Kultura: Quimbaya

112
DEL OGRVICE (št. 350)
Ulito zlato
š – 9,2 cm
t – 14,49 g
Kultura: Quimbaya

113
ZAPESTNICA (št. 377)
Ulito zlato
š – 20 cm, v – 6,7 cm
t – 69,10 g
Kultura: Quimbaya

114
DEL OGRVICE (št. 395)
Ulito zlato
2r – 4,7 cm
t – 28,27 g
Kultura: Quimbaya

115
DEL OGRVICE (št. 396)
Ulito zlato
v – 3,5 cm
t – 13,82 g
Kultura: Quimbaya

116
UHAN (št. 486)
Ulito zlato
2r – 3 cm
t – 18,45 g
Kultura: Quimbaya

117
DEL OGRVICE (št. 545)

Ulito zlato
š – 8 cm
t – 16,79 g
Kultura: Quimbaya

118
OBESEK (št. 810)
Ulito zlato
š – 26,5 cm, v – 7 cm
t – 40,02 g
Kultura: Quimbaya

119
OGRLICA (46 delov) (št. 992)
Ulito zlato
2r vsakega dela – 1,6 cm
celotna t – 225,29 g
Kultura: Quimbaya

120
UHAN (št. 1061)
Ulito zlato
š – 5,2 cm, v – 6,7 cm
t – 6,89 g
Kultura: Quimbaya

121
UHAN (št. 1062)
Ulito zlato
š – 5,2 cm, v – 6,5 cm
t – 6,90 g
Kultura: Quimbaya

122
DEL OGRVICE (št. 1117)
Ulito zlato
š – 1,6 cm, v – 3,4 cm
t – 10,98 g
Kultura: Quimbaya

123
TRNEK (št. 1171)
Ulito zlato
š – 1,6 cm, v – 5,5 cm
t – 7,70 g
Kultura: Quimbaya

124
DEL OGRVICE (št. 1227)
Ulito zlato
š – 2,6 cm, v – 3,7 cm
t – 6,43 g
Kultura: Quimbaya

125
OBESEK V OBLIKI ŽIVALI (št. 1277)
Ulito zlato

š – 3,8 cm, v – 5,6 cm
t – 11,42 g
Kultura: Quimbaya

126
DIADEM (št. 1426)
Ulito zlato
š – 83,8 cm, v – 4 cm
t – 83,10 g
Kultura: Quimbaya

127
DIADEM (št. 1428)
Ulito zlato
š – 64 cm, v – 3 cm
t – 73,90 g
Kultura: Quimbaya

128
TRNEK (št. 2224)
Ulito zlato
š – 1,3 cm, v – 3,6 cm
t – 1,37 g
Kultura: Quimbaya

129
OKRAS ZA NOS (št. 2442)
Ulito zlato
š – 8,8 cm, v – 3,9 cm
t – 25,67 g
Kultura: Quimbaya

130
OKRAS ZA NOS (št. 2444)
Ulito zlato
š – 8,3 cm, v – 3,3 cm
t – 14,40 g
Kultura: Quimbaya

131
OKRAS ZA PRSI (št. 2532)
Ulito zlato
2r – 3,9 cm
t – 19,50 g
Kultura: Quimbaya

132
OKRAS ZA NOS (št. 2537)
Ulito zlato
š – 2,7 cm, v – 2,2 cm
t – 12,35 g
Kultura: Quimbaya

133
OGRLICA (št. 2904)
Ulito zlato

š – 3 cm, v – 3,5 cm vsak del
t – 29,70 g
Kultura: Quimbaya

134
OGRLICA (št. 2908)
Ulito zlato
š – 0,9 cm, v – 1,9 cm (vsak)
t – 21,12 g
Kultura: Quimbaya

135
DEL OGRVICE (št. 2916)
Ulito zlato
š – 1,9 cm, v – 3,6 cm
t – 10,57 g
Kultura: Quimbaya

136
DEL OGRVICE (št. 2922)
Ulito zlato
š – 2 cm, v – 4,5 cm
t – 8,85 g
Kultura: Quimbaya

137
ZVONČEK (št. 3026)
Ulito zlato
š – 4,1 cm, v – 2 cm
t – 15,40 g
Kultura: Quimbaya

138
DEL OGRVICE V OBLIKI ŽIVALI (št. 3027)
Ulito zlato
š – 2,8 cm, v – 1,6 cm
t – 15,57 g
Kultura: Quimbaya

139
DEL OGRVICE V OBLIKI ŽIVALI (št. 3090)
Ulito zlato
š – 3,5 cm, v – 11,3 cm
t – 47,50 g
Kultura: Quimbaya

140
OKRAS V OBLIKI ŽIVALI (št. 3094)
Ulito zlato
š – 2,8 cm, v – 5,1 cm
t – 26 g
Kultura: Quimbaya

141
LIK V OBLIKI ŽIVALI (št. 3096)
Ulito zlato
š – 2,6 cm, v – 13,9 cm

t – 64,92 g
Kultura: Quimbaya

142
OGRLICA (23 delov) (št. 4109)
Ulito zlato
š – 2,2 cm, v – 2,6 cm (vsak)
t – 32,20 g
Kultura: Quimbaya

143
PRIPRAVA (št. 5101)
Ulito zlato
š – 0,8 cm, v – 8,1 cm
t – 36,65 g
Kultura: Quimbaya

144
PINCETA (št. 5911)
Ulito zlato
š – 7 cm, v – 7,2 cm
t – 50,10 g
Kultura: Quimbaya

145
UHAN (št. 5979)
Ulito zlato
2r – 3,7 cm
t – 17 g
Kultura: Quimbaya

146
OKRAS ZA NOS (št. 5981)
Ulito zlato
š – 7,7 cm, v – 6,2 cm
t – 35,05 g
Kultura: Quimbaya

147
OKRAS ZA PRSI (št. 5998)
Ulito zlato
š – 5,8 cm, v – 8,8 cm
t – 42 g
Kultura: Quimbaya

148
PRIPRAVA (št. 6006)
Ulito zlato
š – 1,1 cm, v – 7 cm
t – 23 g
Kultura: Quimbaya

149
OBESEK V OBLIKI ŽIVALI (št. 6012)
Ulito zlato
š – 5,3 cm, v – 4,2 cm

t – 30,05 g
Kultura: Quimbaya

150
OBESEK V OBLIKI ŽIVALI (št. 6033)
Ulito zlato
š – 2,7 cm, v – 15 cm
t – 63,85 g
Kultura: Quimbaya

151
MORSKA ŠKOLJKA (št. 6038)
Ulito zlato
š – 1,5 cm, v – 8,7 cm
t – 22,60 g
Kultura: Quimbaya

152
OBESEK V OBLIKI ŽIVALI (št. 6048)
Ulito zlato
š – 1,7 cm, v – 4,1 cm
t – 14,90 g
Kultura: Quimbaya

153
OBESEK V OBLIKI ŽIVALI (št. 6368)
Ulito zlato
š – 3,6 cm, v – 4,2 cm
t – 20,65 g
Kultura: Quimbaya

154
ČLOVEŠKI LIK (št. 6416)
Ulito zlato
š – 6,1 cm, v – 10,1 cm
t – 54,70 g
Kultura: Quimbaya

155
ŽIVALSKI LIK (št. 6517)
Ulito zlato
š – 2,7 cm, v – 15,2 cm
t – 50,20 g
Kultura: Quimbaya

156
UHAN (št. 8291)
Ulito zlato
2r – 7,7 cm
t – 54,35 g
Kultura: Quimbaya

157
UHAN (št. 8292)
Ulito zlato
2r – 7,8 cm

t – 47,15 g
Kultura: Quimbaya

158
OKRAS ZA PRSI (št. 10587)
Ulito zlato
š – 12 cm, v – 8 cm
t – 51,80 g
Kultura: Quimbaya

159
OGRLICA (43 delov) (št. 13090)
Ulito zlato
š – 4,8 cm, v – 1,1 cm (vsak)
t – 251 g
Kultura: Quimbaya

160
UHAN (št. 16094)
Ulito zlato
š – 12,6 cm, v – 11,3 cm
t – 21,95 g
Kultura: Quimbaya

161
UHAN (št. 19095)
Ulito zlato
š – 13,6 cm, v – 11,9 cm
t – 18,10 g
Kultura: Quimbaya

162
DIADEM (št. 16895)
Ulito zlato
š – 55,6 cm, v – 5,7 cm
t – 121,80 g
Kultura: Quimbaya

163
OBESEK V OBLIKI ŽIVALI (št. 18246)
Ulito zlato
š – 3 cm, v – 5,2 cm
t – 41,10 g
Kultura: Quimbaya

164
OKRAS ZA PRSI (št. 18277)
Ulito zlato
š – 8,5 cm, v – 11 cm
t – 39,50 g
Kultura: Quimbaya

165
POSODA (št. 18721)
Ulito zlato
š – 13 cm, v – 5,4 cm

t – 274 g
Kultura: Quimbaya

166
OKRAS ZA NOS (št. 19614)
Ulito zlato
š – 11,8 cm, v – 10,2 cm
t – 34,80 g
Kultura: Quimbaya

167
OBESEK (št. 20399)
Ulito zlato
š – 2,9 cm, v – 6,4 cm
t – 26,80 g
Kultura: Quimbaya

168
POSODA Z IGLO (št. 21218)
Ulito zlato
š – 4,9 cm, v – 10,6 cm
t – 172 g
Kultura: Quimbaya

169
OKRAS ZA NOS (št. 21583)
Ulito zlato
š – 3,6 cm, v – 1,9 cm
t – 20 g
Kultura: Quimbaya

170
ŽIVALSKI LIK (št. 21896)
Ulito zlato
š – 2,8 cm, v – 12,1 cm
t – 22,20 g
Kultura: Quimbaya

171
OKRAS ZA NOS (št. 23229)
Ulito zlato
2r – 2,7 cm
t – 21,70 g
Kultura: Quimbaya

172
OKRAS ZA NOS (št. 23255)
Ulito zlato
š – 5,6 cm, v – 4,7 cm
t – 6,60 g
Kultura: Quimbaya

173
OKRAS ZA NOS (št. 24397)
Ulito zlato
š – 15,4 cm, v – 6 cm

t – 42,20 g
Kultura: Quimbaya

174
NAKIT ZA LASE (št. 24542)
Ulito zlato
š – 0,9 cm, v – 8,1 cm
t – 1,60 g
Kultura: Quimbaya

175
NAKIT ZA LASE (št. 24543)
Ulito zlato
š – 0,9 cm, v – 8 cm
t – 1,80 g
Kultura: Quimbaya

176
NAKIT ZA LASE (št. 24545)
Ulito zlato
š – 0,8 cm, v – 6,7 cm
t – 1,30 g
Kultura: Quimbaya

177
OKRAS ZA PRSI (št. 25471)
Ulito zlato
2r – 15,6 cm
t – 79 g
Kultura: Quimbaya

178
OGRLICA (št. 1418)
Ulito zlato
š – 1 cm, v – 0,2 cm
celotna t – 16,80 g
Kultura: Sinú

179
OKRAS ZA NOS (št. 5986)
Ulito zlato
š – 9 cm, v – 4,6 cm
t – 31,70 g
Kultura: Sinú

180
OKRAS ZA PRSI (št. 6420)
Ulito zlato
š – 4 cm, v – 7,7 cm
t – 118,25 g
Kultura: Sinú

181
OKRAS ZA NOS (št. 6477)
Ulito zlato
š – 21,3 cm, v – 2,6 cm

t – 15,05 g
Kultura: Sinú

182
OKRAS ZA PRSI (št. 6794)
Ulito zlato
š – 5,3 cm, v – 8,3 cm
t – 71,10 g
Kultura: Sinú

183
GLAVA PALICE (št. 7505)
Ulito zlato
š – 15,4 cm, v – 6,4 cm
t – 245,20 g
Kultura: Sinú

184
OKRAS ZA NOS (št. 16114)
Ulito zlato
š – 10,5 cm, v – 7,5 cm
t – 30,55 g
Kultura: Sinú

185
ZVONČEK (št. 17194)
Ulito zlato
š – 5,9 cm, v – 8 cm
t – 181,70 g
Kultura: Sinú

186
OKRAS ZA PRSI (št. 21333)
Ulito zlato
š – 6,8 cm, v – 9,2 cm
t – 40,85 g
Kultura: Sinú

187
UHAN (št. 21334)
Ulito zlato
š – 6,1 cm, v – 6 cm
t – 29,35 g
Kultura: Sinú

188
UHAN (št. 21335)
Ulito zlato
š – 6 cm, v – 6 cm
t – 29,75 g
Kultura: Sinú

189
UHAN (št. 22221)
Ulito zlato
š – 4,4 cm, v – 4,6 cm

t – 11,60 g
Kultura: Sinú

190
UHAN (št. 22222)
Ulito zlato
š – 4,5 cm, v – 4,7 cm
t – 12,20 g
Kultura: Sinú

191
OKRAS ZA PRSI (št. 22333)
Ulito zlato
š – 5,9 cm, v – 8,8 cm
t – 47,30 g
Kultura: Sinú

192
OKRAS ZA PRSI (št. 22437)
Ulito zlato
š – 3,8 cm, v – 8,2 cm
t – 18,35 g
Kultura: Sinú

193
UHAN (št. 22548)
Ulito zlato
š – 3,9 cm, v – 2,6 cm
t – 2,40 g
Kultura: Sinú

194
UHAN (št. 22550)
Ulito zlato
š – 3,9 cm, v – 2,7 cm
t – 2,40 g
Kultura: Sinú

195
OKRAS ZA PRSI (št. 23289)
Ulito zlato
š – 7,7 cm, v – 8,5 cm
t – 69 g
Kultura: Sinú

196
OBESEK (št. 23310)
Ulito zlato
š – 5 cm, v – 2,7 cm
t – 16 g
Kultura: Sinú

197
OBESEK (št. 23818)
Ulito zlato
š – 7,7 cm, v – 9,1 cm

t – 62 g
Kultura: Sinú

198
UHAN (št. 23893)
Ulito zlato
š – 9 cm, v – 2 cm
t – 3,65 g
Kultura: Sinú

199
UHAN (št. 23894)
Ulito zlato
š – 9 cm, v – 1,9 cm
t – 3,60 g
Kultura: Sinú

200
OGRILICA (25 delov) (št. 24080)
Ulito zlato
š – 1,1 cm, v – 2,9 cm (vsak)
celotna t – 291 g
Kultura: Sinú

201
OKRAS ZA NOS (št. 24284)
Ulito zlato
š – 13,2 cm, v – 2,5 cm
t – 18,40 g
Kultura: Sinú

202
GLAVA PALICE (št. 24292)
Ulito zlato
š – 4,8 cm, v – 4,4 cm
t – 20,60 g
Kultura: Sinú

203
OKRAS ZA PRSI (št. 24298)
Ulito zlato
š – 15,7 cm, v – 14,8 cm
t – 43 g
Kultura: Sinú

204
ČLOVEŠKA GLAVA (št. 24391)
Ulito zlato
š – 4,8 cm, v – 4,4 cm
t – 44,40 g
Kultura: Sinú

205
GLAVA PALICE (št. 24568)
Ulito zlato
š – 5,1 cm, v – 4,2 cm

t – 18,40 g
Kultura: Sinú

206
OKRAS ZA NOS (št. 25751)
Ulito zlato
š – 2,6 cm, v – 2 cm
t – 18,50 g
Kultura: Sinú

207
OKRAS ZA NOS (št. 25052)
Ulito zlato
š – 2,3 cm, v – 1,6 cm
t – 8,70 g
Kultura: Sinú

208
OKRAS ZA NOS (št. 25467)
Ulito zlato
š – 14,6 cm, v – 2,4 cm
t – 22,15 g
Kultura: Sinú

209
OKRAS ZA NOS (št. 25468)
Ulito zlato
š – 15,6 cm, v – 2,5 cm
t – 7,20 g
Kultura: Sinú

210
UHAN (št. 25469)
Ulito zlato
š – 8 cm, v – 4,9 cm
t – 18,85 g
Kultura: Sinú

211
UHAN (št. 25470)
Ulito zlato
š – 8,1 cm, v – 4,9 cm
t – 20,30 g
Kultura: Sinú

212
OBESEK (št. 25529)
Ulito zlato
š – 5,9 cm, v – 7,4 cm
t – 36,20 g
Kultura: Sinú

213
Glava palice (št. 25530)
Ulito zlato
š – 6,1 cm, v – 4,8 cm

t – 27,85 g
Kultura: Sinú

214
Okras za nos (št. 25535)
Ulito zlato
š – 12,3 cm, v – 4,5 cm
t – 14,85 g
Kultura: Sinú

215
UHAN (št. 25556)
Ulito zlato
š – 5,6 cm, v – 3,6 cm
t – 7,70 g
Kultura: Sinú

216
UHAN (št. 25557)
Ulito zlato
š – 6,6 cm, v – 3,5 cm
t – 7,90 g
Kultura: Sinú

217
OBESEK (št. 25623)
Ulito zlato
š – 2,6 cm, v – 4,8 cm
t – 29,85 g
Kultura: Sinú

218
ŽIVALSKI LIK (št. 9340)
Ulito zlato
š – 3,6 cm, v – 4 cm
t – 8,70 g
Kultura: Tairona

219
OBESEK (št. 9766)
Ulito zlato
š – 7,3 cm, v – 9 cm
t – 44,60 g
Kultura: Tairona

220
PRIPRAVA (št. 10298)
Ulito zlato
š – 0,8 cm, v – 11,3 cm
t – 16,90 g
Kultura: Tairona

221
PRIPRAVA (št. 10378)
Ulito zlato
š – 0,7 cm, 6,4 cm

t – 16,10 g
Kultura: Tairona

222
ZVONČEK (št. 10870)
Ulito zlato
š – 7,4 cm, v – 7,7 cm
t – 72 g
Kultura: Tairona

223
OGRLICA (18 delov) (št. 11233)
Ulito zlato
š – 1,3 cm, v – 3 cm (vsak del)
t – 63,50 g
Kultura: Tairona

224
ČLOVEŠKI LIK (št. 11795)
Ulito zlato
š – 5,4 cm, v – 6 cm
t – 27,70 g
Kultura: Tairona

225
OKRAS ZA NOS (št. 12146)
Ulito zlato
š – 9,3 cm, v – 5,6 cm
t – 42,20 g
Kultura: Tairona

226
OBESEK (št. 12153)
Ulito zlato
š – 4,3 cm, v – 5,2 cm
t – 10,40 g
Kultura: Tairona

227
SVEČANI OKRAS (št. 12268)
Ulito zlato
š – 7 cm, v – 11,4 cm
t – 24,30 g
Kultura: Tairona

228
ZVONČEK (št. 12834)
Ulito zlato
š – 2,8 cm, v – 3 cm
t – 8,60 g
Kultura: Tairona

229
OKRAS ZA NOS (št. 13428)
Ulito zlato
š – 10,3 cm, v – 7,4 cm

t – 61,80 g
Kultura: Tairona

230
OKRAS ZA NOS (št. 13434)
Ulito zlato
š – 7,8 cm, v – 2,1 cm
t – 15 g
Kultura: Tairona

231
OGRLICA (25 delov) (št. 13438)
Ulito zlato
š – 2,4 cm, v – 2,9 cm (vsak del)
celotna t – 302,50 g
Kultura: Tairona

232
OKRAS ZA NOS (št. 13785)
Ulito zlato
š – 12,2 cm, v – 6,5 cm
t – 24,90 g
Kultura: Tairona

233
OKRAS ZA NOS (št. 13869)
Ulito zlato
š – 6 cm, v – 5,4 cm
t – 15,80 g
Kultura: Tairona

234
UHAN (št. 13981)
Ulito zlato
š – 8,9 cm, v – 6,9 cm
t – 49,45 g
Kultura: Tairona

235
UHAN (št. 13982)
Ulito zlato
š – 8,8 cm, v – 7 cm
t – 55,70 g
Kultura: Tairona

236
UHAN (št. 14217)
Ulito zlato
š – 7 cm, v – 5,4 cm
t – 24,15 g
Kultura: Tairona

237
UHAN (št. 14218)
Ulito zlato
š – 7,1 cm, v – 5,3 cm

t – 25,35 g
Kultura: Tairona

238
UHAN (št. 14374)
Ulito zlato
š – 7 cm, v – 5,9 cm
t – 18,45 g
Kultura: Tairona

239
UHAN (št. 14502)
Ulito zlato
š – 6,7 cm, v – 5,5 cm
t – 14,60 g
Kultura: Tairona

240
OBESEK (št. 14645)
Ulito zlato
š – 5 cm, v – 4,4 cm
t – 9,10 g
Kultura: Tairona

241
OBESEK (št. 14646)
Ulito zlato
š – 5,1 cm, v – 4,4 cm
t – 9,05 g
Kultura: Tairona

242
OKRAS ZA PRSI (št. 15029)
Ulito zlato
š – 15,6 cm, v – 7,2 cm
t – 38,30 g
Kultura: Tairona

243
OKRAS ZA NOS (št. 15589)
Ulito zlato
š – 3,3 cm, v – 1,7 cm
t – 7,60 g
Kultura: Tairona

244
OKRAS ZA NOS (št. 15666)
Ulito zlato
š – 11,5 cm, v – 5,4 cm
t – 20,70 g
Kultura: Tairona

245
OKRAS ZA NOS (št. 15668)
Ulito zlato
š – 9 cm, v – 4,4 cm

t – 17,05 g
Kultura: Tairona

246
OKRAS ZA NOS (št. 15690)
Ulito zlato
š – 4,7 cm, v – 3,8 cm
t – 63,60 g
Kultura: Tairona

247
OKRAS ZA NOS (št. 15775)
Ulito zlato
š – 4,8 cm, v – 3,8 cm
t – 67,45 g
Kultura: Tairona

248
ZAPESTNICA (št. 16156)
Ulito zlato
š – 6,3 cm, v – 4,3 cm
t – 22,70 g
Kultura: Tairona

249
ZAPESTNICA (št. 16157)
Ulito zlato
š – 6,3 cm, v – 4,2 cm
t – 23 g
Kultura: Tairona

250
ZVONEC (št. 16365)
Ulito zlato
š – 2,9 cm, v – 4,2 cm
t – 11,25 g
Kultura: Tairona

251
PRIPRAVA (št. 19154)
Ulito zlato
š – 0,8 cm, v – 7 cm
t – 7,05 g
Kultura: Tairona

252
ČEP ZA USTA (št. 20980)
Ulito zlato
š – 3,5 cm, v – 2,5 cm
t – 12,20 g
Kultura: Tairona

253
OKRAS ZA NOS (št. 20604)
Ulito zlato
š – 8,2 cm, v – 6,2 cm

t – 30,50 g
Kultura: Tairona

254
OKRAS ZA NOS (št. 20605)
Ulito zlato
š – 13,9 cm, v – 3,5 cm
t – 7 g
Kultura: Tairona

255
OKRAS ZA NOS (št. 20606)
Ulito zlato
š – 4,5 cm, v – 3,7 cm
t – 51,10 g
Kultura: Tairona

256
ČEP ZA USTA (št. 20980)
Ulito zlato
š – 3,5 cm, v – 1,8 cm
t – 3,75 g
Kultura: Tairona

257
ČLOVEŠKI LIK (št. 22798)
Ulito zlato
š – 4 cm, v – 5,3 cm
t – 19,10 g
Kultura: Tairona

258
OKRAS ZA NOS (št. 22822)
Ulito zlato
š – 7,6 cm, v – 5,8 cm
t – 29,50 g
Kultura: Tairona

259
OKRAS ZA NOS (št. 22823)
Ulito zlato
š – 8,5 cm, v – 5,3 cm
t – 30,90 g
Kultura: Tairona

260
ZVONČEK (št. 22944)
Ulito zlato
š – 2,9 cm, v – 3,8 cm
t – 10,60 g
Kultura: Tairona

261
DEL OGRVICE (št. 22957)
Ulito zlato
š – 6,9 cm, v – 5,4 cm

t – 22,50 g
Kultura: Tairona

262
DEL OGRVICE (št. 22958)
Ulito zlato
š – 6,9 cm, v – 5,4 cm
t – 22,60 g
Kultura: Tairona

263
PRIPRAVA (št. 23437)
Ulito zlato
š – 1,5 cm, v – 13,7 cm
t – 57,60 g
Kultura: Tairona

264
ČEP ZA USTA (št. 23745)
Ulito zlato
š – 4,4 cm, v – 2,4 cm

Kultura: Tairona

265
SVEČANI OKRAS (št. 24236)
Ulito zlato
š – 12,3 cm, v – 6,3 cm
t – 54,90 g
Kultura: Tairona

266
ČEP ZA USTA (št. 24266)
Ulito zlato
š – 5 cm, v – 5,4 cm
t – 39,20 g
Kultura: Tairona

267
UHAN (št. 24272)
Ulito zlato
š – 6,3 cm, v – 4,5 cm
t – 28,70 g
Kultura: Tairona

268
UHAN (št. 24273)
Ulito zlato
š – 6,3 cm, v – 4,5 cm
t – 25,50 g
Kultura: Tairona

269
PRIPRAVA (št. 24386)
Ulito zlato
š – 0,7 cm, v – 9,3 cm

t – 8,10 g
Kultura: Tairona

270
ČEP ZA USTA (št. 24659)
Ulito zlato
š – 4,4 cm, v – 4,8 cm
t – 11,80 g
Kultura: Tairona

271
UHAN (št. 24671)
Ulito zlato
š – 7,3 cm, v – 6,3 cm
t – 15 g
Kultura: Tairona

272
UHAN (št. 24672)
Ulito zlato
š – 7,4 cm, v – 5,9 cm
t – 17,20 g
Kultura: Tairona

273
UHAN (št. 24677)
Ulito zlato
š – 6 cm, v – 5,2 cm
t – 19,30 g
Kultura: Tairona

274
UHAN (št. 24678)
Ulito zlato
š – 6,1 cm, v – 5,2 cm
t – 18,70 g
Kultura: Tairona

275
OBESEK (št. 33)
Ulito zlato
š – 6,5 cm, v – 5 cm
t – 17,90 g
Kultura: Tolima

276
OBESEK (št. 425)
Ulito zlato
š – 8,2 cm, v – 4,7 cm
t – 26 g
Kultura: Tolima

277
OBESEK (št. 1779)
Ulito zlato
š – 7,7 cm, v – 4,5 cm

t – 21,40 g
Kultura: Tolima

278
OBESEK (št. 1920)
Ulito zlato
š – 2 cm, v – 3,8 cm
t – 19,95 g
Kultura: Tolima

279
ŽIVALSKI LIK (št. 2921)
Ulito zlato
š – 1,8 cm, v – 4,3 cm
t – 21,60 g
Kultura: Tolima

280
OBESEK (št. 4074)
Ulito zlato
š – 4,3 cm, v – 9,7 cm
t – 37,10 g
Kultura: Tolima

281
OBESEK (št. 4804)
Ulito zlato
š – 2,3 cm, v – 4,5 cm
t – 24,60 g
Kultura: Tolima

282
OBESEK (št. 5004)
Ulito zlato
š – 2,3 cm, v – 3,3 cm
t – 10,95 g
Kultura: Tolima

283
PINCETA (št. 5568)
Ulito zlato
š – 4 cm, v – 5,7 cm
t – 27,70 g
Kultura: Tolima

284
OBESEK (št. 5580)
Ulito zlato
š – 2,8 cm, v – 3,8 cm
t – 13,30 g
Kultura: Tolima

285
OBESEK (št. 5707)
Ulito zlato
š – 6,8 cm, v – 3,9 cm

t – 11,15 g
Kultura: Tolima

286
OBESEK (št. 5714)
Ulito zlato
š – 9,2 cm, v – 5,5 cm
t – 33,50 g
Kultura: Tolima

287
OBESEK (št. 5864)
Ulito zlato
š – 2,2 cm, v – 3,2 cm
t – 11,90 g
Kultura: Tolima

288
OBESEK (št. 5866)
Ulito zlato
š – 2,4 cm, v – 2,3 cm
t – 15,05 g
Kultura: Tolima

289
OBESEK V OBLIKI ŽIVALI (št. 5872)
Ulito zlato
š – 2,8 cm, v – 6 cm
t – 50 g
Kultura: Tolima

290
OBESEK (št. 5881)
Ulito zlato
š – 3 cm, v – 4,2 cm
t – 18 g
Kultura: Tolima

291
OKRAS ZA PRSI (št. 5913)
Ulito zlato
š – 11,3 cm, v – 7,7 cm
t – 97,40 g
Kultura: Tolima

292
OKRAS ZA PRSI (št. 5921)
Ulito zlato
š – 11 cm, v – 18,8 cm
t – 134 g
Kultura: Tolima

293
OBESEK (št. 5930)
Ulito zlato

š – 11,9 cm, v – 5,7 cm
t – 92,40 g
Kultura: Tolima

294
OGRLICA (10 delov) (št. 5947)
Ulito zlato
š – 7,3 cm, v – 5,6 cm (vsak)
celotna t – 141,05 g
Kultura: Tolima

295
OGRLICA (36 delov) (št. 5949)
Ulito zlato
š – 1,1 cm, v – 3,4 cm (vsak)
celotna t – 149,10 g
Kultura: Tolima

296
OKRAS ZA PRSI S ČLOVEŠKIM LIKOM
(št. 6061)
Ulito zlato
š – 16,2 cm, v – 32 cm
t – 295,50 g
Kultura: Tolima

297
OKRAS ZA PRSI S ČLOVEŠKIM LIKOM
(št. 6062)
Ulito zlato
š – 16,2 cm, v – 31,7 cm
t – 60 g
Kultura: Tolima

298
OKRAS ZA PRSI (št. 6234)
Ulito zlato
š – 8,1 cm, v – 15,5 cm
t – 85,40 g
Kultura: Tolima

299
OBESEK (št. 6236)
Ulito zlato
š – 6,2 cm, v – 11,8 cm
t – 42,65 g
Kultura: Tolima

300
DEL OGRLICE (št. 7952)
Ulito zlato
š – 1,1 cm, v – 2,2 cm
t – 5,40 g
Kultura: Tolima

KERAMIKA

301

POSODA (CC 3970)

Žgana glina

š – 6,9 cm, v – 12,9 cm

Kultura: Calima

302

VRČ ANTROPOMORFNE OBLIKE

(CC 4484)

Žgana glina

š – 16,1 cm, v – 18,5 cm

Kultura: Calima

303

VRČ ZOOMORFNE OBLIKE (CC 4495)

Žgana glina

š – 11,0 cm, v – 14,1 cm

Kultura: Calima

304

VRČ NA ŠTIRIH NOGAH (CC 4499)

Žgana glina

š – 12,1 cm, v – 19,3 cm

Kultura: Calima

305

SKLEDICA (CC 4509)

Žgana glina

š – 13,9 cm, v – 8 cm

Kultura: Calima

306

POSODA V OBLIKI PTICE (CC 4513)

Žgana glina

š – 16,5 cm, v – 9,3 cm

Kultura: Calima

307

VRČ ZOOMORFNE OBLIKE (CC 4785)

Žgana glina

š – 19,3 cm, v – 19,7 cm

Kultura: Calima

308

POSODA ANTROPOMORFNE OBLIKE
(CC 5623)

Žgana glina

š – 7,8 cm, v – 14,8 cm

Kultura: Calima

309

POSODA (CM 3359)

Žgana glina

š – 16,6 cm, v – 14,7 cm

Kultura: Muisca

310

POSODA (CM 4273)

Žgana glina

š – 24,4 cm, v – 37 cm

Kultura: Muisca

311

POSODA (CM 4281)

Žgana glina

š – 11,1 cm, v – 15,6 cm

Kultura: Muisca

312

ČAŠA (CM 4326)

Žgana glina

š – 16,8 cm, v – 11,9 cm

Kultura: Muisca

313

POSODA (CM 4329)

Žgana glina

š – 14,2 cm, v – 16,3 cm

Kultura: Muisca

314

ANTROPOMORFNI LIK (CN 4603)

Žgana glina

š – 11,8 cm, v – 20,7 cm

Kultura: Nariño

315

ZVONČEK (CN 5595)

Žgana glina

š – 7,8 cm, v – 17,7 cm

Kultura: Nariño

316

KERAMIKA – OBLIKA POLŽA (CN 5643)

Žgana glina – obarvana

š – 8,3 cm, v – 10,7 cm

Kultura: Nariño

317

ČAŠA (CN 5651)

Žgana glina

š – 17,2 cm, v – 8,7 cm

Kultura: Nariño

318

ČAŠA (brez št.)

Žgana glina

Kultura: Nariño

319

POSODA (CQ 17)

Žgana glina

š – 13,4 cm, v – 12,8 cm
Kultura: Quimbaya

320
ČAŠA Z VTISNJENIM ORNAMENTOM
(CQ 30)
Žgana glina, vtiskovanje
š – 14,5 cm, v – 8,7 cm
Kultura: Quimbaya

321
SEDEČI ANTROPOMORFNI LIK
(CQ 41)
Žgana glina
š – 8,6 cm, v – 17,6 cm
Kultura: Quimbaya

322
SKLEDICA Z RELIEFNIM OKRASOM
(CQ 467)
Žgana glina
š – 21,2 cm, v – 7,9 cm
Kultura: Quimbaya

323
SEDEČI ANTROPOMORFNI LIK
(CQ 571)
Žgana glina
š – 10,2 cm, v – 20 cm
Kultura: Quimbaya

324
ANTROPOMORFNI LIK (CQ 571)
Žgana glina
š – 13,9 cm, v – 21 cm
Kultura: Quimbaya

325
ANTROPOMORFNI LIK (CQ 3720)
Žgana glina
š – 16 cm, v – 19,9 cm
Kultura: Quimbaya

326
PEČAT (CQ 3726)
Žgana glina
š – 8,9 cm, v – 5,1 cm
Kultura: Quimbaya

327
POSODA (CS 4640)
Žgana glina
š – 19,3 cm, v – 20,5 cm
Kultura: Sinú

328
OKARINA (CS 4672)
Žgana glina

š – 25,8 cm, v – 5,4 cm
Kultura: Sinú

329
ČAŠA Z VTISNJENIM ORNAMENTOM
(CS 5181)
Žgana glina, vtiskovanje
š – 17,8 cm, v – 18,9 cm
Kultura: Sinú

330
PEČAT ZA OKRASITEV KRUHA
(CS 5266)
Žgana glina
š – 7,8 cm, v – 3,5 cm
Kultura: Sinú

331
ANTROPOMORFNA POSODA (CT 1395)
Žgana glina
š – 20,3 cm, v – 20 cm
Kultura: Tairona

332
POSODA V OBLIKI KAČE
Žgana glina
š – 11,4 cm, v – 12,5 cm
Kultura: Tairona

333
POSODA ZOOMORFNE OBLIKE (CT 2621)
Žgana glina
š – 31,2 cm, v – 28 cm
Kultura: Tairona

334
PEČAT ZA OKRASITEV KRUHA (CT 3122)
Žgana glina
š – 10,6 cm, v – 4,6 cm
Kultura: Tairona

335
PEČAT (CT 3129)
Žgana glina
š – 7,8 cm, v – 3,3 cm
Kultura: Tairona

336
ŽLICA (brez inv. št.)
Žgana glina
Kultura: Tairona

337
STOL (CTO 847)
Žgana glina
š – 22,5 cm, v – 42,6 cm
Kultura: Tolima

KAMNITI PREDMETI

338

SEKIRA Z ODPRTINO

Kamen, poliran

Kultura: Nariño

339

SEKIRA Z ODPRTINO

Kamen, poliran

Kultura: Nariño

340

OBREDNA PALICA (LT 16)

Kamen, poliran

Kultura: Tairona

341

OBESEK – OKRAS ZA PRSI (LT 579)

Kamen, poliran

š – 18,3 cm, v – 2,5 cm

Kultura: Tairona

342

GLASBILO (LT 587)

Kamen, poliran

š – 18,9 cm, v – 1,5 cm

Kultura: Tairona

343

GLASBILO (LT 596)

(fragment)

Kamen, poliran

š – 11,5 cm, v – 1,4 cm

Kultura: Tairona

344

GLASBILO (LT 598)

(fragment)

Kamen, poliran

š – 9,9 cm, v – 1,4 cm

Kultura: Tairona

345

OBESEK – OKRAS ZA PRSI (LT 761)

Kamen, poliran

š – 28 cm, v – 5,1 cm

Kultura: Tairona

346

OBESEK – OKRAS ZA PRSI (LT 762)

Kamen, poliran

š – 25,4 cm, v – 4,8 cm

Kultura: Tairona

347

ŽLICA Z ANTROPOMORFNO FIGURO

(–)

Kamen, poliran

Kultura: Tairona

348

ŽLICA Z ODPRTINO

Kamen, poliran

Kultura: Tairona

349

DEL OGRVICE ZOOMORFNE OBLIKE

Kamen, poliran

Kultura: Tairona

350

ANTROPOMORFNI LIK

Kamen, poliran

Kultura: Tairona

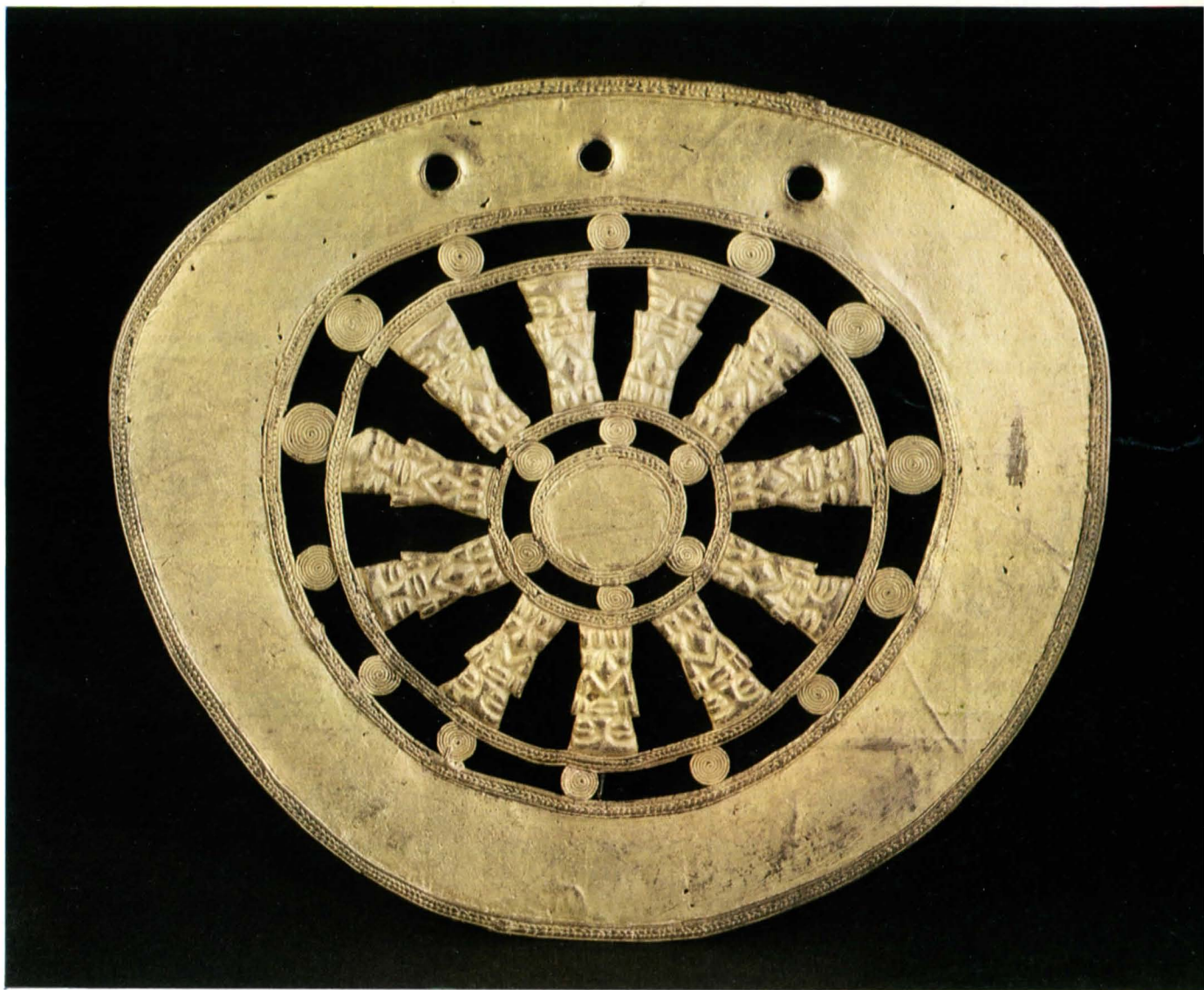
SLOVENSKI
ETNOGRAF-
SKI MUZEJ
LJUBLJANA

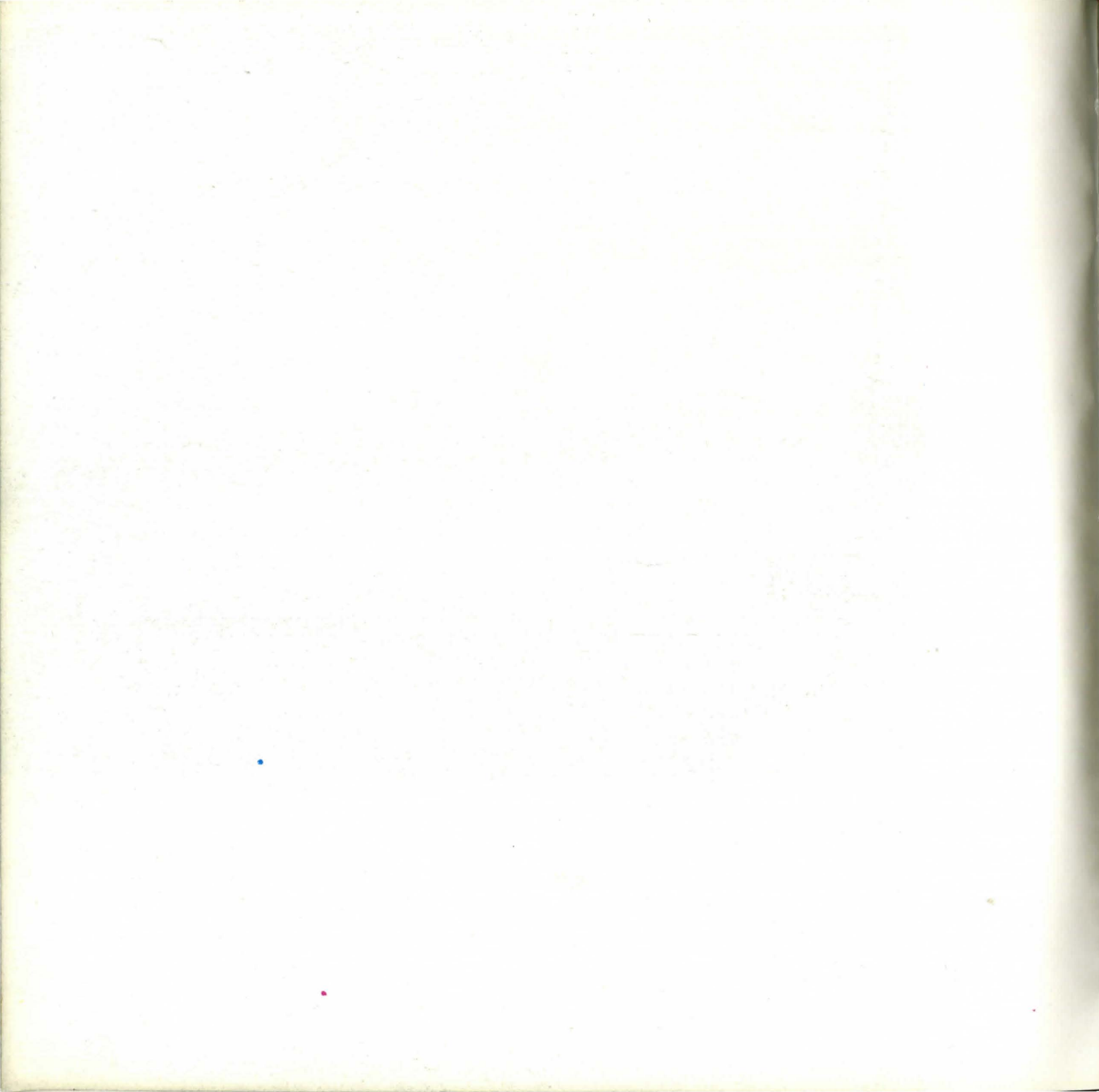

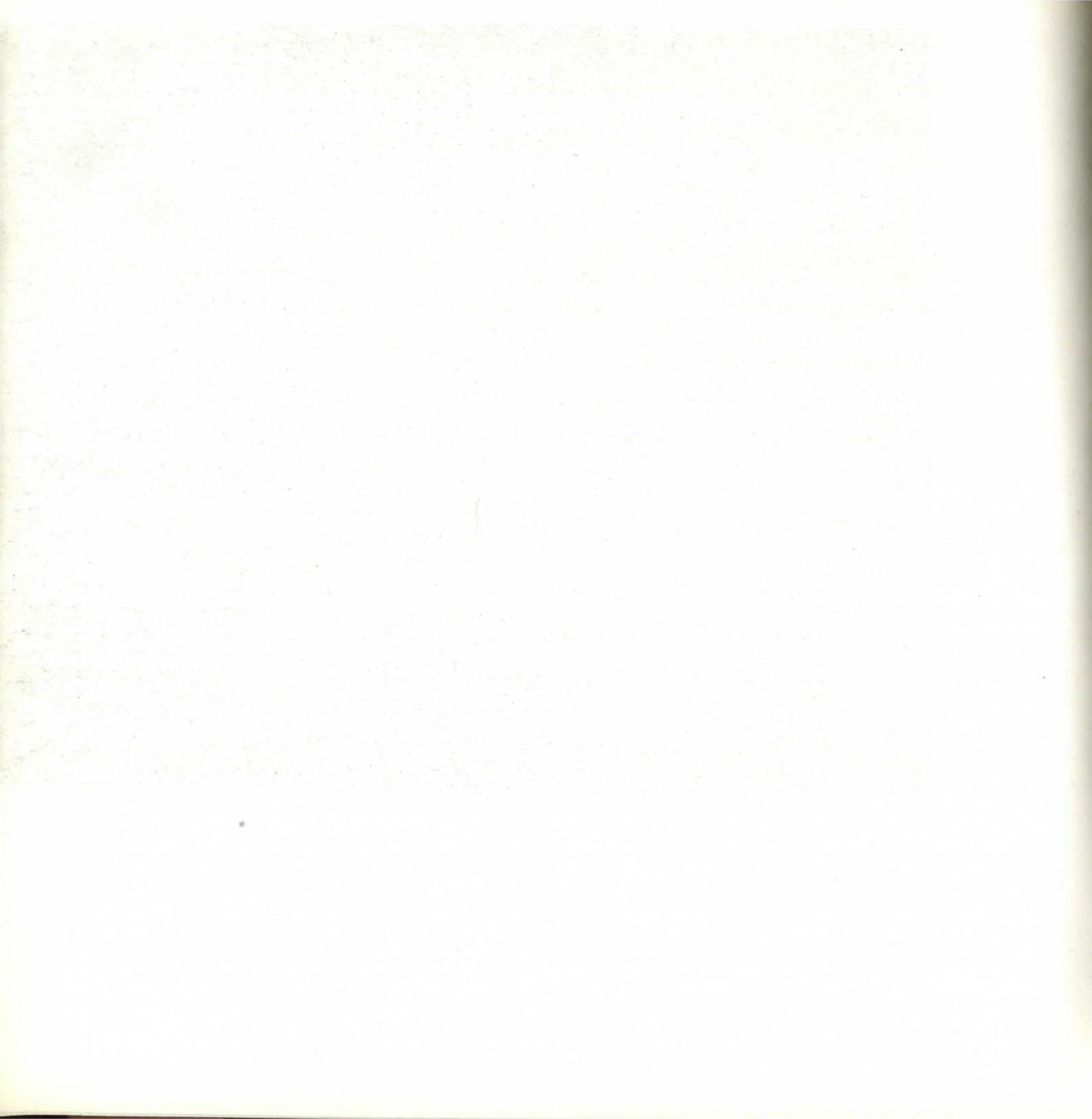

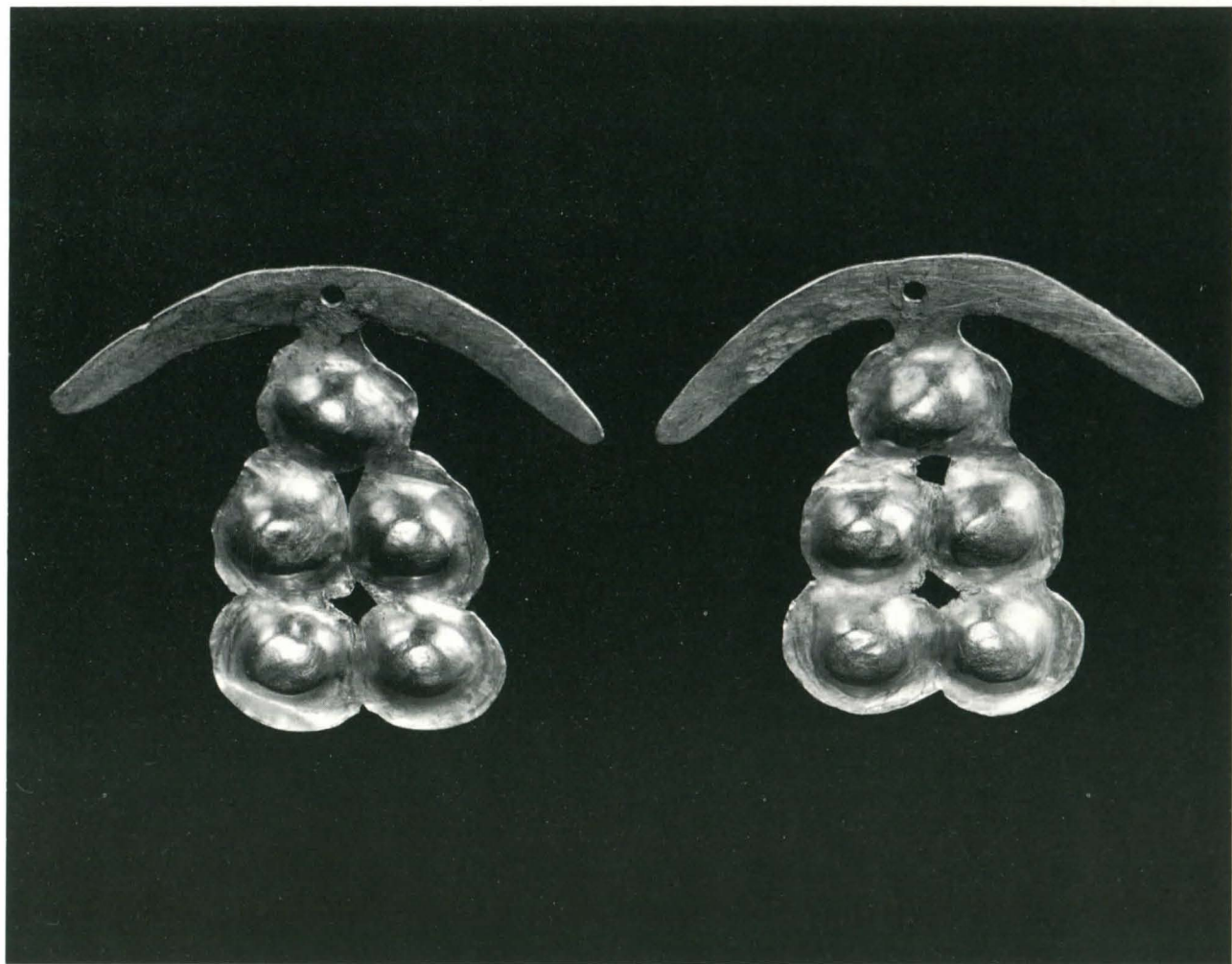

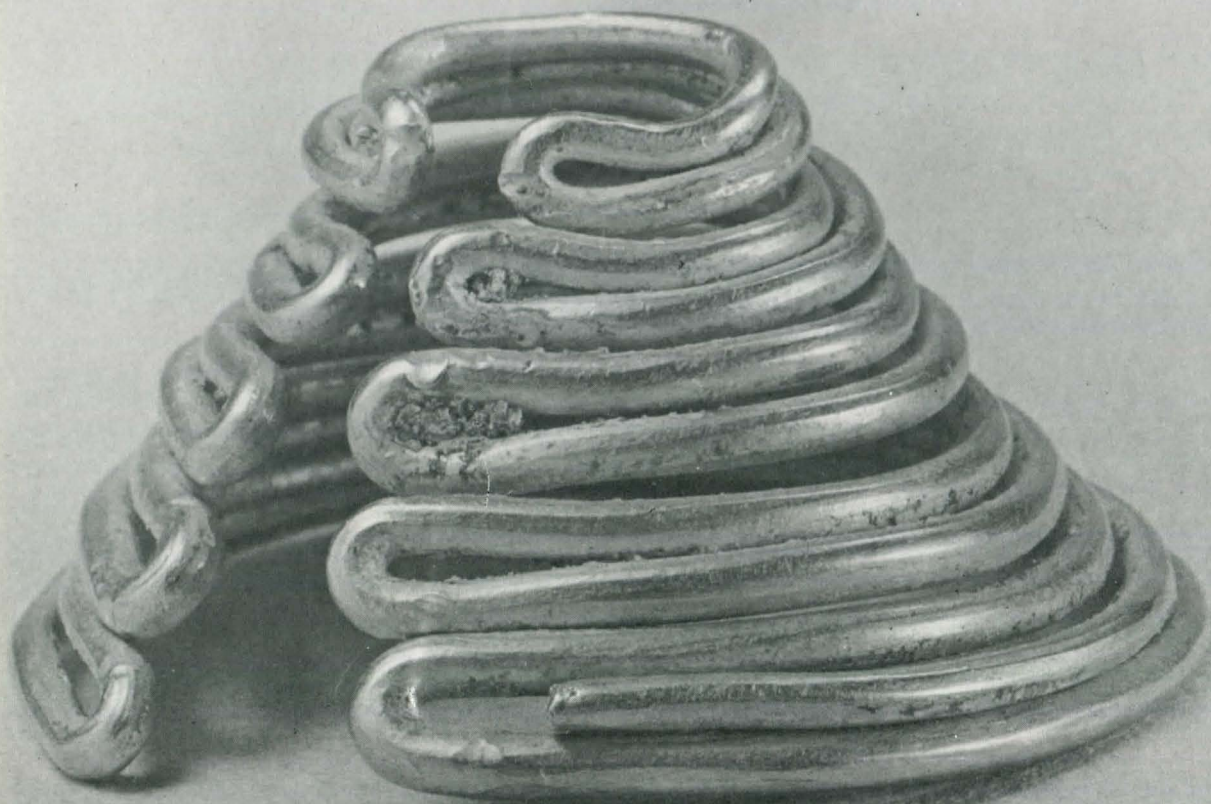

81

80

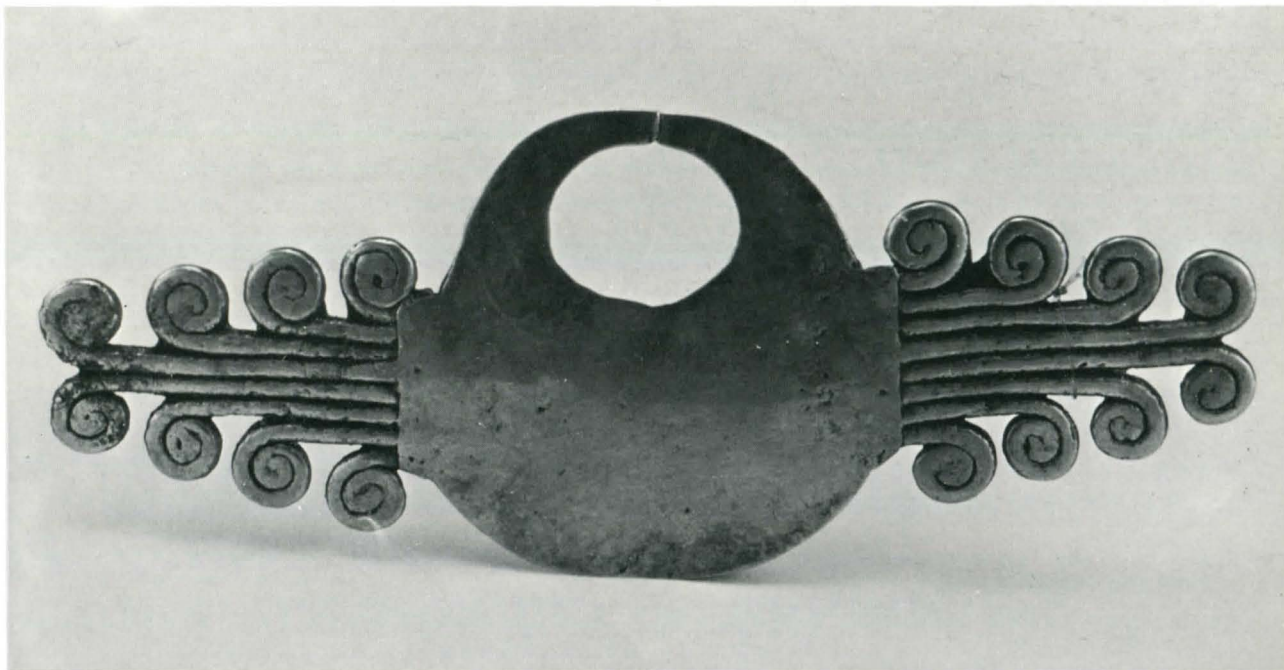

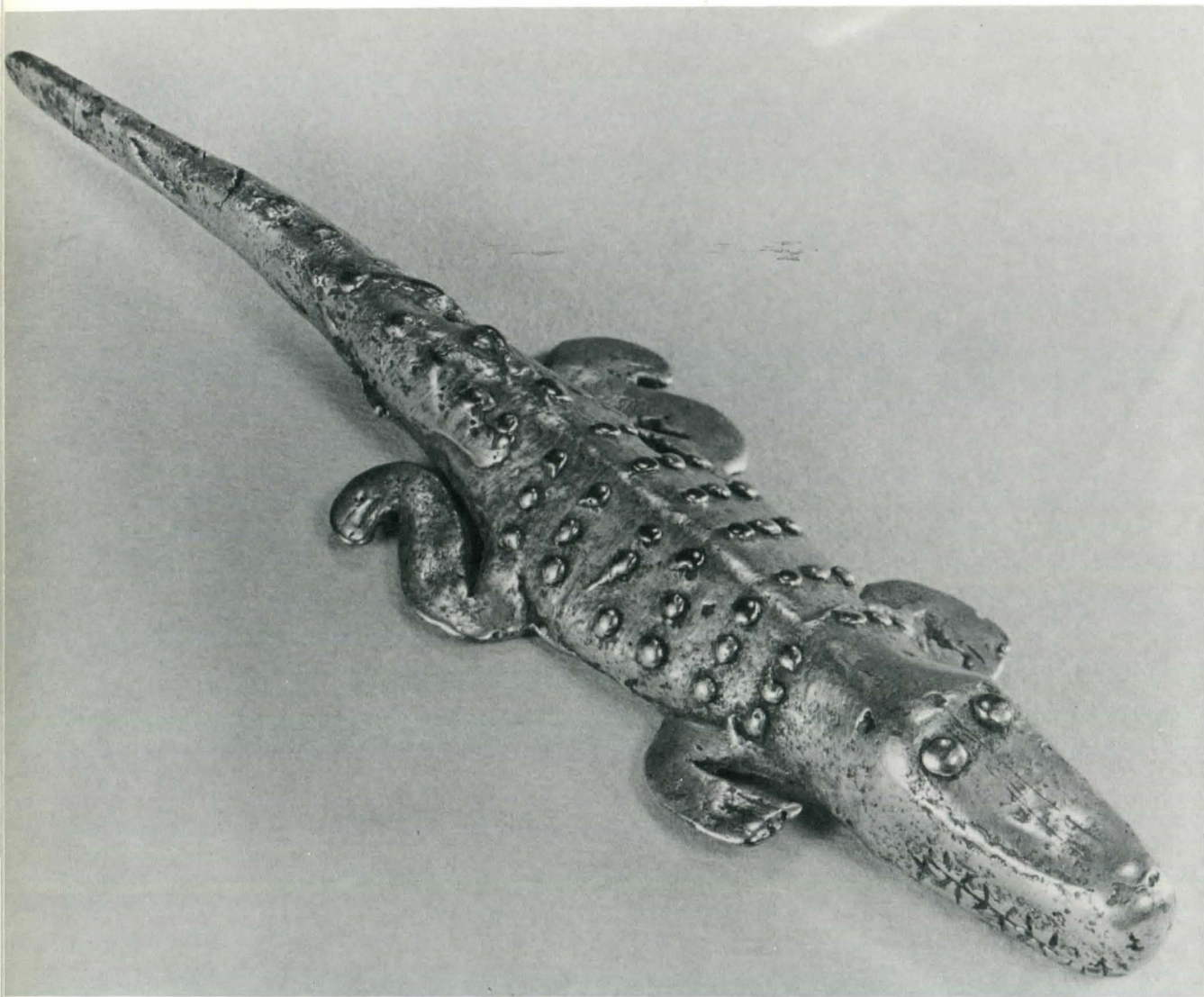

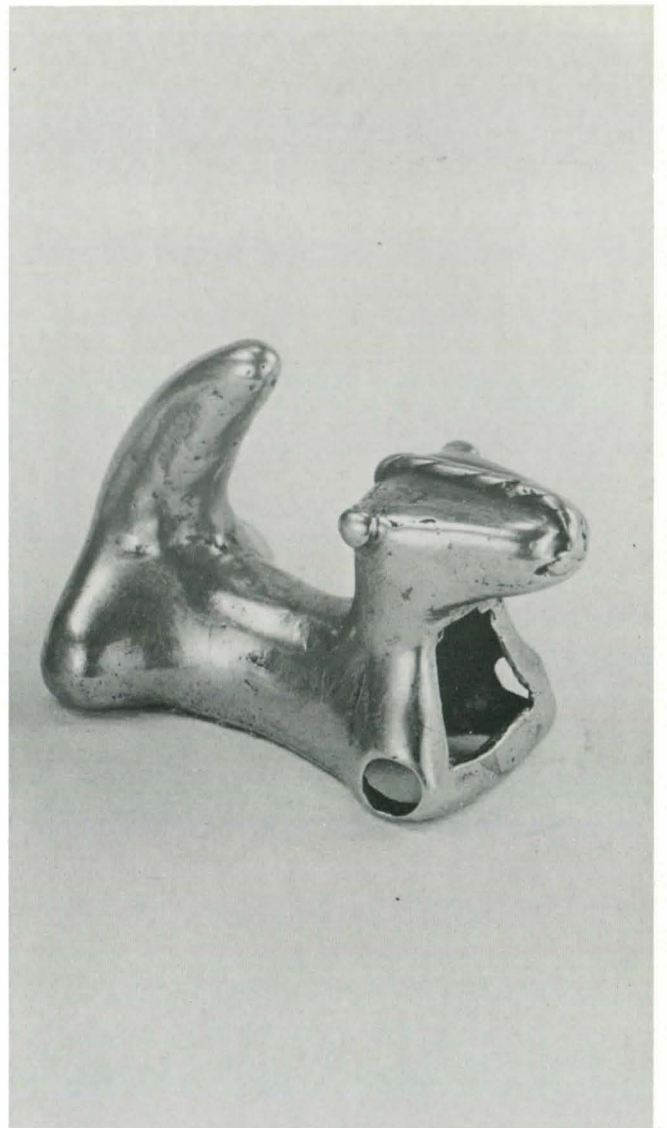
99

100

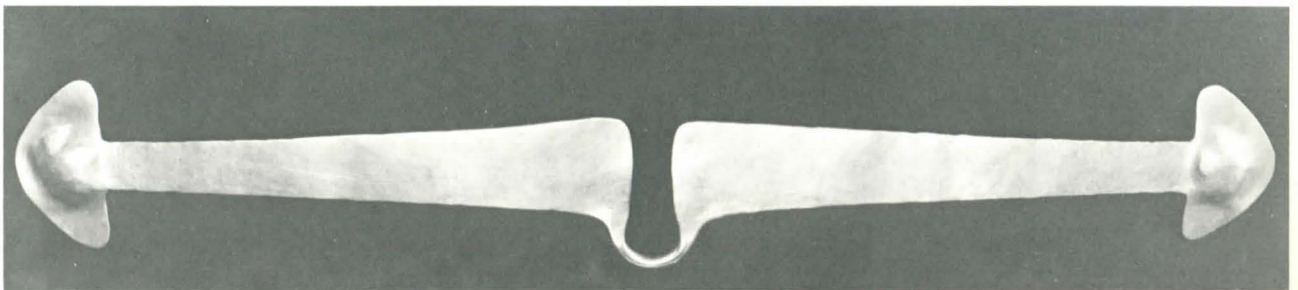

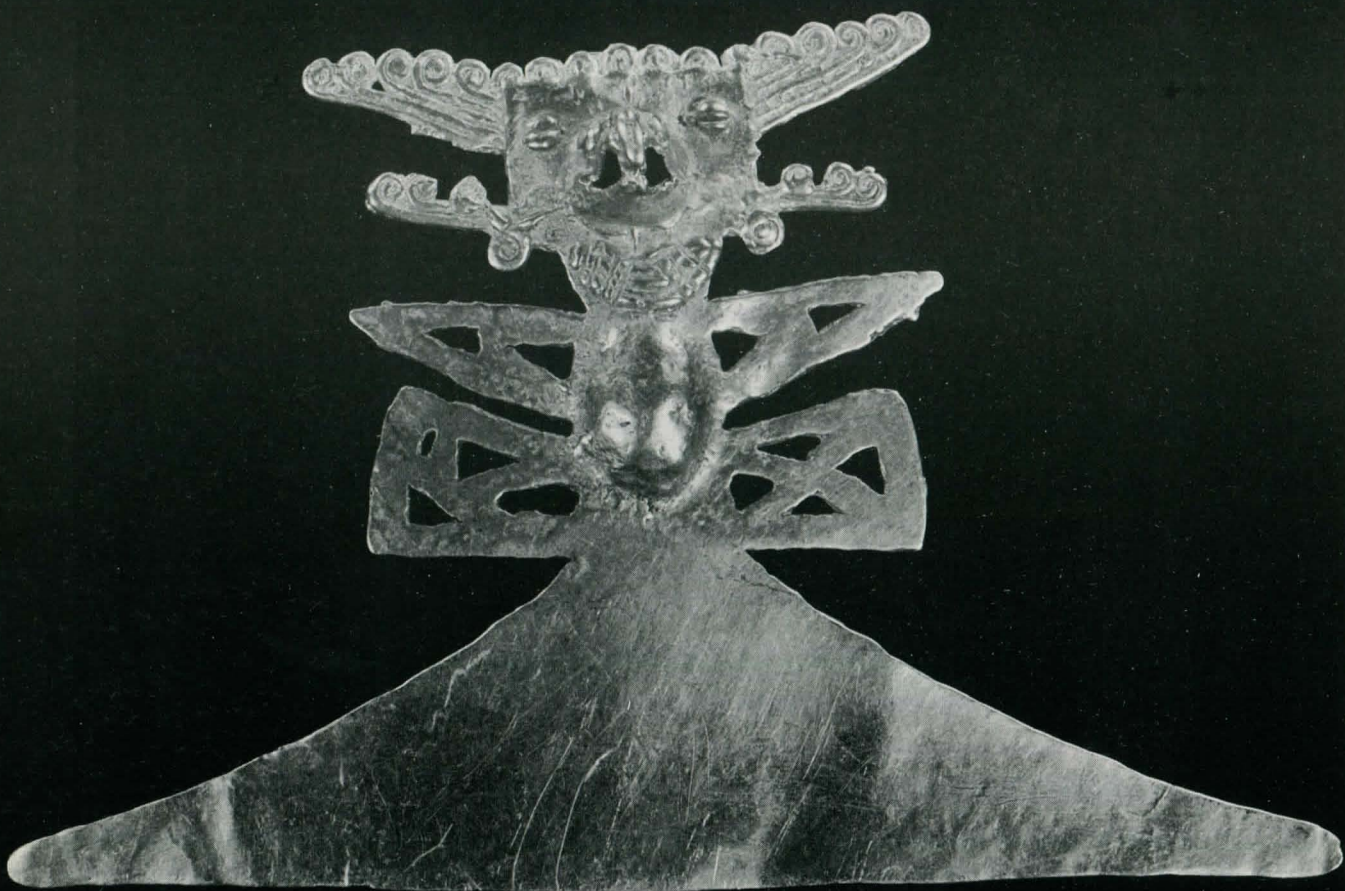

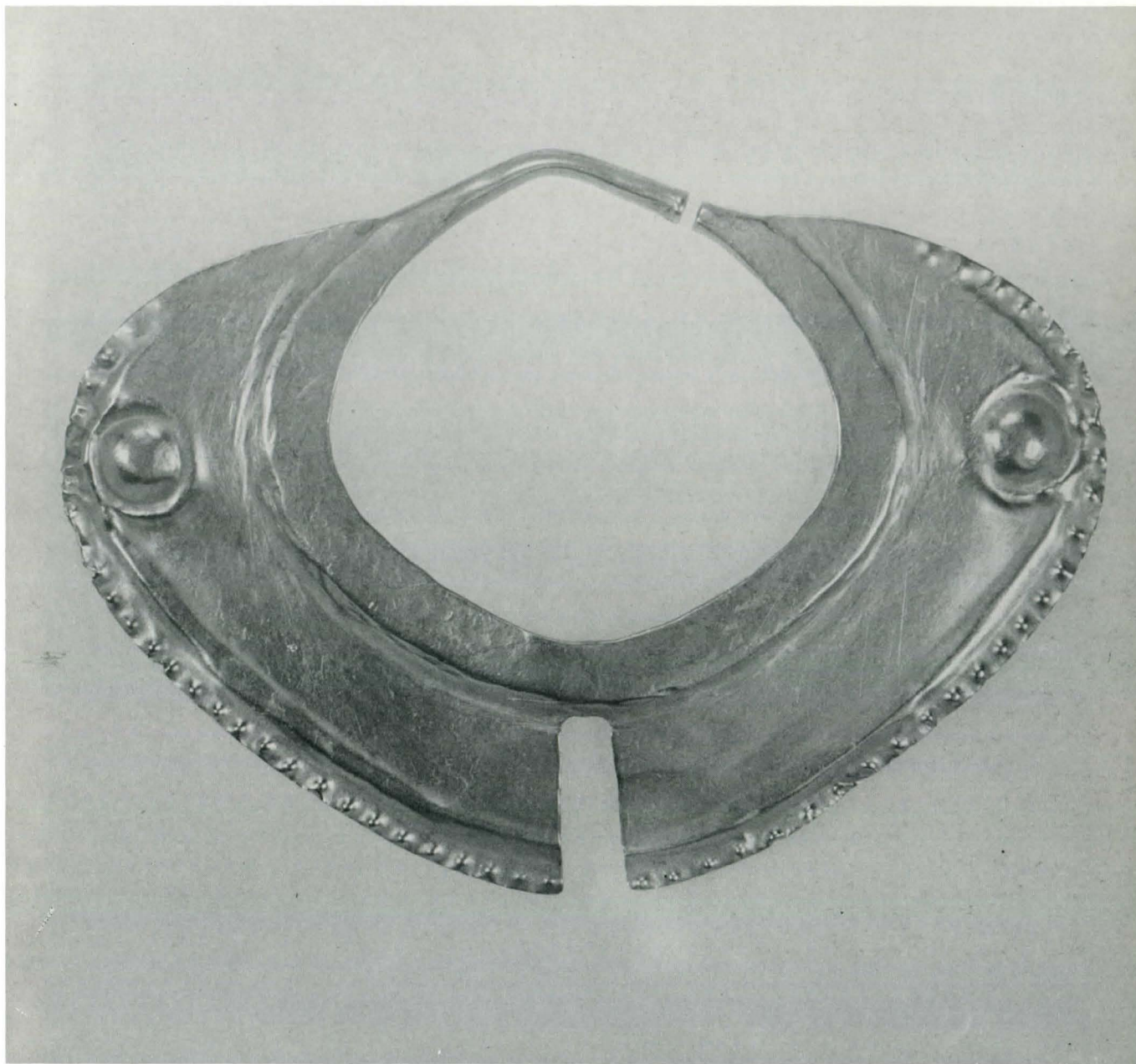

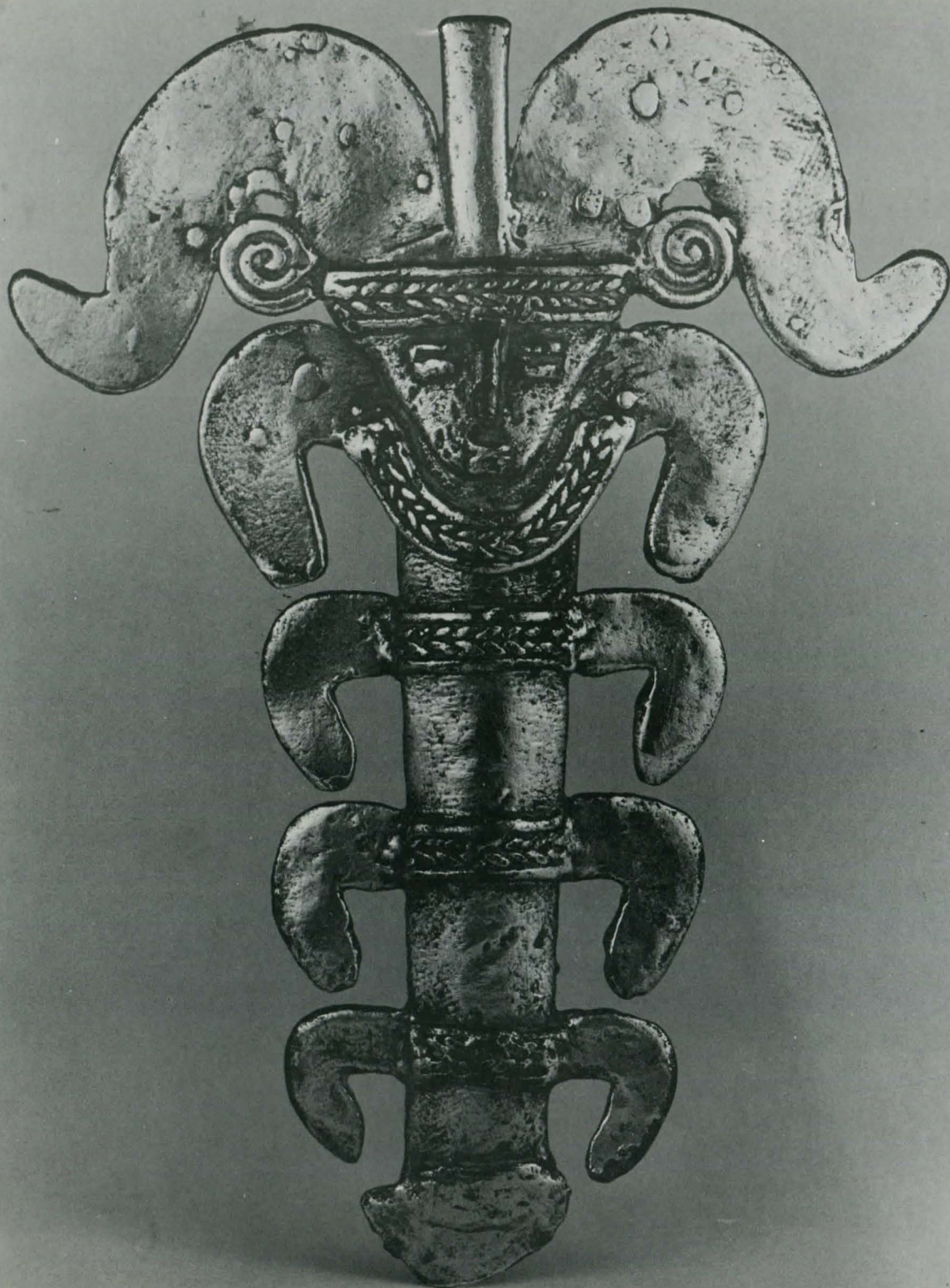
152

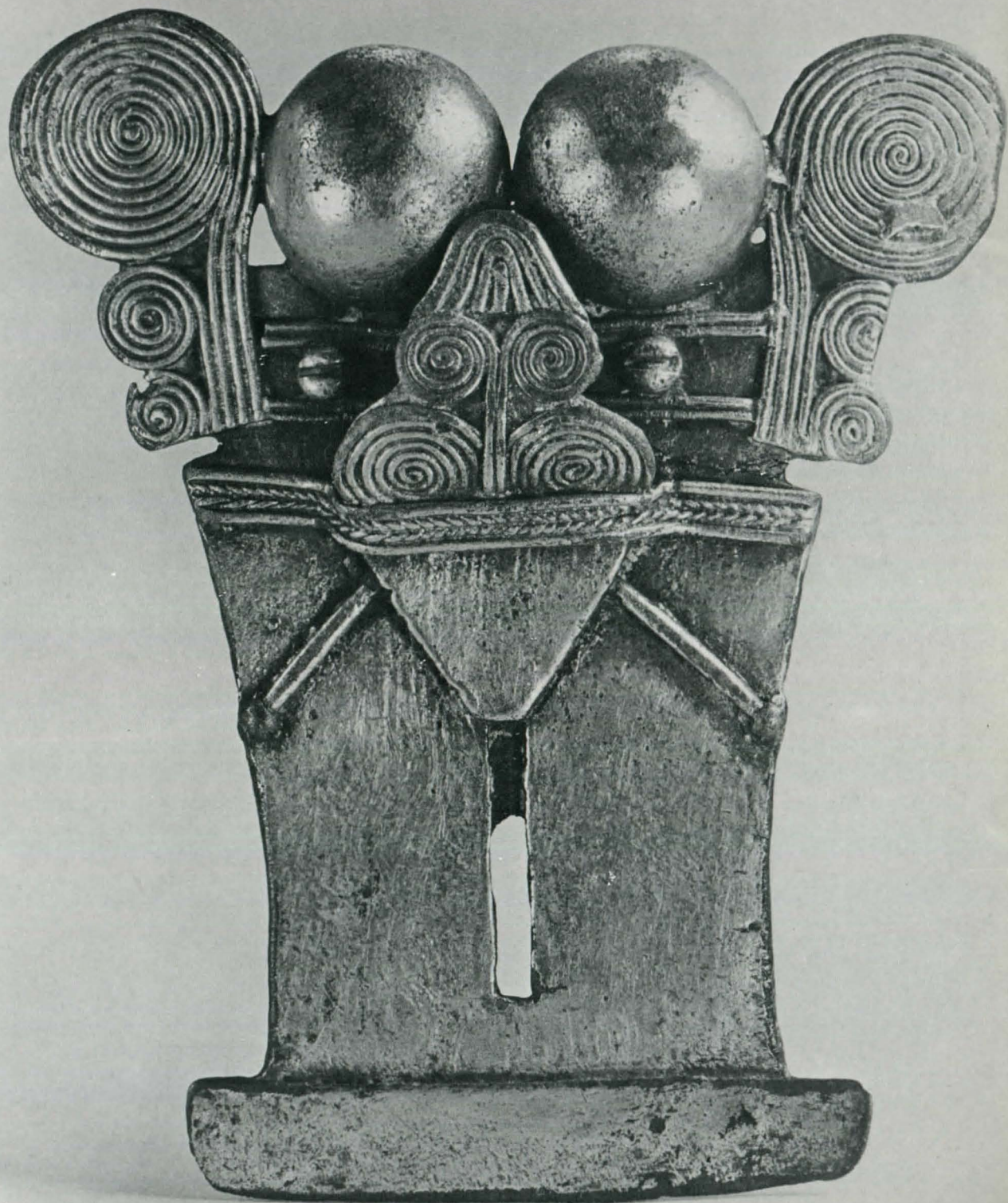
181

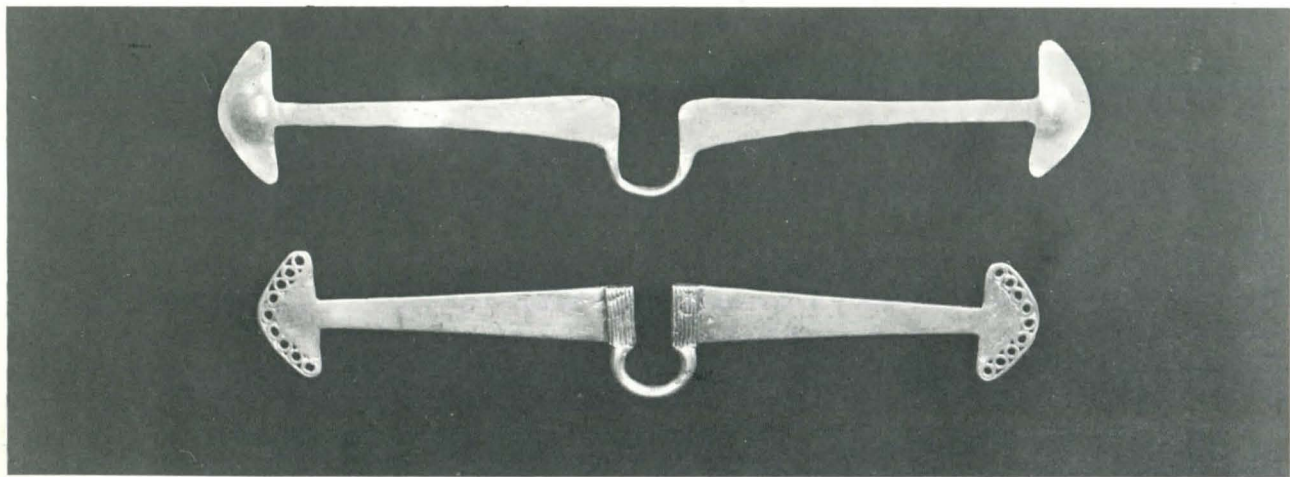

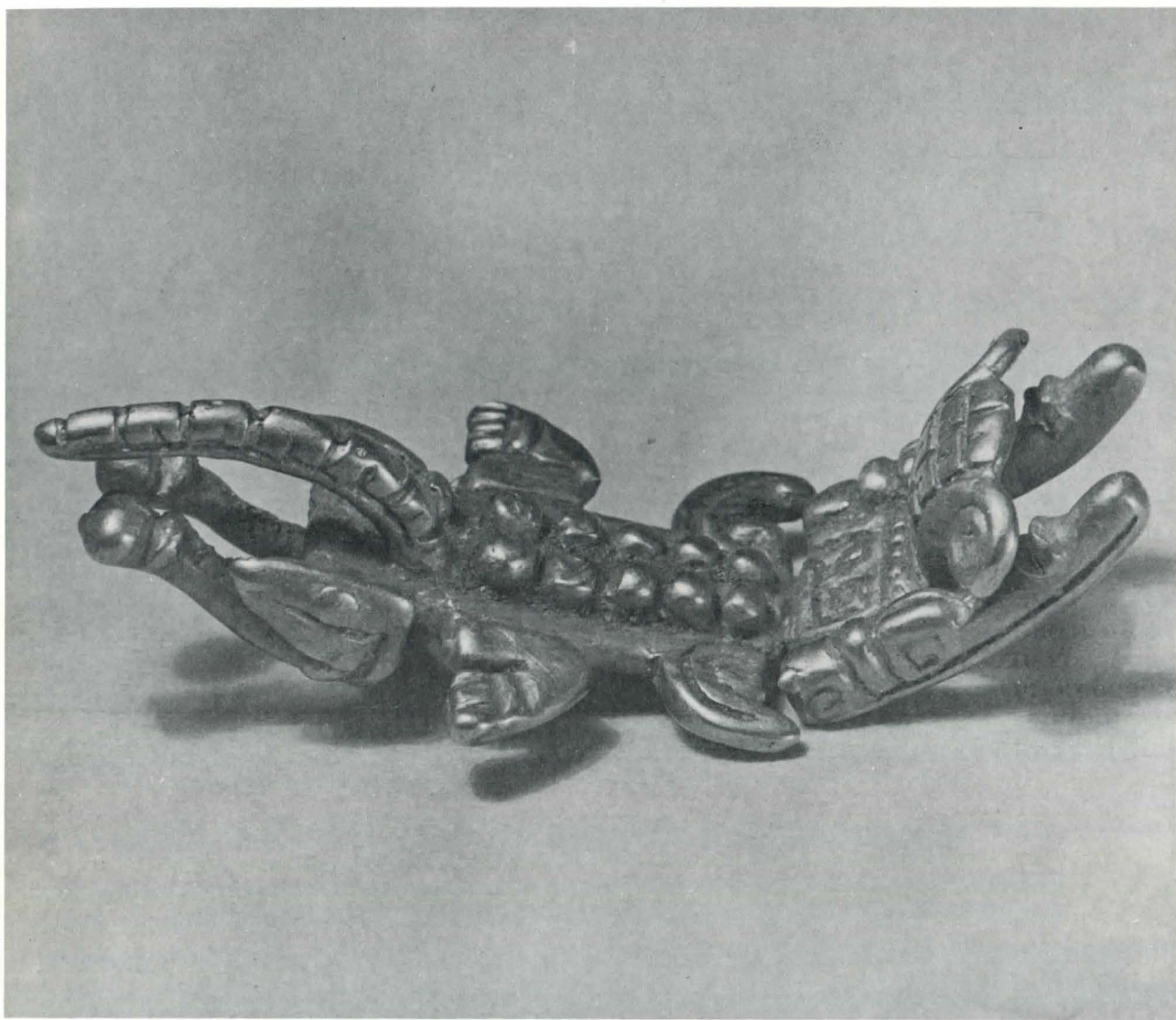

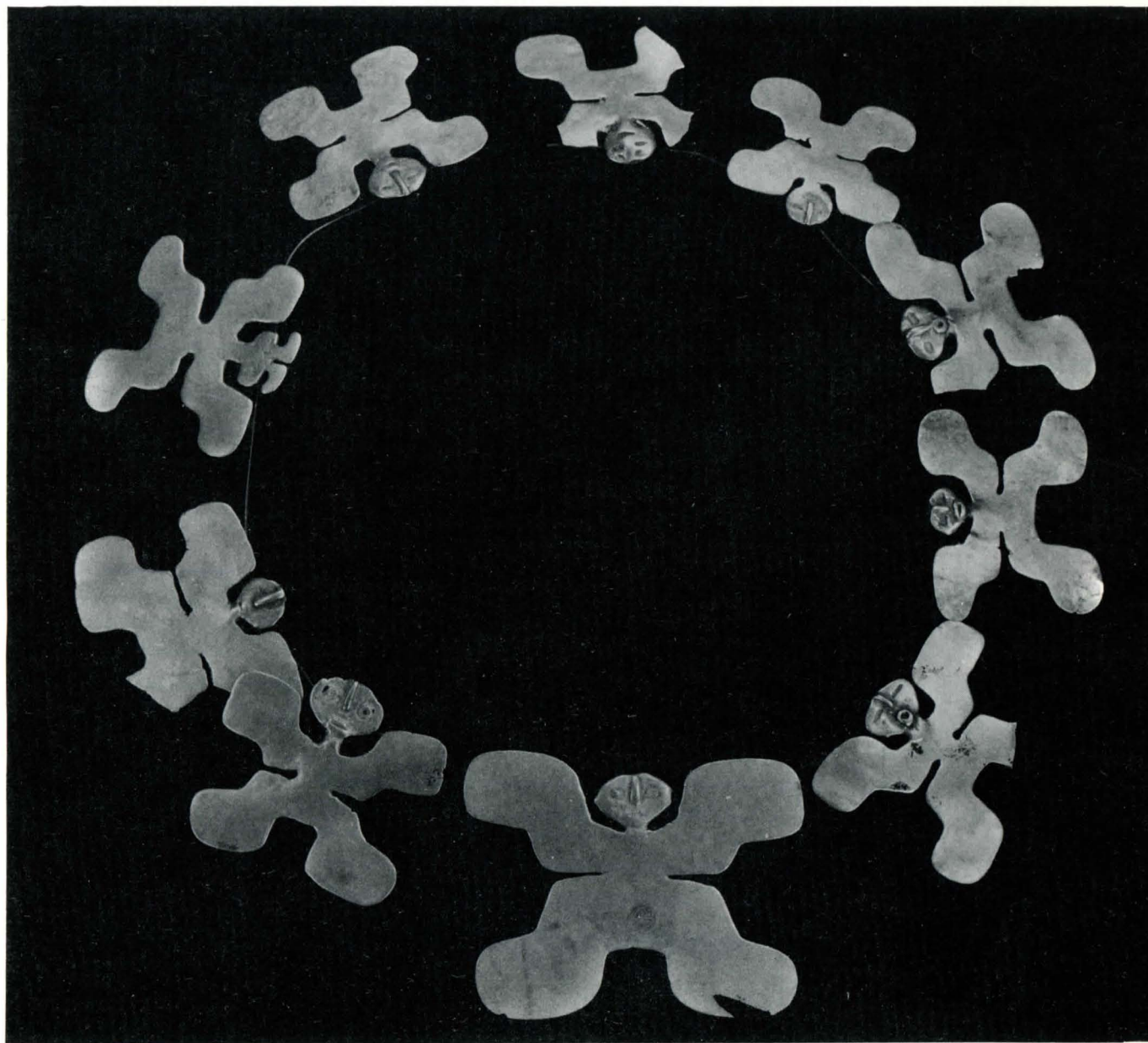
259

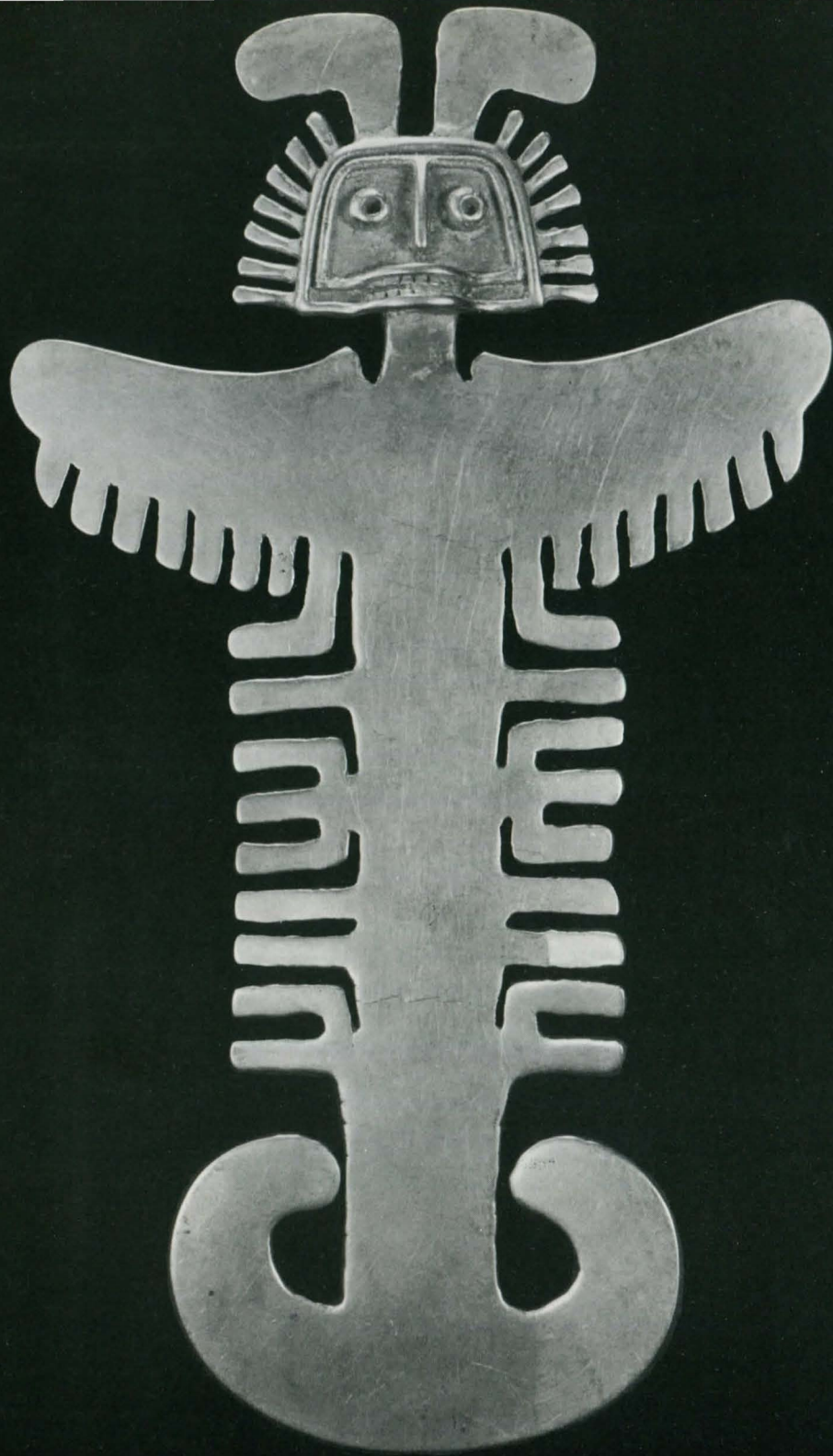
208 209

SLOVENSKI
ETNOGRAF-
SKI MUZEJ
LJUBLJANA

PODJETJE ZA MEDNARODNO TRGOVINO — INTERNATIONAL TRADE CORPORATION
MOSE PIJADEJEVA 29
61001 LJUBLJANA

Intertrade v Kolumbiji

INTERTRADE, podjetje za mednarodno trgovino je bilo ustanovljeno leta 1952 z nalogo, da predstavi svetu gospodarske dosežke in možnosti nove Jugoslavije in omogoči hitro razvijajočemu gospodarstvu prenos sodobnih tehnologij razvitega sveta. Kmalu je postalo tudi očitno, da sodelovanje z razvitim svetom ne more in ne sme biti edina aktivnost delavcev INTERTRADE, zato so bili vzpostavljeni stiki z vrsto dežel v razvoju – med njimi tudi s Kolumbijo. INTERTRADE je leta 1959 odprl v glavnem mestu Kolumbije, Bogoti svoje predstavništvo in to posluje še danes. To je edino takšno jugoslovansko predstavništvo v Kolumbiji in velik del zaslug za naše uspešno gospodarsko sodelovanje gre pripisati prav temu predstavništvu. Organizirani poslovni stiki so do danes omogočili izvoz jugoslovanskega blaga v višini 83 milijonov US \$, od Kolumbije – znane pridelovalke kave – pa smo v tem času kupili za 118,5 milijona US \$ te pri nas tako iskane surovine. Velja omeniti, da smo ves ta promet uresničili prek posebne pogodbe, ki jo ima INTERTRADE s kolumbijsko Federacijo proizvajalcev kave, po kateri se vsa kava, ki jo kupi v Kolumbiji, plača z jugoslovanskim blagom. Na ta način je bilo našemu gospodarstvu omogočeno, da v to južnoameriško državo izvozi predvsem proizvode tehnološke obdelave (avtomobile, traktorje, orodne stroje, farmacevtske proizvode in podobne izdelke).

K E.01 A.11.02

SEM

1981

020110235

COBISS